

Apstiprināts
ar Ilūkstes novada domes
2007.gada 26. jūlija lēmumu Nr. 409
(prot. Nr. 10., 17 &)

S. Rāzna
Ilūkstes novada domes priekšsēdētājs

VIDES PĀRSKATS

ILŪKSTES NOVADA TERITORIJAS PLĀNOJUMAM 2007. – 2019. gadam

Pasūtītājs: Ilūkstes novada dome
Izstrādātājs: SIA Limnoloģijas institūts

Ilūkste 2007

SATURS

Pasūtītājs: Ilūkstes novada dome.....	1
Ievads.....	4
1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA GALVENIE MĒRĶI, ĪSS SATURA IZKLĀSTS UN TĀ SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM.....	4
1.1. Plānošanas dokuments un tā mērķi.....	4
1.2. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem.....	5
2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA UN IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS, SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA UN REZULTĀTI.....	5
2.1. Nepieciešamības pamatojums.....	5
2.2. Iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti.....	6
3. ESOŠĀ VIDES STĀVOKĻA APRAKSTS.....	7
3.1. Ilūkstes novada teritorijas vispārīgs raksturojums.....	7
3.2. Ilūkstes novada teritorijas ģeoloģiskā uzbūve, reljefs un ģeoloģiskā riska novērtējums.....	8
3.3. Ilūkstes novada hidrogrāfija.....	21
3.4. Pazemes ūdeņu raksturojums Ilūkstes novadā	27
3.5. Ilūkstes novada klimatiskais raksturojums.....	29
3.6. Augšņu raksturojums Ilūkstes novadā.....	30
3.7. Ainavu novērtējums Ilūkstes novadā.....	31
3.8. Ilūkstes novada augu un dzīvnieku valsts raksturojums.....	32
3.9. Ilūkstes novada kultūrvēsturiskie pieminekļi.....	32
3.10. Ilūkstes novada demogrāfiskais raksturojums un apdzīvojuma struktūra.....	33
3.11. Ilūkstes novada ceļu infrastruktūra.....	35
Ilūkstes novada galvenie autoceļi.....	36
3.12. Ilūkstes novada gaisa kvalitāte.....	36
3.13. Ilūkstes novada ūdensapgāde un notekūdeņu attīrīšana.....	38
3.14. Atkritumu apsaimniekošana Ilūkstes novadā.....	40
3.15. Ilūkstes novada piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas.....	41
3.16. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots.....	52
4. VIDES STĀVOKĻIS TERITORIJĀS, KURAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANA VAR BŪTISKI IETEKMĒT.....	53
4.1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas.....	53
4.2. Virszemes ūdeņu kvalitāte plānošanas teritorijā.....	68

4.3.Problēmas, kas saistītas ar īpaši aizsargājamiem dabas pieminekļiem.....	71
5. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS.....	74
6. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI.....	77
6.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi.....	77
6.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi un to integrēšana novada teritorijas plānojumā.....	79
7. TERITORIJAS PLĀNOJUMĀ PAREDZĒTO DARBĪBU ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI.....	81
7.1. Tiešās un netiešās ietekmes.....	82
7.2. Īslaicīgās, vidēji ilgas un ilglaicīgās ietekmes.....	82
8. RISINĀJUMI, LAI NOVĒRSTU VAI SAMAZINĀTU PLĀNOŠANAS DOKUMENTA UN TĀ IESPĒJAMO ALTERNATĪVU ĪSTENOŠANAS BŪTISKO IETEKMI UZ VIDI.....	83
8.1. Plānotās teritorijas izmantošanas nosacījumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi.....	84
8.2. Plānotās teritorijas izmantošanas ieteikumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi.....	92
9. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IESPĒJAMO ALTERNATĪVU IZVĒLES PAMATOJUMS	93
10. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI.....	93
11. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES NOVĒRTĒJUMS.....	95
12. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAI LIETOTO GALVENO PAMATPRINCIPU UN METOŽU APRAKSTS	96
13. PAREDZĒTIE PASĀKUMI PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI.....	97
14. VIDES PĀRSKATĀ IEKĻAUTĀS INFORMĀCIJAS KOPSAVILKUMS.....	100
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN INFORMĀCIJAS AVOTU SARAKSTS.....	101

IEVADS

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir procedūra, kas veicama likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un tam pakārtotajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, lai novērtētu plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai, kā arī lai nodrošinātu sabiedrības informēšanu un iesaistīšanu plānošanas dokumenta izstrādāšanas procesā.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir nepieciešams šādiem plānošanas dokumentu veidiem, kā arī to grozījumiem:

- plāniem, programmām, koncepcijām (kuras attiecas uz vairākām jomām) un nacionālajam plānojumam;
- reģionālā vai vietējā līmeņa attīstības stratēģijām, plāniem, programmām un nozaru politikas plānošanas dokumentiem (kuri attiecas uz visas nozares plānošanu);
- republikas pilsētu un rajonu teritoriju plānojumiem;
- visiem plānošanas dokumentiem, kas saistīti ar ostu attīstību

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums nepieciešams arī plānošanas dokumentiem, kuru ieviešana var būtiski ietekmēt Eiropas nozīmes (NATURA 2000) īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (turpmāk tekstā ĪADT), konkrētajā gadījumā tās ir Ilūkstes novada teritorijā esošais dabas parks „Dvietes paliene” (kods 3029), “Svente” (kods 3005), dabas liegumi “Pilskalnes Siguldiņa” (kods 5249), “Raudas meži” (kods 5297), “Bardinska ezers” (kods 5296), “Skujines ezers” (kods 5298), “Pašulienes mežs” (kods 5350) un aizsargājamais ainavu apvidus “Augšzeme” (kods 6003).

Vides pārskats ir Ilūkstes novada teritorijas plānojuma 2007. – 2019. gadam sastāvdaļa un šī pārskata pamatzdevums ir noteikt plānošanas dokumentā paredzēto darbību un teritorijas izmantošanas iespējamo ietekmi uz vidi Ilūkstes novadā.

1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA GALVENIE MĒRĶI, ĪSS SATURA IZKLĀSTS UN TĀ SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

1.1. Plānošanas dokuments un tā mērķi

Teritorijas plānojums tiek izstrādāts Ilūkstes novada domes izveidotajā darba grupā, iesaistot novada domes deputātus, iestāžu vadītājus, pašvaldības speciālistus, uzņēmējus un iedzīvotājus. Ilūkstes novada teritorijas plānojums tiek izstrādāts uz 12 gadiem (2007.-2019.), tas ir novada attīstības un zemes izmantošanas politikas dokuments turpmākai novada attīstībai.

Ilūkstes novada teritorijas plānojums:

- nosaka novada teritorijas attīstības tendences,
- veicina teritorijas ilgtspējīgu un racionālu izmantošanu,
- veicina kvalitatīvas dzīves vides izveidi cilvēkam un sabiedrībai,
- reglamentē zemes īpašnieku tiesības zemes izmantošanā un attīstīšanā,
- nodrošina iespēju sabiedrībai iegūt informāciju, izteikt savu viedokli un piedalīties teritorijas plānojuma izstrādē,
- nosaka zemes īpašumu izmantošanas iespējas,
- izvērtē dažādu projektu atbilstību līdzsvarotai novada attīstībai,
- veicina Ilūkstes novada dabas pamatnes ilgtspējīgu attīstību.

Plānojuma pamatzdevums ir noteikt novada teritorijas atļauto izmantošanu un šīs izmantošanas ierobežojumus, kā arī norādīt noteiktiem mērķiem paredzētās teritorijas.

Ilūkstes novada teritorijas plānojums sastāv no sekojošām sadaļām:

1. PLĀNOJUMA IZSTRĀDES PAMATPRINCIPI UN MĒRĶI
2. Pārskats par esošo situāciju:
 - Ģeogrāfiskais novietojums un teritorijas attīstības vēsture
 - Teritorijas kultūrvēsturiskā attīstība
 - Dabas apstākļu un resursu raksturojums
 - Vides kvalitāte
 - Novada struktūra un tā elementi
 - Kultūrvēsturiskais mantojums, tūrisma un rekreācijas potenciāls
 - Aizsargjoslas
3. Atļautā teritorijas izmantošana
 - Ilūkstes novada teritorijas zonējums

1.2. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Ilūkstes novada teritorijas plānojums sagatavots saskaņā ar likumu "Teritorijas plānošanas likums" (spēkā esošs no 26.06.2002.) un MK noteikumiem Nr.883 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma noteikumi" (spēkā esoši no 19.10.2004.), pamatojoties uz novada domes 24.02.2005. lēmumu Nr.114 "Par Ilūkstes novada teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu", ievērojot nacionālos tiesību aktus un citus saistošos normatīvos aktus. Ilūkstes novada teritorijas plānojuma galīgās redakcijas izstrāde tika uzsākta pamatojoties uz Ilūkstes novada teritorijas plānojuma 1.redakciju (apstiprināta 29.06.2006, lēmums Nr.313), Ilūkstes novada sociāli ekonomisko attīstības programmu (apstiprināta 27.10.2005.). Tā kā Latgales reģiona teritorijas plānojums atrodas izstādes stadijā, Ilūkstes novada teritorijas plānojuma galīgās redakcijas izstrādē tika ņemti vērā šādi plānošanas dokumenti: Latgales telpiskais struktūrplāns (2004.gads), Latgales attīstības plāns (2000.gada augusts - pilotprojekts / ES Phare līgums: LE 9702.01.05./0001), kā arī Nacionālā plānojuma projekts, kas joprojām atrodas izstrādes stadijā, nosaka valsts intereses un prasības valsts teritorijas izmantošanā un attīstībā. Ilūkstes novada teritorijas plānojuma galīgās redakcijas izstrādē izmantoti arī citi dokumenti un uz novada plānošanas jautājumiem attiecināmi konceptuāli informācijas avoti: Latvijas ekotūrisma attīstības stratēģija (2001), Dvietes senlejas ekotūrisma attīstības koncepcija (2002), Valsts Ģeoloģijas dienesta "Pārskats par Daugavpils rajona zemes dzīļu resursiem, pazemes ūdeņiem un mūsdienu ģeoloģiskajiem procesiem", "Daugavpils rajona Civilās aizsardzības plāns ārkārtēju situāciju gadījumos projekts", Aktualizētais Valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts mežs" Dienvidlatgales mežsaimniecības Meža apsaimniekošanas plāns periodam 2002.-2011.g. (2003.), Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāns (2003.), institūciju un organizāciju izsniegtie nosacījumi (saskaņā ar teritorijas plānojuma darba uzdevumu), VZD Dienvidlatgales nodaļas izstrādātā novada aizsargjoslu karte, kaimiņpagastu un kaimiņrajonu sniegtie nosacījumi, institūciju, kuru objekti atrodas novada teritorijā sniegtā informācija, kā arī sabiedriskās apspriešanas rezultāti.

2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA UN IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS, SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA UN REZULTĀTI

2.1. Nepieciešamības pamatojums

Vides pārskata sagatavošanas nepieciešamību nosaka sekojoši ES un nacionālie normatīvie akti:

1) Eiropas Savienībā:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu;

2) Latvijā:

- Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" (4., 5.pants, VI.nodaļa);

□23.03. 2004. gada Ministru kabineta noteikumi Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”.

LR likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta trešajā daļā noteikts, ka stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu veic teritorijas plānojumiem, kuros ietver pamatnosacījumus šī likuma 1. vai 2. pielikumā paredzēto darbību īstenošanai vai kas var būtiski ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (NATURA 2000). Ilūkstes novada teritorijā daļēji atrodas trīs NATURA 2000 teritorijas – dabas parki “Dvietes paliene”, “Svente” un Aizsargājamo ainavu apvidus “Augšzeme”. Bez tam Ilūkstes novada teritorijā pilnīgi ietilpst citas trīs NATURA 2000 teritorijas -dabas liegumi “Pilskalnes Siguldiņa”, “Raudas meži” un “Pašulienes mežs”.

Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs izskatīja Ilūkstes novada domes 2004.gada 12.jūlija iesniegumu par plānošanas dokumenta izstrādi Ilūkstes novadā. Izvērtējot IVN valsts biroja rīcībā esošo informāciju saskaņā ar normatīvajos aktos noteiktajiem kritērijiem, IVN valsts birojs ir pieņēmis lēmumu (16.01.2004. Nr.135-p) piemērot stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu Ilūkstes novada teritorijas plānojumam.

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma izstrāde tika uzsākta 2005.gada 20.maijā un plānošanas dokumenta izstrādes laikā ir saņemti nepieciešamie nosacījumi no valsts institūcijām.

2.2. Iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti

Pamatdokuments, kurš tiks sagatavots stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma gaitā ir Vides pārskats. Vides pārskata sagatavošanu veica SIA „Limnoloģijas institūts”, sadarbojoties ar Ilūkstes novada padomi, Daugavpils Universitātes Ķīmijas un Ģeogrāfijas katedru un Ģeomātikas laboratoriju, balstoties uz publiski pieejamo informāciju par vides kvalitāti Latvijā un Daugavpils rajonā.

Novada teritorijas plānojuma ievietotā informācija par vides kvalitāti un nozīmīgākajām vides problēmām ir kvalitatīva un pietiekama, kas kopumā dod iespēju novērtēt vides stāvokli novadā. Papildus minētajai informācijai vides pārskata sagatavošanā tika izmantoti Vides ministrijas un Valsts ģeoloģijas dienesta sagatavotie, publicētie un vispasaules tīmeklī izvietotie informācijas avoti, Vides, Ģeoloģijas un Meteoroloģijas aģentūras (VGMA) un LR Centrālās statistikas pārvaldes dati. Ņemti vērā nosacījumi, ko sniegušas sekojošas institūcijas: Daugavpils rajona padome, Daugavpils rajona padomes Reģionālās attīstības nodaļa, Valsts kultūras un pieminekļu aizsardzības inspekcija, Latvijas Autoceļu direkcija, Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālā vides pārvalde, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra u.c. Daudzas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un aizsargājami objekti, kā arī potenciālas vides problēmas apsektas *in situ* (uz vietas).

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.157 no 23.03.2004. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”, un balstoties uz Ilūkstes novada padomes 29.06.2006. lēmumu Nr.313. (protokols Nr.7.,48&) Ilūkstes novada padomes teritorijas plānojuma I redakcija un Vides pārskats tika nodoti sabiedriskajai apspriešanai un atzinumu saņemšanai. Vides pārskats atzinuma sniegšanai tika nosūtīts Dabas aizsardzības pārvaldei un Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālajās vides pārvaldei. Paziņojums par Vides pārskata nodošanu sabiedriskai apspriešanai tika ievietots vietējā laikrakstā „Latgales Laiks”, kā arī „Latvijas Vēstnesī”. Sabiedriskās apspriešanas un rakstisku priekšlikumu pieņemšanas termiņš bija no 24.07.2006. līdz 03.09.2006., šajā periodā 10.08.2006. plkst. 15.00 notika sanāksme Ilūkstes novada domē. Augstāk minētajā apspriešanas periodā tika saņemts 1 rakstisks iesniegums no pagasta iedzīvotājas ar priekšlikumiem par izmaiņām vides pārskatā. Tas liecina par iedzīvotāju zemo aktivitāti pagastam nozīmīgu jautājumu apspriešanā un pieņemšanā, kas kopumā ir diezgan raksturīgi DA Latvijā. Arī vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksmē, kura tika organizēta 2006.gada 10.augustā, piedalījās tikai 11 pagasta iedzīvotāji. Jautājumi, kas tika aktualizēti šīs sanāksmes laikā bija par to, kā novērst Pilskalnes pagastā esošās lopkautuves SIA „Help” piesārņojuma nokļūšanu apkārtējā vidē. Vides pārskata un teritorijas plānojuma sabiedriskā apspriešana parādīja, ka Ilūkstes novada iedzīvotājus

praktiski neinteresē, vai plānošanas dokumenta realizācija ietekmēs Natura 2000 teritorijas, dabas parkus “Dvietes paliene” un “Svente”, dabas liegumus „Bardinska ezers”, “Skujines ezers”, “Pilskalnes Siguldiņa”, “Pašulienes mežs”, “Raudas meži” un aizsargājamo ainavu apvidu “Augšzeme” un kādas var būt šīs ietekmes negatīvās sekas novadā kopumā.

Vides pārskata kopsavilkums un Ilūkstes novada teritorijas plānojums (2007. – 2019.) tika ievietots Ilūkstes novada mājas lapā www.ilukste.lv, kur varēja iepazīties ar plānojuma pirmo redakciju, kā arī minētais paziņojums tika nodots Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojam elektroniskā veidā ievietošanai biroja mājas lapā Internetā <http://www.vidm.gov.lv/ivnvvb>.

3. ESOŠĀ VIDES STĀVOKĻA APRAKSTS

Ilūkstes novada teritorijas plānojums nosaka novada teritorijas esošo un plānoto zemes izmantošanu, kā arī definē šīs izmantošanas ierobežojumus.

3.1. Ilūkstes novada teritorijas vispārīgs raksturojums

Ilūkstes novads atrodas Latgales R daļā, Daugavpils rajonā, robežojas ar Subates pilsētu ar lauku teritoriju, Sventes, Dvietes, Medumu un Līksnas pagastiem Daugavpils rajonā un Dunavas, Rubenes pagastu Jēkabpils rajonā, kā arī ar Lietuvas Republiku (Šēderes pagasta R robeža) (skat. 1.pielikumu). Ilūkstes novadā ietilpst Bebrenes, Pilskalnes un Šēderes pagasti. Novada kopējā platība ir 31728,4 ha.

Ilūkstes novads atrodas Augšzemes augstienes Z daļā, Ilūkstes paugurainē un Austrumlatvijas zemienes Aknīstes nolaidenuma DR daļā. Kopumā teritorija novietota salīdzinoši augstu virs jūras līmeņa, augstākie virsas punkti ir Lediņu kalns (201 m v.j.l.), Bezdelīgu kalns (186 m v.j.l.), Diņģelkalns (162 m v.j.l.) u.c. Visaugstāk v.j.l. ir novietotas Pilskalnes un Bebrenes pagastu teritorijas, kur absolūtais augstums daudzviet pārsniedz 180 m v.j.l. Novada A robežu veido Daugava. Pārējās lielākās upes ir Dvieta, Ilūkste, Viesīte, Rauda. Novadā ir daudz mazo upīšu – Akmeņupe, Pastaune, Dubupīte, Munda, Pļepovka, Rupsīte, Līčupe, Kazupe u.c.

Reljefa un reljefa formu saposmotības pakāpe kompleksā ar veģetāciju un iekšējiem ūdeņiem, nosaka novada ainavas gleznainību un pievilcību. Reljefa un reljefa formu saposmotības pakāpe kompleksā ar veģetāciju un iekšējiem ūdeņiem, nosaka Ilūkstes novada ainavas gleznainību un pievilcību. Apskatāmajā teritorijā ainaviskus skatus tūristu un atpūtnieku apskatei, fotografēšanai un citām aktivitātēm dabā nodrošina Augšzemes augstienes Ilūkstes – Kaldabruņas paugurmasīvs, Sventes paugurmasīvs, Daugavas ieleja, Dvietes senleja un daudzi ezeri piem. – Bērzesers, Dubezers ezers, Kaminčas ezers, Steļmaka ezers, Driģenes ezers, Ilzes ezers, Marijas ezers, Šarlotes ezers, Ombergas ezers Dzeņūška ezers u.c.

Neskatoties uz ilgstošu lauksaimniecisko darbību, Ilūkstes novadā ir saglabāties daudz mežu, kas aizņem 10679,5 ha, mežiem bagātākā ir Šēderes pagasta pārvalde, kur meži aizņem apm. 45% no kopējās pagasta teritorijas, lielākie mežu masīvi atrodas pagasta D, DA daļā (Raudas mežs, Vilkinišku, Timšānu mežs, Vērtežas sils). Izplatītākās koku sugas ir priede, lapu koki un egle.

Ilūkstes novadā uz 2006.gada 1.janvāri dzīvoja 6683 iedzīvotāji. Vidējais apdzīvojuma blīvums novadā ir 19,7 iedzīvotāji uz 1 km². Iedzīvotāju nodarbošanās pamatjomas: lauksaimniecība, kokapstrāde, lauku tūrisms, tirdzniecība, valsts un pašvaldību iestādes (izglītība, pagasta pārvaldes aparāts, pasta nodaļas, u.c.)

Novada teritorijā esošo autoceļu kopgarums sastāda 336,7 km.

Ilūkstes novadā atrodas daudz kultūrvēsturiskā mantojuma pieminekļu, no kuriem nozīmīgākie ir Ilūkstes katoļu baznīca, Bebrenes katoļu baznīca un Bebrenes muižas ansamblis, grāfu Plāteru dzimtas kapliča Bebrenes jaunajos kapos, kapela Zariņu (Zarinku) kapos, Ilzes pilskalns, Zamečkas pilskalns (Ozolsala), Melnais kalns (pilskalns un apmetne), Latvijas Brīvības cīņās kritušo cīnītāju piemineklis Bebrene u.c.

Ilūkstes novadā atrodas 39 īpaši aizsargājami dižkoki.

Ievērojamākie novada dabas objekti ir dabas parki “Dvietes paliene” un “Svente” un dabas liegumi: „Bardinska ezers”, “Skujines ezers”, “Pilskalnes Siguldiņa”, “Pašulienes mežs”, “Raudas meži” un aizsargājamais ainavu apvidus “Augšzeme”. Tikla NATURA 2000 īpaši aizsargājamas dabas teritorijas ir aizsargājamais ainavu apvidus “Augšzeme”, dabas parks “Dvietes paliene”, dabas liegumi “Pilskalnes Siguldiņa”, “Pašulienes mežs”, “Raudas meži”.

3.2. Ilūkstes novada teritorijas ģeoloģiskā uzbūve, reljefs un ģeoloģiskā riska novērtējums

Ilūkstes novada teritorijas ģeoloģiskajai uzbūvei kopējos vilcienos ir tādas pašas iezīmes, kā Latvijas teritorijai un Daugavpils rajonam. Zemes garozas augšējo daļu te veido Austrumeiropas platformai raksturīgie izcelšanās vecuma, ģenēzes un iežu sastāva ziņā atšķirīgie struktūrkompleksi: kristāliskais pamatklintājs un nogulumiežu sega. Novada ģeoloģiskās uzbūves raksturošanai var izmantot terminus, kas tiek attiecināti uz Latvijas zemes dzīlēm:

- kristāliskais pamatklintājs – arhaja un proterozoja magmatiskie un metamorfie ieži;
- pamatieži - kristāliskais pamatklintājs un visi zemkvartāra (venda - juras) nogulumieži;
- nogulumiežu sega – visi (venda - kvartāra) nogulumieži;
- kvartāra nogulumu sega – visi kvartāra nogulumieži.

Kristāliskais pamatklintājs Ilūkstes novada teritorijā iegurst no 680 m zjl. Šēderes pagasta D daļā līdz 760 m zjl. Bebrenes pagasta Z daļā., tā virsma ir ar vienmērīgu kritumu ZR virzienā un atrodas Daugavpils monoklināles ietvaros (Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003). Kristāliskā pamatklintāja virsma, ņemot vērā Ilūkstes novada reljefa stirpi saposmoto raksturu, iegurst no 780 m dziļumā no zemes virsas Ilūkstes ielejā līdz 920 m dziļumā no zemes virsas Ilūkstes – Kaldabruņas paugurmasīvā.

Kristālisko pamatklintāju veido augšarhaja-apakšproterozoja magmatiskie un metamorfie ieži – Daugavpils kompleksa ($m\gamma AR_1 dg$) biotīta, biotīta-ragmāņa, plagiomikroklinā granīti un migmatītgranīti, Ašvas sērijas ($AR_2 aš$) hiperstēna, granātu-biotīta gneisi u.c. metamorfie ieži (Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003). Pamatklintāju veidojošos iežus pārklāj 5 līdz 10 m bieza dēdējumgaroza, kurai dēdēšanas produkti piešķir gaišu krāsu. Ģeoloģiskās izpētes un seismoizpētes dati liecina par to, ka Ilūkstes novadā esošo granītgneisu masīvu iespējamas, DR – ZA virzienā šķērso vairāki pirmsplatformas tektoniskie lūzumi (Veretenņikovs, 1996). Šo iespējamo tektonisko lūzumu izvietojums ir uz ZR un DA no līnijas Šēdere – Ilūkste.

Baltijas reģionā veiktie kristāliskā pamatklintāja atkārtoti pētījumi (Explanation of the Map ..., 1996) tomēr parāda, ka intruzīvo un metamorfo iežu kompleksu vecums un startigrāfiskā piederība ir pieņemta nosacīti, arī šo iežu izplatība, kas aprakstīta balstoties uz netiešo izpētes metožu rezultātu interpretāciju (gravimetriskie un magnetometriskie mērījumi) un atsevišķu urbumu datiem, ir jāuzskata par hipotētisku.

Nogulumiežu sega. Kristāliskā pamatklintāja sadēdējušo virsmu, atkarībā reljefa rakstura, 780 līdz 920 m biezā slānī (Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003) pārsedz slāņkopu biezuma, vecuma, iežu sastāva un ģenēzes ziņā atšķirīgi nogulumieži, kurus, ņemot vērā to stratigrāfisko piederību un ģenētisko grupu, var sadalīt pirmskvartāra un kvartāra nogulumiežos.

Nogulumiežu segas *pirmskvartāra pamatiežu struktūrkomplekss* ir veidojies, jūras apstākļos uzkrājoties terigēniem, biogēniem un karbonātiskiem nogulumiežiem. Paleozoja iežu veidošanās sākusies $\approx 680 \cdot 10^6$ līdz $\approx 650 \cdot 10^6$ gadu atpakaļ, proterozoja ēras (PR) jaunākajā periodā – vendā (V) un noslēgusies $\approx 360 \cdot 10^6$ līdz $\approx 355 \cdot 10^6$ gadu atpakaļ, paleozoja ēras (PZ) devona perioda (D) beigās.

Pamatiežu segas pamatnē apm. 100 m biezā slānī ieguļ augšproterozoja (PR_3) venda (V) perioda jūras apstākļos uzkrājušies terigēnie nogulumi (Kotļinas stāvs, Valdaja sērija): gravelīti, smilšakmeņi, aleirolīti un māli. Tos pārklāj paleozoja vecuma kembrija, ordovika, silūra un devona periodu nogulumieži.

Kembrija struktūrstāvu novada teritorijā no ≈ 620 m līdz ≈ 510 m zjl. dziļumā pārstāv apakškembrija Lontovas svītas ($C_{m1/n}$) un apakš- un viduskembrija Cirmas slāņkopas (C_{m1-2cr}) māli, smilšakmeņi, aleirolīti un gravelīti (Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003). Raksturīgi, ka Cirmas slāņkopā sastopamie ūdeņi ir stipri mineralizēti (sāļu daudzums sasniedz 100 un vairāk gramus litrā). Šos ūdeņus iespējams izmantot balneoloģijā.

Ordovika struktūrstāvu novada teritorijā no ≈ 510 m līdz ≈ 320 m zjl. dziļumā pārstāv apakšordovika (O_1), vidusordovika (O_2) un augšordovika (O_3) merģeļi, māli, kaļķakmeņi, argilīti un aleirolīti (Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003).

Silūra struktūrstāvu novada teritorijā salīdzinoši plānā slānī no ≈ 320 m līdz ≈ 250 m zjl. dziļumā pārstāv Landoveras nodaļas (S_{ln}) un Venlokas nodaļas (S_w) merģeļi, māli, mālaini kaļķakmeņi un domerīti (Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003).

Devona struktūrstāvu veidojošo nogulumu segas biezums ir salīdzinoši vislielākais. Šī struktūrstāva apakšējo daļu novada teritorijā no ≈ 250 m zjl. līdz 0 m vjl. dziļumā pārstāv vidusdevona Eifela un Živetas stāva Rēzeknes svītas (D_{2rz}), Pērnavas svītas (D_{2pr}), Narvas svītas (D_{2nr}), Arukilas svītas (D_{2ar}) un Burtnieku svītas (D_{2br}) smilšakmeņi, māli, aleirolīti, merģeļi, dolomīti. No minētajam īpaši jāizceļ ir Narvas svīta, kas visā Latvijas teritorijā un arī Ilūkstes novada teritorijā ir stabils reģionālais sprostslānis, atdalot saldūdens horizontus no zemāk iegulošajiem mineralizētajiem sāļūdeņiem. Svītu veido pelēki, zaļganpelēki domerīti, mālaini dolomīti, aleirolīti, virsējā daļā – ar retiem ģipša starpslāņiem; to biezums – 80 - 100 m.

Devona struktūrstāva augšējo daļu novada teritorijā no ≈ 0 m vjl. līdz ≈ 60 m vjl. dziļumā pie Pilskalnes un Ilūkstes, bet no ≈ 0 m vjl. līdz ≈ 80 m vjl. dziļumā pie Šeders un Bebrene pārstāv augšdevona Franā stāva Gaujas svītas (D_{3gj}) smilšakmeņi, aleirolīti, māli un aleirītiski māli (Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003). Terīgēnā kompleksa vidusdevona smilšainajos slāņos sastopamie pazemes ūdeņi ir mineralizēti (sāļu daudzums sasniedz 3,5 - 10 g/l) un tos iespējams izmantot kā galda dzeramos ūdeņus, gan arī kā dziednieciskos minerālūdeņus. Jāatzīmē, ka Arukilas, Burtnieku un Gaujas svītas smilšakmeņu horizontiem ir svarīga saimnieciskā nozīme, jo tie visā novada teritorijā ir galvenais potenciālais dzeramā ūdens ieguves avots.

Ilūkstes novada teritorijā pamatiežu atsegumi ar stratotipa vai dabas pieminekļa nozīmi pagaidām nekur nav konstatēti un līdz ar to tie nav arī jāietver kā ierobežojumi teritorijas plānojumā.

Neskatoties uz ievērojamiem karbonātisko minerālo resursu krājumiem Ilūkstes novada teritorijā, to ieguve ir ekonomiski neizdevīga un praktiski nav iespējama lielā iegulšanas dziļuma dēļ.

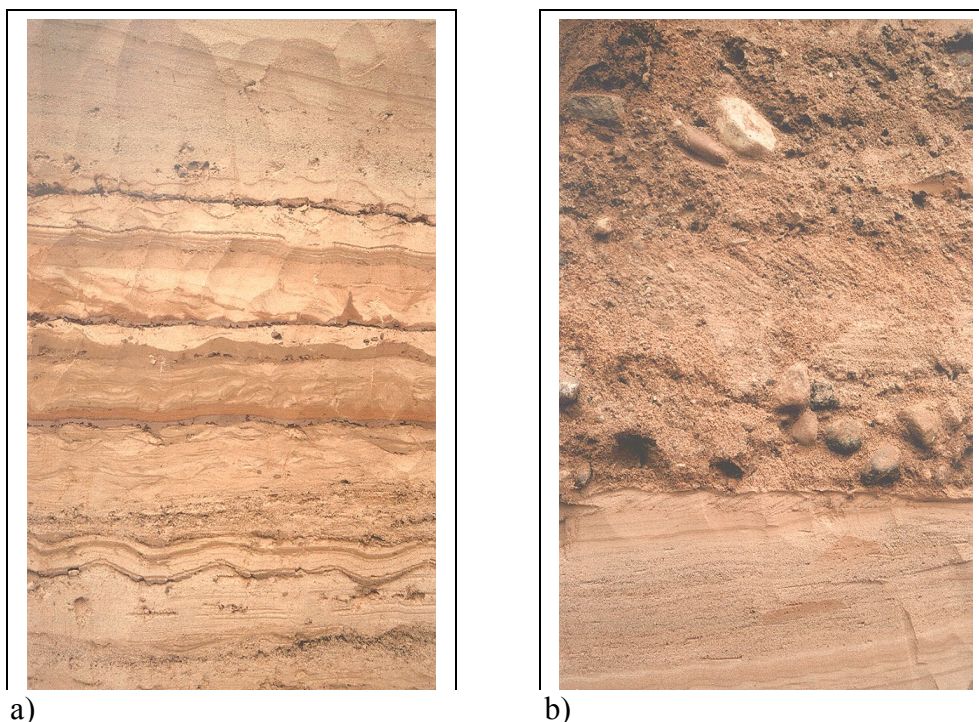
Pamatiežu virsma (subkvartāra virsma) Ilūkstes novada teritorijā ir samērā līdzena, taču to saposmo vairāki ielejveida iegrauzumi, kas izvietojušies novada Z un R daļā – viens no tiem sakrīt ar Dvītes senleju, otrs izvietojies submeridionāli virzienā Bebrene – Murovanka, trešais virzienā Pašulīne – Svente. Subkvartāra virsmas absolūtā augstuma atzīmes svārstās no 60 līdz 80 m v.j.l., bet ielejveida iegrauzumos tās ir 53 m zjl. līdz 48 m zjl. Pastāv pieņēmums, ka šie iespējamie ielejveida iegrauzumi ir pirmskvartāra upju ieleju tīkla fragmenti. Ģeoloģisko urbšanas un izpētes darbu rezultāti (Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003), ļauj secināt, ka pamatiežu virsmas reljefs veidojies ilgstošas kontinentālās denudācijas procesa ietekmē, kuru virzību savukārt noteica lēni tektoniskie procesi, kas aptvēra Austrumeiropas platformas Z daļu. Pleistocēnā subkvartāra virsmu pārveidojusi ledāja un tā kušanas ūdeņu ģeoloģiskā darbība.

Kvartāra iežu sega. Paleozoja pamatiežu saposmoto virsmu Ilūkstes novada teritorijā pārsedz kvartāra (Q) iežu sega. Tā veidojusies salīdzinoši nesen (pēdējos ≈ 700 līdz $800 \cdot 10^3$ g.) galvenokārt pleistocēnā, bet kvartāra iežu veidošanās un uzkrāšanās turpinās arī mūsdienās, t.i. pēcdeduslaikmetā jeb holocēnā. Latvijas DA apzināti triju jaunāko apledojumu atstātie nogulumi. Vislielākā nozīme kvartāra segas veidošanā ir pēdējam – Latvijas (Baltijas, Vislas) apledojumam. Tieši šī apledojuma nogulumi zemes virspusē atsedzas visā novada teritorijā.

Kvartāra iežu sega sastāv no vairāku kontinentālo apledojumu glaciģēniem (ledāja) un akvaglaciāliem (ledāja kušanas ūdeņu) nogulumiem, kā arī pēcdeduslaikmeta nogulumiem, kuru

izplatība ir lokāla. Griezumā kvartāra nogulumus visplašāk pārstāv Kurzemes (Q_2) un Latvijas jeb Baltijas (Q_3) svītas akmeņaini morēnas smilšmāli un mālsmilts, smilts, grants, retāk bezakmeņu māla un aleirītu nogulumi. Kvartāra iežu segas biezums svārstās no 40 līdz m pie Bebrenes līdz 60 – 80 m pie Šēderes, Ilūkstes-Kaldabruņas paugurmasīvā tās biezums pieaug līdz 100 m, bet ielejveida iegrauzumos uz R no Bebrenes un un pie Pašulienes tas sasniedz 120 - 150 m biezumu (Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003).

Ilūkstes novada teritorijas virsmu, kā arī reljefa formas veidojošo (formveidojošo) iežu kompleksu galvenokārt pārstāv augšpleistocēna glacigēnie (gQ_3ltv) morēnas akmeņaina smilšmāla un mālsmilts nogulumi (Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003). Novada teritorijas ziemeļos (Dvietes senlejā) un centrālajā daļā (Ilūkstes-Eglaines pazeminājumā) plašā joslā zemes virsmu veido augšpleistocēna fluvioglaciālie jeb ledājkušanas ūdeņu straumju akumulētie (fQ_3ltv) smilts, grants un oļainas grants nogulumi, kuros ir putekļainas smilts, aleirītu un bezakmens māla nogulumi (skat. 3.2.1. att.).

a)

b)

3.2.1.att. Augšpleistocēna fluvioglaciālie jeb ledājkušanas ūdeņu straumju akumulētie (fQ_3ltv) nogulumi Bebrenes pagasta karjerā kēmu terasē pie Birzēm, kuru veido smalkgraudaini putekļainas smilts, aleirītu un bezakmens māla nogulumi kodolā (**a**) un rupjgraudaini smilts, grants un oļainas grants nogulumi pārsedzošajā daļā (**b**). Foto © J.Soms

Minēti nogulumi mozaīkveidīgi izkārtoti arī pārējā novada teritorijā, kur tie iezīmē kēmu pauguru masīvus un grēdas. Lielākie šādu fluvioglaciālo nogulumu laukumi ir Pilskalnes grēdā un joslā starp Šēderi un Grendzi, kā arī uz R no Bebrenes (Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003).

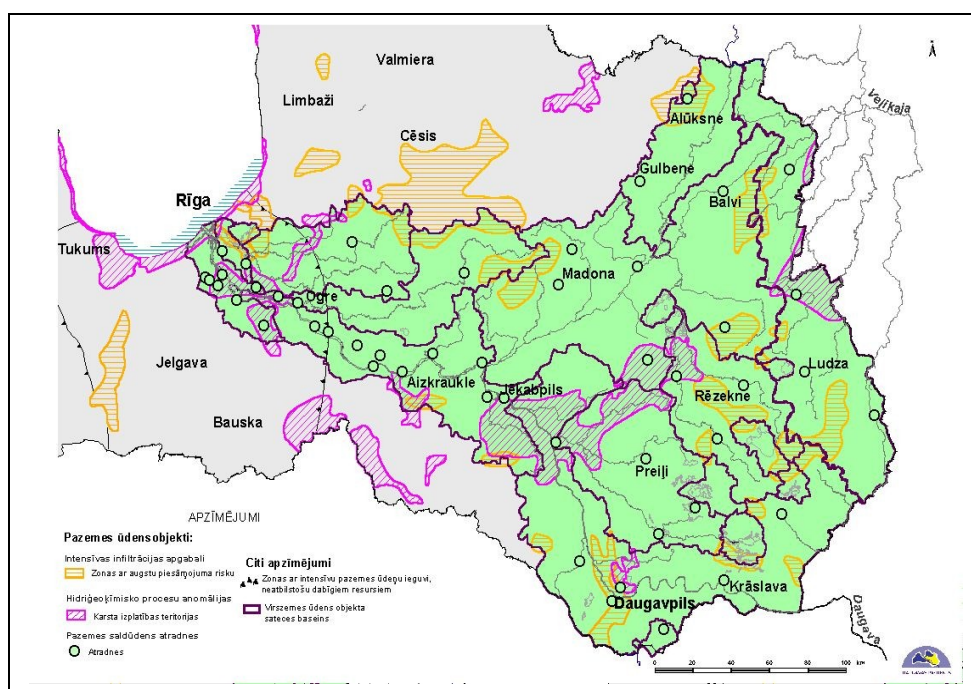
Teritorijā starp Ilūkstes pilsētu un Daugavas ieleju zemes virsmu veido augšpleistocēna limnoglaciālie (lQ_3ltv) jeb ledājkušanas ūdeņu baseinā uzkrājušies nogulumi – smalkgraudaina smilts ar aleirītu un bezakmens mālu starpkārtām.

Reljefa pazeminājumos un regulāri applūstošajā Dvietes senlejas daļā izveidojušies jaunāki, holocēna purva (bQ_4) nogulumi. Gar novada A malu Daugavas ielejā un C daļā Eglaines-Ilūkstes pazeminājumā sastopami aluviālie nogulumi (aQ_4). Aluviālie nogulumi šaurās joslās sastopami arī citu novada mazo upīšu ielejās. Bez minētajiem nogulumiem kvartāra virsmu Ilūkstes novada teritorijā atsevišķas vietās veido arī holocēna ezeru (lQ_4) smilts, sapropeļa un saldūdens kaļķiežu nogulumi, putekļainas smilts un mālsmilts proluviālie gravu nogulumi (pQ_4). Minētie nogulumi

konstatēti un turpina uzkrāties ezerdobēs (ezeru nogulumi), gravās uzkrājas proluviālie (pQ₄) putekļainas smilts un smilts nogulumi.

Kvartāra iežu sega vienlaicīgi ir gan augsnes cilmiezis, gan arī veicamo celtniecības darbu un ceļu remontam nepieciešamo derīgo izrakteņu nozīmīgs ieguves avots novada pašvaldībai un novada teritorijā dzīvojošajiem cilvēkiem. Bez tam kvartāra ūdensnesējslāņos ieslēgtos pazemes ūdeņus lieto gan saimnieciskajām vajadzībām, gan komunālajai un individuālajai apgādei ar dzeramo ūdeni liela daļa novada iedzīvotāju. Tāpēc kvartāra nogulumu segas uzbūves īpatnības jāņem vērā, risinot būvniecības jautājumus, kā arī lai novērstu augsnes, zemes dziļu un pazemes ūdeņu piesārņojumu.

Pašlaik Ilūkstes novadā tiek izdalīts intensīvās infiltrācijas apgabals, kas atrodas Ilūkstes novada Bebreņu pagasta pārvaldes dienvidrietumu daļā (skat. 3.2.2.att.). Akcentējot pazemes ūdeņu piesārņojuma risku, novada plānošanas dokumentā intensīvās infiltrācijas apgabalā, kurā dabiskā ceļā notiek pazemes ūdeņu krājumu papildināšanās, būtu jāierobežo lielāku vidi piesārņojošo objektu (degvielas krātuves, lopu kapsētas, pārstrādes uzņēmumi un tml.) ierīkošanu.

3.2.2.att. Intensīvās infiltrācijas apgabali un zonas ar augstu pazemes ūdeņu piesārņojuma risku. Avots: Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāna 2. daļa „Daugavas baseina apgabala vispārīgais raksturojums”, 2003.

Kvartāra nogulumu minerālos resursus pamatā veido celtniecības un ķīmiskās rūpniecības minerālie resursi: grants, smilts, māls, sapropelis, kūdra. Vēlreiz jāuzsver, ka novada teritorijā nav sastopamas rūpnieciskas nozīmes ģipšakmens, kaļķakmens un dolomīta atradnes, jo ģipšu un dolomītu izgulsnēšanai savulaik te nav bijuši labvēlīgi ģeoloģiskie apstākļi, bet kaļķakmeņu iegulas atrodas lielā dziļumā un to ieguve nav iespējama.

Esošajām un perspektīvajām atradnēm Ilūkstes novada teritorijā pārsvarā ir tikai vietējās nozīmes statuss (izmantojamas pagasta un/vai novada līmenī, vai individuālajām vajadzībām). Izstrādājot derīgo izrakteņu izmantošanas stratēģiju Ilūkstes novadā, teritorijas plānojumā būtu jāizdala areāli ar ievērojamiem smilts un grants resursu krājumiem (skat. 3.2.1. tab.), tādējādi nodrošinot nākotnē nepieciešamo būvsmilts, ceļu būvei un remontam u.c. vajadzībām nepieciešamo apjomu iegūvi.

Ilūkstes novada nozīmīgākās smilts un grants atradnes
(Latvijas ģeoloģiskā karte, 2003)

Nr.p. k.	Nr.VĢD kartē	Atradnes	Administratīvā teritorija	Platība (ha)
1.	58.	Celmji	Pilskalnes pagasts	13,7
2.	59.	Daugavas gultne-1992.g.	Pilskalnes pagasts	499,0 (Daugavpils rajonā)

Vienlaicīgi teritorijas plānojumā jāaizceļ vietas, kuras ir nelabvēlīgas derīgo izrakteņu ieguvei, proti, saskaņā ar esošo likumdošanu derīgo izrakteņu ieguve ir aizliegta mikroliegumos (t.sk. īpaši aizsargājamās meža iecirkņos kā potenciālajos mikroliegumos), mikroliegumos, kas izveidoti ūdenstilpēs, ūdenstecēs un purvos ligzdojošu īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai, derīgo izrakteņu ieguve ir aizliegta, ja tā maina gruntis stāvokli ūdenstilpēs, ūdenstecēs un purvos; dabas liegumu teritorijā; dabas pieminekļu teritorijā un 10 metru rādiusā ap aizsargājamiem kokiem un akmeņiem; virszemes ūdensobjektu 10 metrus platā joslā ap ūdensobjektiem (izņemot pazemes ūdeņu ieguvi ūdensapgādes vai rekreācijas vajadzībām aizsargjoslā esošai dzīvojamai vai atpūtnieku aprūpei paredzētai ēkai); bakterioloģiskajā aizsargjoslā ap ūdens ņemšanas vietām; aizsargjoslās gar autoceļiem (bez autoceļa īpašnieka atļaujas); aizsargjoslās gar elektriskajiem tīkliem; aizsargjoslās ap gāzes vadiem, gāzes noliktavām un krātuvēm; aizsargjoslās ap naftas, naftas produktu un ķīmisko vielu un produktu vadiem, noliktavām, krātuvēm un pārstrādes uzņēmumiem. No sarakstā minētajiem ierobežojumiem Ilūkstes novadā uz atradni "Daugavas gultne-1992.g." attiecas aizliegums derīgo izrakteņu ieguvei, jo izstrādes gadījumā tiktu mainīts grunts stāvoklis Daugavā.

Ilūkstes novadā, saskaņā ar esošo likumdošanu (MK Noteikumi par aizsargājamiem ..., 2001), netiek izdalīti valsts nozīmes aizsargājami ģeoloģiskie vai ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi, līdz ar teritorijas plānojumā nav jāparedz 10 metru rādiusa aizsargjoslas ap tiem.

Reljefs, līdztekus ģeoloģiskajai uzbūvei, iekšējiem ūdeņiem un dabas daudzveidībai, ir viens no svarīgākajiem saimniecisko darbību un plānošanas pasākumus limitējošiem faktoriem Ilūkstes novadā. Bez šaubām, teritorijas plānošanas dabisko pamatni veido ne tikai reljefs, bet arī klimatiskie apstākļi, pazemes un virszemes ūdeņi, augsnes, augu sega un citi faktori. Tomēr reljefam šo faktoru vidū ir īpaša nozīme, jo tas veido teritoriālo bāzi telpiskajai struktūrai, nosaka galvenās saimnieciski izmantojamo zemju īpašības un dažādas kvalitātes zemju izplatību, kā arī to izvietojumu novadā.

Reljefs ir ļoti iedarbīgs tehnoloģiskais faktors, un tā ietekme ir plaša un daudzveidīga. Reljefs ietekmē ne tikai saimnieciskās darbības iespējas atsevišķu areālu robežās, bet nosaka dažādu mašīnu izmantošanas iespējas vispār, tāpat arī kopīgo teritorijas izmantošanas grūtības pakāpi, ceļu un citu komunikāciju būvi, atsevišķu celtņu un ciematu izvietojumu. Reljefs ietekmē arī pašu cilvēku, it sevišķi darba procesā. Raksturojot reljefu kā tehnoloģisko faktoru, parasti vērtē tikai nogāžu slīpumu. Tomēr būtībā reljefs ietekmē dažādas cilvēka darbības izpausmes ne tikai ar virsmas slīpumu, bet arī ar formu, izmēriem, ar kopīgo saposmju pakāpi. Jo pēdējā ir augstāka, jo smagāki un sarežģītāki ir teritorijas tehnoloģiskie apstākļi.

Pēc teritorijas tehnoloģisko apstākļu sarežģītības pakāpes Latvijas Republikā izdala divas lielas reljefa grupas (Maldavs *et.al.*, 1981): 1) lēzeni viļņotais un līdzenumu reljefs, 2) pauguraines. Savukārt pauguraines pēc dominējošām formām, to sakopojuma rakstura, kā arī valdošā nogāžu slīpuma dalās divās apakšgrupās: 1) lēzenu nogāžu retas un vidēji blīvas sīkpauguraines un

vidējpauguraines, bieži ar nelielu līdzenumu īpatsvaru, 2) sarežģīti dažādu morfometrisko tipu pauguru blīvi sakopojumi, pārsvarā ar stāvām nogāzēm. Otrā apakšgrupā ir sevišķi smagi tehnoloģiskie apstākļi. Ilūkstes novada teritorijas lielākā daļa atbilst otrajai reljefa grupai (pauguraiņu reljefs), pie kam lielai daļai Pilskalnes un Bebreņu pagastu teritorijas raksturīgi sarežģīti dažādu morfometrisko tipu pauguru blīvi sakopojumi, pārsvarā ar stāvām nogāzēm, respektīvi – otrā reljefa apakšgrupa.

Lai labāk izprastu reljefu kā teritorijas plānojumu ierobežojošu un ietekmējošu faktoru, nepieciešams apskatīt Ilūkstes novada reljefa raksturīgākās iezīmes:

□ Ilūkstes novada lielākā daļa, atbilstoši esošajai rajonēšanai (Ramans, Zelčs, 1995) atrodas Augšzemes augstienes fiziogēogrāfiskajā apgabalā, Ilūkstes paugurainē, tikai Bebreņu pagasta paša Z daļa un Pilskalnes pagasta A daļa atrodas Austrumlatvijas zemienē, Aknīstes nolaidenumā;

□ kopumā novada teritorijas liela daļa ir novietota vidēji augstu virs jūras līmeņa – 120 līdz 130 m v.j.l. taču novada centrālo daļu Ilūkstes – Kaldabruņas paugurmasīvā un D daļu Sventes paugurmasīvā raksturo augstas absolūtās augstumatzīmes – attiecīgi 150 m vjl. līdz 200 m vjl. un 150 m vjl. līdz 180 m vjl., savukārt Dvīetes senlejā (Bebreņu pagasta ZA mala), Daugavas ielejā (Pilskalnes pagasta A daļā) un Eglaines – Ilūkstes pazeminājumā (Šēderes pagasta Z daļā) absolūtās augstumatzīmes noslīd līdz 84 – 92 m v.j.l. (skat.3.piel.);

□ novada teritoriju, ņemot vērā dabas apstākļus un reljefa iezīmes, vispārīgā veidā var sadalīt divās daļās, kuras iegūst, novelkot lauztu līniju Eglaine → Pašulīene → Ilūkste, novada teritorijas augstākā un reljefa saposmējuma ziņā komplicētākā novada daļā atrodas uz Z no šīs līnijas, novada teritorijas zemākā daļa, kurai raksturīgs sīkpauguraiņu un vidējpauguraiņu reljefs ar nelielu viļņoto līdzenumu īpatsvaru, atrodas uz D no šīs līnijas;

□ novada teritorijas augstākajai daļai raksturīgas marginālās glaciostruktūras un akumulatīvās vidējreljefa formas (Āboltiņš, 1995) – paugurgrēdas (piem. Kaldabruņas paugurgrēda, Pilskalnes grēda) sarežģītas konfigurācijas paugurmasīvi un vidēji augsti un augsti un lielpauguri, kā arī ZR – DA virzienā orientētas subglaciālās iegultnes (piem. Pilskalnes iegultne) (Jansons, Soms 2001; Soms, 2001);

□ iepriekš minētās teritorijas augstākās daļas atsevišķas vidējformas, galvenokārt augsti lielpauguri, ir arī Ilūkstes novada zemes virsas augstākie punkti – Lediņu kalns (201 m vjl.), Bezdelīgu kalns (185,6 m vjl.) u.c. (skat. 3.pielikumu un 3.2.2.tab.),

□ Ilūkstes novada A mala ir izvietojusies Daugavas ielejā, bet novada Z mala izvietojusies Dvīetes senlejā, šīs malas ir novietotas zemāk par pārējo teritoriju – vidēji apm. 90 – 92 m vjl., šo novada daļu zemais novietojums nosaka arī regulāru šo teritoriju applūšanu pavasara palu vai lietūs izraisītu plūdu gadījumos;

□ Ilūkstes novadā Daugavas ielejas dziļums ir ap 12 m, platums - 1,0 līdz 2,5 km, lielāko ielejas platības daļu aizņem akumulatīvā I virspalu terase (skat. 3.2.2. att.), kura pavasara palos bieži applūst, tās augstums virs upes līmeņa ir 6 līdz 7 metri, vietām fragmentāri saglabājusies arī II virspalu terase (Eberhards, 1985);

□ salīdzinoši lielā reljefa saposmējuma pakāpe un pozitīvo un negatīvo reljefa formu dažādība nosaka arī lielu reljefa amplitūdu, respektīvi – augstuma starpība starp teritorijas zemāko un augstāko punktu Ilūkstes novadā ir apm. 116 m;

□ ģeomorfoloģiskajā ziņā interesantākais un vienlaicīgi tehnoloģisko apstākļu ziņā sarežģītākais Ilūkstes novadā ir Ilūkstes – Kaldabruņas paugurmasīvs ar tam piegulošajām Pilskalnes un Kaldabruņas grēdām (skat. 3.2.3. un 3.2.4.att.);

□ Ilūkstes novada teritorijas galvenie reljefa saposmējuma elementi ir izometriskais Ilūkstes-Kaldabruņas paugurmasīvs, Pilskalnes grēda, līdz 11 m augsta, stāva, Daugavas ielejas kreisā krasta nogāze, Pilskalnes subglaciālā iegultne (skat. 3.2.5.att.), kur līdz 55 m dziļā V-veida iegultnē izvietojusies novada dziļākie ezeri (Sabaļu – 24 m, Dubezers – 21 m u.c.) (Jansons, Soms 2001; Soms, 2001) un nogāzes šķeļi daudzas gravas, līdz 12 m dziļā un 0,5 – 0,6 km platā

Dvietes senleja (Gruberts, Soms, 2004) (skat. 3.2.6.att.); un 10 – 20 m dziļā un 0,5 līdz 1 km platā Eglaines-Ilūkstes ieleja (Eberhards, 1972).

Nosauktās reljefa raksturīgākās iezīmes lielā mērā nosaka arī citu dabas faktoru (hidrogrāfija, veģetācija u.c.) veidošanos un teritoriālās īpatnības Ilūkstes novadā.

3.2.2.tabula

Ilūkstes novada augstākie pauguri

Oronīms	Absolūtais augstums (m v.j.l.)	Fizioģeogrāfiskais rajons un apvidus	Pagasts
Lediņu kalns	201	Augšzemes augstiene, Ilūkstes pauguraine	Bebrenes
Lielpaugurs uz A no Ludvigovas, pie Mežmaļu mājām	192,2	Augšzemes augstiene, Ilūkstes pauguraine	Pilskalnes
Bezdelīgu kalns (Majaka kalns)	185,6	Augšzemes augstiene, Ilūkstes pauguraine	Pilskalnes
Lielpaugurs starp Cabišku ezeru un Kantānu mājām	179,2	Augšzemes augstiene, Ilūkstes pauguraine	Bebrenes
Bružuka kalns	172,7	Augšzemes augstiene, Ilūkstes pauguraine	Bebrenes
Paugurs uz A no Puru ezera	167,2	Augšzemes augstiene, Ilūkstes pauguraine	Pilskalnes
Diņģelkalns	162,4	Augšzemes augstiene, Ilūkstes pauguraine	Bebrenes
Melnais kalns (Rāmavas kalns)	160	Augšzemes augstiene, Ilūkstes pauguraine	Pilskalnes

Reljefa un reljefa formu saposmotības pakāpe kompleksā ar veģetāciju un iekšējiem ūdeņiem, nosaka Ilūkstes novada ainavas gleznainību un pievilcību. Apskatāmajā teritorijā ainaviskus skatus tūristu un atpūtnieku apskatei, fotografēšanai un citām aktivitātēm dabā nodrošina Augšzemes augstienes Ilūkstes – Kaldabruņas paugurmasīvs, Sventes paugurmasīvs, Daugavas ieleja, Dvietes senleja u.c. Daudzi cilvēki cenšas apmeklēt arī zemes virsas augstākos punktus, paugurus vai skatu punktus (skat. 3.2.2.tab.), no kuriem paveras plaša panorāma uz apkārtējo teritoriju. Diemžēl, ne visi šāda rakstura potenciālie tūrisma objekti Ilūkstes novadā ir aprīkoti ar norādēm un labiekārtojuma elementiem.

Vienlaicīgi jāatzīmē, ka Ilūkstes novada augstākā, t.i. Z daļa reljefa saposmojuma pakāpes ziņā ir viens no Daugavpils rajona tehnoloģisko apstākļu ziņā sarežģītākajiem apvidiem, kurā ir ļoti aprūtināta saimnieciskā darbība, infrastruktūras un komunikāciju ierīkošana, zemes darbu un celtniecības veikšana. Jāatzīmē arī tas, ka Ilūkstes pauguraine ir ūdensšķirtne starp Daugavas un Kreunas (Nemunas) baseiniem, tāpēc tās ietvaros teritorijas plānojumā nevajadzētu paredzēt bīstamo un vidi apdraudošo objektu celtniecību. Pretējā gadījumā pastāv risks, ka piesārņojums ar virszemes un pazemes ūdeņu starpniecību var nonākt uzreiz divu lielu upju baseinos.

3.2.3. Kaldabruņas grēda – skats uz grēdu no A, no Dvietes senlejas. Foto © J.Soms

3.2.4.att. Pilskalnes grēda – skats no Bezdēlīgu kalna uz ZR. Foto © J.Soms

3.2.5. Pilskalnes subglaciālā iegultne pie Steļmaka ezera (attēla augšā) un uz ZR no Ilūkstes – Subates šosejas (attēla apakšā).
Foto © J.Soms

3.2.6.att. Dvietes senleja Bebreņu pagastā. Foto © D.Gruberts

Nosakot nogāžu slīpumu saskaņā ar standartmetodēm (Burrough, 1999) un pēc tam iegūtos datus vizualizējot, var secināt, ka reljefs ir vidēji līdz stipri saposmots lielākajā Ilūkstes novada teritorijas daļā, tikai Daugavas ielejas, Dvietes senlejas un Eglaines-Ilūkstes pazeminājuma joslā tas ir līdzens vai vāji saposmots. Zemes virsas lielais saposmojums nosaka arī reljefa formu nogāžu lielo garumu (līdz 250 līdz 450 m) un slīpumu, kurš svārstās no 2-5° līdz 25-30°, dažos gadījumos pat sasniedzot 35° un vairāk. Intensīvs plakniskās erozijas (augšnes noskalošanās) process sākas pie nogāžu slīpuma 6°, bet strūklveida un gravu erozija pie nogāžu slīpuma, kas pārsniedz 15° (skat. 3.2.3.tab.). Nogāžu slīpums ietekmē ne tikai pašu nogāžu procesu specifiku, bet arī būtiski ietekmē saimniecisko darbību. No teiktā izriet, ka nogāžu slīpums nosaka iespēju norisināties erozijas procesiem un nogāžu procesiem ar dažādu intensitāti lielā Ilūkstes novada teritorijas daļā, pie kam sevišķi apdraudētas ir lielpauguru nogāzes, subglaciālo iegultņu un upju ieleju nogāzes.

3.2.3.tabula

Nogāžu iedalījums pēc slīpuma un krituma leņķa (α), nogāžu procesi un saimnieciskās darbības ierobežojumi (Maldavs *et.al.* 1981; Zelčs, Markots, 1999).

Nogāžu grupa	Nogāžu tips	Krituma leņķis	Nogāžu procesi	Saimnieciskās darbības ierobežojumi
lēzenas		$\alpha \leq 3^\circ$		
	lēzenas	$(\alpha < 3^\circ)$	Erozijas procesi praktiski nenorisinās	Nav ierobežojumu
	vidēji lēzenas	$(3^\circ < \alpha < 6^\circ)$	Vāji izteikta plakniskā erozija, kura pastiprinās augšnes nepareizas apstrādes gadījumā vai virsmas tehnogēnā pārveidē, garās nogāzēs var sākt veidoties gravas	Zemes apstrādes virziena ierobežojumi - nedrīkst uzart laukus nogāzes krituma virzienā
	stāvi lēzenas	$(6^\circ < \alpha < 10^\circ)$	Plakniskā erozija norisinās pat ievērojot agrotehniskos noteikumus, rodas ūdens turbulence, izskalojumvagas veidojas augšnes nepareizas apstrādes vai virsmas tehnogēnās pārveides gadījumā	Pazeminās tehnikas izmantošanas iespējas, stipri ierobežota celtniecība un zemes darbi
stāvas		$(\alpha > 10^\circ)$		
	lēzeni stāvas	$(10^\circ < \alpha < 16^\circ)$	Strauji pieaug erozija, plakniskā erozija un izskalojumvagu erozija norisinās pat ievērojot agrotehniskos noteikumus, sākas gravu erozija	Riteņtraktoru izmantošana vai tehnogēnā pārveide nav ieteicama
	vidēji stāvas	$(16^\circ < \alpha < 20^\circ)$	Intensīva erozija	Aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība, kuras rezultātā tiek iznīcināta velēnu vienlaidu sega,
	ļoti stāvas	$(20^\circ < \alpha < 35^\circ)$	labvēlīgos apstākļos attīstās noslīdeņi un noplūdeņi	nogāzes apstrādāšana vai tehnogēnā pārveide ir aizliegta
	kraujas	$(\alpha > 35^\circ)$	attīstās noslīdeņi un noplūdeņi, pie lielākiem slīpumiem attīstās nobiras un nogrūvumi	

Sapasmots reljefs kombinācijā ar veģetācijas segas trūkumu nosaka arī augsnes ūdens erozijas un gravu veidošanās risku, kura kartēšana nacionālajā līmenī ir paveikta (Upju baseinu apgabalu ..., 2005), taču Ilūkstes novadam plānošanas vajadzībām atbilstošā mērogā teritorijas plānojuma izstrādei šādas kartes pagaidām nav. Vienlaicīgi jāatzīmē, ka teritorijas plānojumā nav pieļaujama zemes virsas tehnogēnā pārveide minētajās vietās, jo iznīcinot veģetāciju un velēnas segu, stāvajās nogāzēs var sākties lineārās erozijas procesi.

Ilūkstes novada teritorijas virsmu formveidojošo iežu kompleksu pamatā pārstāv augšpleistocēna glacigēnie gQ_3 un fluvioglaciālie fQ_3 nogulumi. Minētajam formveidojošajam iežu kompleksam raksturīga zema erozijas izturība (iežus neizskalojošas ūdensplūsmas ātrums v_n ir 1,0 līdz 1,3 m/s), bez tam liels pelītisko (putekļaino) daļiņu saturs vienlaicīgi nosaka zemus infiltrācijas koeficientus; šo faktoru summa nodrošina bezgultnes ūdens plūsmu virzīšanos pa nogāzi uz leju un erozijas procesu norisi.

Vietējo erozijas bāzu dziļums (relatīvais augstums) svārstās no 2-3 m atsevišķās vietās novada teritorijas Z daļā līdz 55 m Pilskalnes subglaciālās iegultnes nogāzēs, taču pārsvarā teritorijā dominē vietējās erozijas bāzes 15 līdz 20 m. Šis faktors nosaka strūklveida erozijas veidotu izskalojumvagu veidošanās iespēju, un atsevišķos gadījumos var veicināt arī lielu gravu vai gravu sistēmu veidošanos.

Gada nokrišņu daudzums (līdz 730 mm/gadā) (skat. 3.5. nodaļu) nodrošina plāniskās erozijas procesu norisi un ūdensteču kā sateces baseinā noskalotā un erodētā materiāla transporta "artēriju" funkcionēšanu. Vienlaicīgi notiek upju, strautu, kā arī meliorācijas grāvju sistēmas un ezeru piekrastes daļas aizsērēšana un dziļuma samazināšanās. Kā sekas tam ir vides stāvokļa pasliktināšanās un saldūdens ekosistēmu daļēja degradācija visos hidrogrāfiskā tīkla posmos.

Vidējā augāja masa 3 t/ha, ja tā ir vienmērīgi izvietota, praktiski pilnīgi novērš gāzienvēda nokrišņu erodējošo ietekmi, turklāt zemākie veģetācijas stāvi samazina ūdensplūsmu ātrumu, bet sakņu sistēma aizkavē augsnes noskalošanās procesus. Ilūkstes novadā mazāk apmežota ir tieši reljefa ziņā saposmotākā novada teritorijas centrālā un Z daļa Ilūkstes-Kaldabruņas pagurmasīvā, tātad vienlaidus veģetācijas segas trūkums var veicināt erozijas procesu norisi.

Novada teritorijas plānojumā jāņem vērā iepriekš minētie fakti un jāparedz, ka erozijas apdraudētās teritorijas vienības būtu jāizņem no lauksaimnieciski izmantojamo zemju fonda, un gadījumā, ja tās nav segtas ar vienlaidu veģetāciju, jāplāno to apmežošana vai vismaz jāsiglabā vienlaidus velēnu sega.

Kā atsevišķs sintētiska rādītājs, kas jāņem vērā vērtējot ģeomorfoloģisko risku, ir reljefa enerģija jeb maksimālās augstuma diferences metros uz 1 km² teritorijas, kas parāda teritorijas potenciālo bīstamību no tekoša ūdens īslaicīgo straumju erozijas iespējamības viedokļa, atsedz nogāžu procesu potenciālās norises areālus un ļauj noteikt ainaviski augstvērtīgās teritorijas tūrisma vajadzībām un perspektīvās rekreācijas vietas. Pagaidām šāda karte ļoti ģeneralizētā veidā (M 1 : 2 000 000) ir izstrādāta tikai visai Latvijas teritorijai kopumā (Rutkis, 1960), taču būtu ieteicams veikt LR VZD sagatavotajā pamatkartē M 1 : 50 000 ietvertā tematiskā slāņa „Reljefs” apstrādi ar ģeogrāfisko informācijas sistēmu programmatūru un reljefa enerģijas kartes sastādīšanu Ilūkstes novadam.

Ģeoloģiskās vides paaugstināta riska apvidi un apdraudētības faktori. Atsevišķās vietās teorētiski, piemēram, naftas produktu un pārsūkņēšanas staciju un glabātuvju, gāzes maģistrālo vadu vietās ir paaugstināts vides (zemes dziļū, augsnes, pazemes un virszemes ūdeņu) piesārņojuma vai vides apdraudētības risks sakarā ar ģeoloģiskās uzbūves īpatnībām vai bīstamiem ģeoloģiskajiem procesiem. Parasti ģeoloģiskā riska teritoriju kartēs tiek iekļauti šādi eksogēno (eksodinamisko) un endogēno (ģeodinamisko) bīstamo ģeoloģisko procesu izplatības nogabali: karsta izplatības teritorijas, aktīvas abrazijas darbībai pakļautie ezeru un ūdenskrātuvju piekrastes posmi, upju ieleju erozijas un akumulācijas posmi, nogāžu posmi ar noslīdeņiem, nobrukumiem un gravu veidošanos, eolo procesu aktivizācijas iespējamie iecirkņi, seismiskā riska zonas (Pazemes ūdeņi ..., 1997)

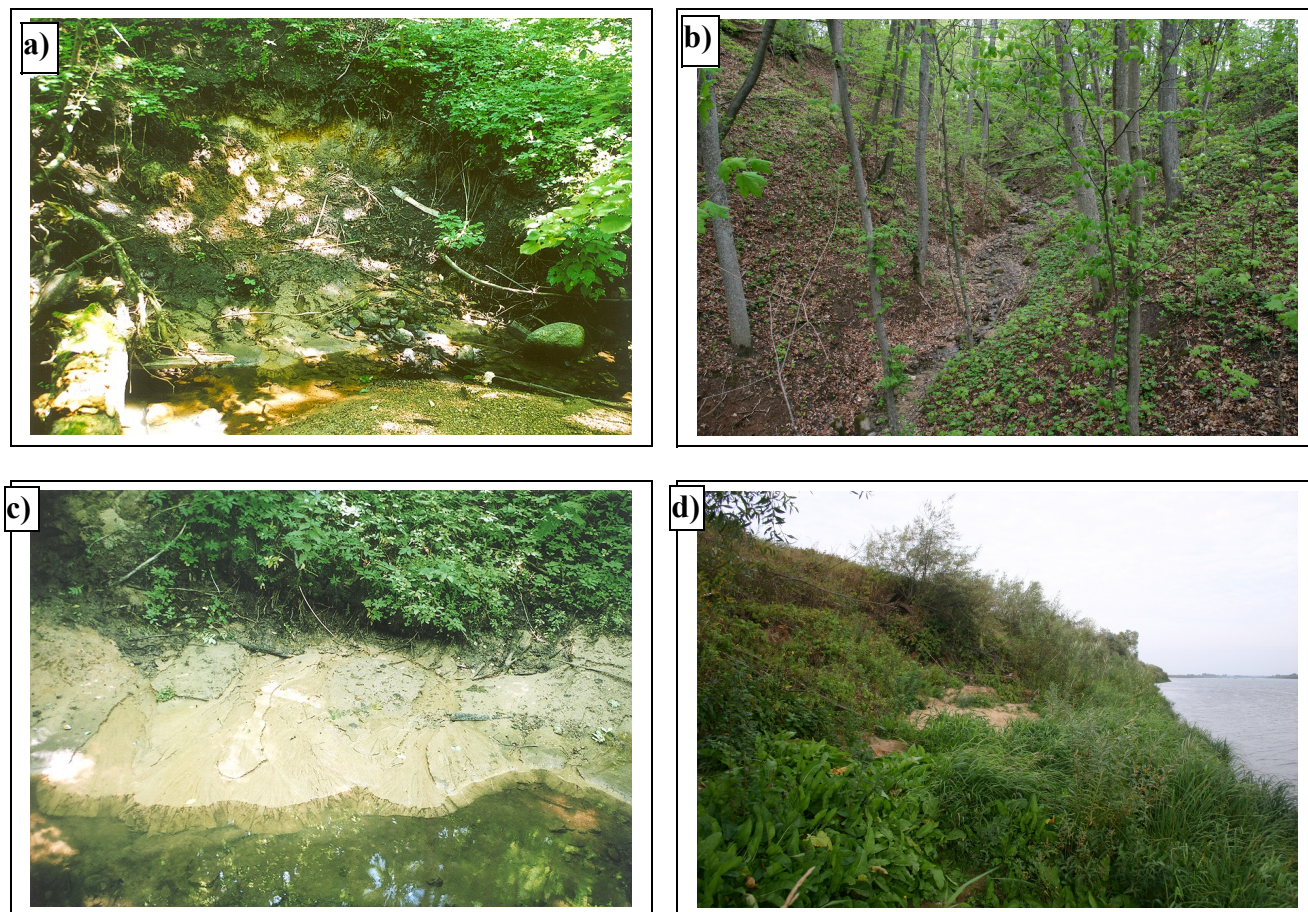
Upju erozijas procesi ir vieni no dinamiskākajiem Latvijā un rajonā. Upes gultnes mūsdienīgu procesu izpēti Gaujas baseina upēm, Pededzei un Lielupei veicis G.Eberhards (1985). Mūsdienās notiek upju gultņu aizsērēšana un dziļuma samazināšanās daudzos posmos, bet pavasara palos tiek izskalotas jaunas gultnes. Kopumā upju darbība izpaužas kā erozijas un akumulācijas procesu mija. Ģeoloģiskajai videi un saimnieciskajiem objektiem apdraudoši ir gan vieni, gan otri procesi. Tāpēc saimnieciskā darbība nebūtu jāizvērš Daugavas, Dvietes, Ilūkstes, Eglaines un citu upīšu palienēs, pirmajā virspalū terasē un upju gultnes likumojošajos (meandrējošajos) posmos. Kā vieni no aktīvākajiem jāatzīmē sānu erozijas procesi pagasta teritorijā ietilpstošajā Daugavas kreisajā krastā nogāzes daļā pie Pristaņas u.c., kur tiek izskalotas un veidojas 3 līdz 5 m augstas, nestabilas krasta kraujas. Pilskalnes pagastā Dubupītes dziļumerozijas gaitā izveidojusies līdz 20 m dziļa un apm. 100 m plata V-veida gravveida ieleja (skat. 3.2.7.att.), kuras nogāzes ir nogāžu procesu apdraudētas.

3.2.7.att. Dubupītes V-veida gravveida ieleja Dubezera ZR galā. Foto © J.Soms

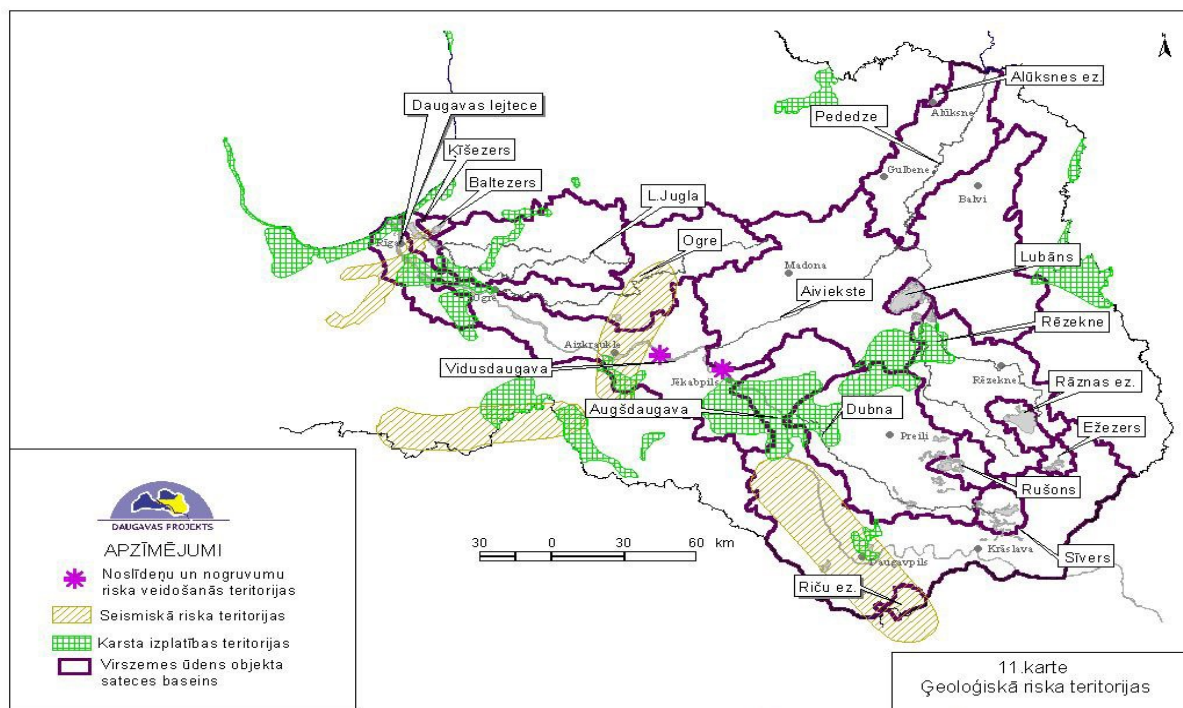
Nogāžu procesi ietver plaknisko noskalošanos, lineāro (gravu) eroziju, noslīdeņus, noplūdeņus un nogrūvumus. Senākos laika posmos notikušo minēto procesu izpausmes vērojamas galvenokārt Dvietes senlejas, Ilūkstes ielejas un Pilskalnes subglaciālās iegultnes nogāzēs. Kopumā nogāžu procesi ir vāji apzināti, tāpēc pastāv uzskats, ka to aktivitāte mūsdienās nav liela. Pašreiz aktīvi nogāžu procesu pētījumi notiek tikai Augšdaugavas senielejā un Latgales augstienē (Soms, 1996; 1997a un 1997b; 1999a un 1999b; 2000; 2003), taču pētījumu rezultāti vēl nav pilnībā apkopoti. Potenciālajam teritorijas apdraudējumam nogāžu procesu norises ietekmē ir jāpievērš īpaša vērība, paredzot iespējamo zemes virsas tehnogēno pārveidi Ilūkstes pagastā ietilpstošajā Daugavas kreisajā krastā, Dvietes un Ilūkstes ielejās, Pilskalnes subglaciālās iegultnes nogāzēs, daudzo pauguru nogāzēs. Nogāžu procesi, kombinācijā ar iepriekš minēto ģeoloģiskā riska faktoru – upju sānu eroziju, rada potenciālus draudus ceļam Dviete – Sosnauka - Pristaņa un atsevišķām viensētām Daugavas kreisajā krastā.

Sufozijas procesi ietver smalko iežu frakciju izskalošanu pazemes ūdeņu ģeoloģiskās darbības rezultātā, kā sekas tam ir nogāzes nestabilitātes pieaugums un noslīdeņu veidošanās risks. Arī šie procesi lokalizēti galvenokārt Pilskalnes subglaciālās iegultnes nogāzēs.

3.2.8.att. Eksodinamisko procesu norises sekas: a) noslīdeņu veidošanās Dubupītes ielejas nogāzēs; b) gravu erozija Pilskalnes subglaciālajā iegultnē; c) lejupplūsmas avotu izraisītā sufozija Dubupītes kreisajā krastā Pilskalnes subglaciālajā iegultnē lejpūs atpūtas kompleksa “Dubezers”, d) Daugavas krastu izskalošana pie Pristaņas Foto © J.Soms

Ģeodinamiskie procesi saistās ar zemes garozas kustībām, kas savukārt var izsaukt zemestrīces. Zemestrīces Latvijā un Ilūkstes pagastā ir reta un neraksturīga parādība, taču ilggadējo instrumentālo seismoloģisko novērojumu analīze un ģeoloģiski ģeofizikālie zemes garozas pētījumi pierāda, ka tās ir iespējamās (Pazemes ūdeņu ..., 1997). Pēc V.Ņikuļina datiem (Ņikuļins, 1996), valsts teritorijā (Bauskā, Irbē, Koknesē, Rīgā, Daugavpils rajonā u.c.) un tās tiešā tuvumā ir bijušas zemestrīces, kuru intensitāte epicentrā ir sasniegusi 7 bales (pēc MSK-64 skalas). Latvijas teritorijā iespējamās arī inducētas zemestrīces - līdzīgas kā 1908. gadā Ilūkstes apriņķī. Līdz ar to Ilūkstes novadā paaugstināta ģeoloģiskā riska zonām pieskaitāmas arī seismiskā riska teritorijas, jo seismisko procesu radītās zemes garozas svārstības var izraisīt celtņu un to pamatu bojājumus, kā arī cauruļvadu plīsumus. Attēlā redzams (skat. 3.2.9. att.), ka Daugavpils seismiski aktīvajā joslā ietilpst lielā daļa Ilūkstes novada teritorijas A. No Latvijā noteiktajām seismiskā riska zonām, visnelabvēlīgākās ir Daugavpils un Bauskas apkārtnē esošās. Tuvu Daugavpils zonai Lietuvas teritorijā atrodas Ignalinas AES, kas ir uzskatāma par potenciāli bīstamu objektu arī Latvijas teritorijai. Paaugstināta seismiskā riska zonā vai tās tiešā tuvumā ir ieplānots būvēt arī īsdzīvojošo zemas un vidējās radioaktivitātes atkritumu pievirsma glabātuvi Latvijas Republikas pierobežā – Ignalinas rajonā Galilaukē vai Apvardai. VĢD sagatavotajā ģeoloģiskajā informācijā (Pazemes ūdeņu..., 1997) ir ieteikts, ka, plānojot nozīmīgas inženiertehniskas vai ekoloģiski bīstamas būves, vajadzētu izvairīties no to celtniecības seismiskā riska zonās. Ja tomēr tāda celtniecība ir nepieciešama, papildus jāveic seismoloģiskais vērtējums un jānodrošina ar būves drošību saistītie inženiertehniskie un arhitektoniskie pasākumi.

3.2.9.att. Seismiskā riska teritorijas (Avots: Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāna 2. daļa „Daugavas baseina apgabala vispārīgais raksturojums”, 2003).

3.3. Ilūkstes novada hidrogrāfija

Visa Ilūkstes novada teritorija ietilpst Latvijas galvenās upes Daugavas baseinā un Lielupes baseinā. Lielākie ezeri ir Skuķu (110 ha), Dvietes (97 ha), Šarlotes (39,2 ha), Kaminčas (27,6 ha), Galiņu (53,2 ha – no tiem 21 ha Latvijas Republikā), Marijas (19,3 ha), Ilzines (19,2 ha), Sabaļa (16,9 ha), Ombergas (15 ha), Skujiņu (10 ha), Līkuma (8,4 ha), Bērzezers (6,5 ha), Steļmaka (6,2 ha), Čabišķu (6 ha), Dzeņuška (4,1 ha), Tartaka (3 ha), Diņģelkalna (2,5 ha), Arlaks (2,5 ha), Dubezers (1,7 ha), Driģenes (1,6 ha), Mičūnu (1,6 ha), Dziļais (jeb Lunas ezers Bebrenes pagastā - 1,2 ha), Grendzes (1,1 ha), Pastaru (jeb Bardinska ezers - 1 ha), Glušika (1 ha), Rupsītis, Strazdu, Odiņu ezers, Dubinkas, Pastarītis (0,3 ha), Dziļais (Šēderes pagastā).

Novada teritorijā atrodas daudz upju un upīšu: Dviete, Ilūkstes, Rauda, Šēdere, Sasaļu upīte, Eglaine, Lakstīgala, Melnupīte, Līčupīte, Kazupe, Lašupīte, Kairova upīte, Pļepovka, Jaunupe, Munda, Pastaune, Bebrupīte, Līčupīte, Akmeņupe, Viesīte, Dubupīte u.c. Daudzu nosaukto upīšu tecējums ir mākslīgi pārveidots, galvenokārt iztaisnojot to gultnes.

Kopumā Ilūkstes novada iekšējo ūdeņu raksturīgākās iezīmes ir sekojošas:

- Ilūkstes novads atrodas Daugavas, Nemunas sateces baseinos. Šī novada garākā un ūdeņiem bagātākā upe ir Daugava.;
- Gandrīz visi Ilūkstes novada teritorijā esošie virszemes ūdens objekti ietilpst Daugavas baseina apgabalā, izņemums ir Bebrenes pagasta D daļa ar Cabišķu – Kaminčas ezeru virkni un tiem piegulošo teritoriju, kā arī Bebrenes pagasta R daļa, Lietuvas virzienā uz Nemunas baseinu šīs teritorijas drenē Jermulišķu upīte, Biķernieku upīte un Līčupe.
- atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvai (ŪSD) iedalījumam, Daugavas baseina apgabals atrodas 15.ekoreģionā “Baltijas province” un 5.ekoreģionā “Baltijas jūra” (EEK 2000/60/EC); Daugavas baseina apgabals aizņem 27 000 km² jeb 42 % no kopējās Latvijas platības, attiecīgi lielākā daļa Ilūkstes novada teritorijas ietilpst Daugavas baseinā;
- Ilūkstes novadā tekošajām upēm ir raksturīgs salīdzinoši zems ūdens līmenis vasarā un ziemā un augsts līmenis palu laikā, daudzas mazās upītes sausās vasarās praktiski izžūst. Pavasara

palos, kas parasti sākas marta beigās vai aprīļa sākumā, Daugavā veidojas ledus sastrēgumi un strauji ceļas ūdens līmenis. Līdz ar to applūst Daugavas paliene un tajā esošie ezeri.

□ Novada teritorijā atrodas 2 palienu ezeri: Skuķu un Dvietes ezers (to D daļas), tiem ir raksturīgas ievērojamas ūdens līmeņa (+ 6 līdz 7 m) un ķīmiskā sastāva izmaiņas gada gaitā.

□ Daugavai Ilūkstes novadā ir salīdzinoši zemi krasti, atsevišķās vietās upes gultnē ir sēkļi un piegultnes sēres;

□ Ilūkstes novads ir diezgan bagāts ar ezeriem - to skaits pārsniedz 25, taču lielākā daļa no tiem ir salīdzinoši nelieli – spoģuļa platība ir zem 10 ha, tikai viens ezers (Skuķu) ir lielāks par 100 ha; pie lielākajiem ezeriem pieder Skuķu, Dvietes, Šarlotes, Kaminčas un Marijas ezeri, par dziļāko uzskatāms Sabaļa (Puru ezers) Pilskalnes pagastā – tā maksimālais dziļums ir 25 m (skat. 3.3.1.att.).

□ Novadā izplatīti arī purvi, lielākie purvi atrodas novada D daļā, Šēderes pagastā – Navicka purvs, Zemoļu purvs, Pļintovkas purvs u.c.

□ Ilūkstes novadā virszemes ūdeņi galvenokārt tiek izmantoti ūdens ieguvei, notekūdeņu novadīšanai un rekreācijai, kā arī hidroelektroenerģijas ražošanai (2 mazie HES uz Ilūkstes upes).

Lielākai daļai Ilūkstes novada īpaši aizsargājamo dabas teritoriju par savām unikālajām īpatnībām jāpateicas attiecīgajām ūdenstilpēm vai ūdenstecēm: dabas parks „Dvietes paliene” -Dviete, Skuķu un Dvietes palienezeri, dabas parks „Svente” - Sventes ezers, dabas liegums „Bardinska ezers” - Bardinska (Pastaru) ezers, dabas liegums „Skujines ezers” - Skujines ezers, dabas liegums “Pilskalnes Siguldiņa” – Dubezers un Pastarītis. Liela daļa ūdensteču un ūdenstilpju mijiedarbībā ar teritorijas reljefa formu kompleksu un ģeoloģisko uzbūvi nosaka augstvērtīgu ainavu un ES nozīmes biotopu esamību Ilūkstes novadā.

Ilūkstes novada iekšējie ūdeņi tiek izmantoti aktīvai atpūtai, makšķerēšanai, zvejai ūdenssportam, medībām. Ezeru, ūdenskrātuvju un upju termiskais režīms nosaka arī to piemērotību peldvietu ierīkošanai. Dvietes, Ilūkstes un Daugavas palienu pļavas izceļas ar lielu putnu sugu daudzveidību (piem., grieze, baltpieres zoss, ķikuts u.c.) vai arī ir putniem nozīmīgas ligzdošanas vietas vai apmešanās vietas migrācijas laikā (Dvietes paliene, Skuķu ezers), tāpēc ir piemēroti dabas tūrisma (ekotūrisma), zinātniskā un izziņas tūrisma attīstīšanai (putnu vērošana jeb *bird-watching*). Diemžēl pēdējās no nosauktajām tūrisma aktivitātēm, kuras varētu piesaistīt ievērojamu skaitu ārzemju tūristu, Ilūkstes novadā ir tikai attīstības sākuma stadijā.

Nosaukums	Garums (km)	Admin.teritorija	Aizsargjosla
Daugava	1005, tajā skaitā 352 Latvijā	Pilskalnes pagasts	Upes garums > 100 km, ne mazāk kā 500 metrus plata aizsargjosla josla katrā krastā
Ilūkste	31,6	Šēderes pagasts, Ilūkste	100 - 25 km garām upēm - ne mazāk kā 100 metrus plata aizsargjosla katrā krastā
Dviete	27,6	Bebrenes pagasts	
Rauda	12,3	Šēderes pagasts	25 - 10 km garām upēm - ne mazāk kā 50 metrus plata aizsargjosla katrā krastā
Kazupe	10,3	Ilūkste	
Šēdere	17,9	Šēderes pagasts	
Ilga	14,9	Šēderes pagasts	
Viesīte	11,1	Bebrenes pagasts	
Ilzupīte	10,4	Bebrenes pagasts	

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

Prode	9,6	Bebrenes pagasts/Subate	līdz 10 kilometriem garām upēm - ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā
Akmeņupe	7,3	Bebrenes pagasts	
Pastaune	6,7	Bebrenes pagasts	
Pļepovka	6,5	Pilskalnes pagasts	
Lašupīte	6,1	Pilskalnes pagasts	
Munda	5,8	Pilskalnes pagasts	
Lakstīgala (Lakstīgalu straits)	5,7	Šēderes pagasts	
Šarlotes upīte	4,3	Šēderes pagasts	
Dziļlais gr.	3,9	Pilskalnes pagasts	
Eglaine	3,5	Šēderes pagasts	
Pikstulīte	3,4	Bebrenes pagasts	
Dubupīte	3,3	Pilskalnes pagasts	
Podīnupe	3,0	Bebrenes pagasts	
Dubiks	2,8	Bebrenes pagasts	
Sarkanupīte	2,7	Bebrenes pagasts	
Pudīna	2,5	Bebrenes pagasts	
Jasēviča gr.	2,5	Pilskalnes pagasts	
Bobrica	1,2	Ilūkste	
Bebrupīte	1,1	Bebrenes pagasts	

3.3.1.att. Ilūkstes novada dziļākais ezers – Sabaļa (Puru ezers), skats no DA galā.

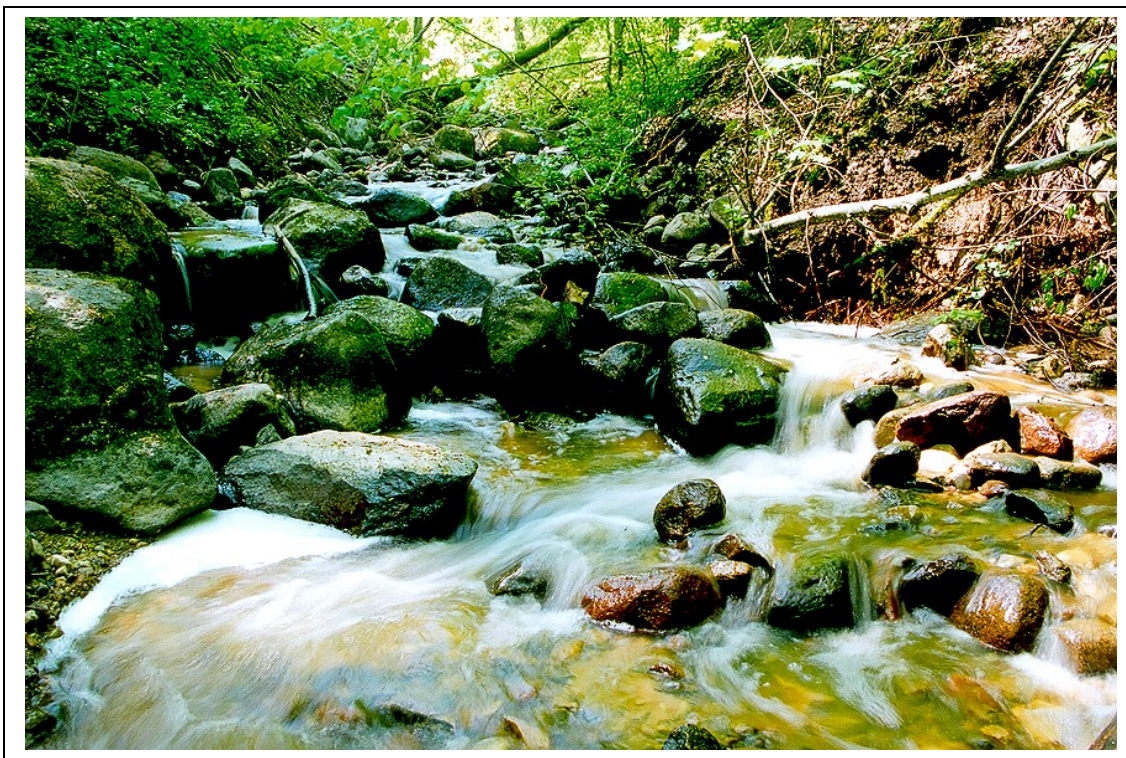
Foto © J.Soms

3.3.2.att. Steļmaka ezers Pilskalnes subglacialās iegultnes centrālajā daļā tiek izmantots rekreācijas mērķiem, tā krastos paredzēts attīstīt lauku tūrismu. Foto © J.Soms

3.3.3.att. 21 m dziļais Dubezers Pilskalnes subglaciālās iegultnes DA daļā. Foto © J.Soms

3.3.4.att. Dubupītes krāčainais, kalnu upi atgādinošais posms pirms ietekas Dubezerā ir ES nozīmes aizsargājams biotops (upju straujtecēs, kods 3260) . Foto © J.Soms

Plūdu apdraudētās teritorijas

Daugavas baseina hidroloģiskā režīma raksturīgākās īpatnības ir augsti un ilgstoši pali. Ilūkstes novada teritorijas A un Z daļas applūšana ir saistīta ar ilgstošiem lietainiem periodiem un pavasara paliem, ko izraisa strauja sniega kušana, ledus iešana un ledus sastrēgumi. Visbiežāk plūdi veidojas, kad palu laikā Daugavas tecējuma posmā pie Glaudānu salas, veidojoties vižņiem, samazinās upes aktīvais šķērsgriezums un caurplūdums. Tas izsauc strauju ūdenslīmeņa celšanos, bieži tiek appludinātas lauksaimniecības zemes, ceļi, atsevišķas viensētas. Pēc sastrēguma pārraušanas ledus iet uz leju, veidodams jaunus sastrēgumus, applūdinot galvenokārt kreisā krasta teritorijas. Tādējādi lielos palos ūdens līmenis Dvietes lejtecē pavasarī var celties vairāk nekā 6 m virs mazūdens perioda līmeņa. Kritisko situāciju parasti vairāk veido nevis ledus sastrēgumi, bet aiz tiem sekojošais ūdens vilnis. Palu ūdens līmeņa krišanās notiek lēnāk. Ūdeņiem bagātos pavasaros palu perioda ilgums palienēs var sasniegt 3 mēnešus (no marta vidus līdz jūnija vidum).

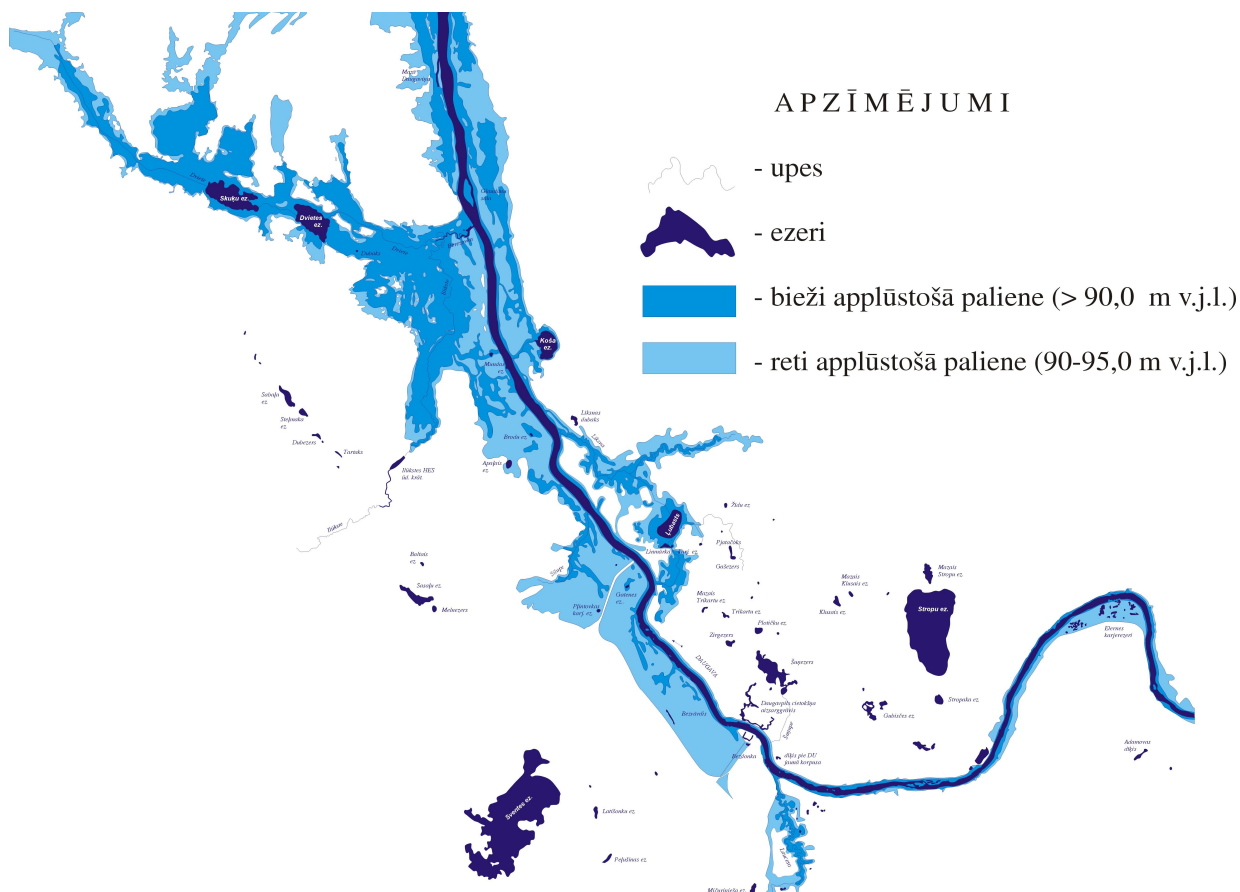
1980-to gadu vidū institūts "Meliorprojekts" izstrādāja Daugavas baseina ūdenssaimniecisko pasi, kur tika aprēķinātas 1% un 10% nodrošinājuma potenciāli applūstošās platības gar visām Daugavas baseina upēm, garākām par 10 km.

Galvenās paaugstināta applūšanas riska teritorijas Daugavas baseinā ir Daugavas paliene posmā Jēkabpils-Daugavpils, kā arī Dvietes paliene. Līdz ar to, kā nacionālās nozīmes applūšanas riska teritorijām ir izdalīta arī Ilūkstes novada teritorija (skat. 3.3.1.tab. un 3.3.5. līdz 3.3.6.att.).

Applūšanas riska teritorijas Daugavpils rajonā
(pēc institūta “Meliorprojekts” datiem)

Upes posms	Novietojums	Platību apraksts
Daugava no Nīcgales līdz Daugavpiliņ	Attiecīgie pagasti (mazāk vai vairāk bīstami posmi ir visā garumā pat līdz 0,5 –1km un platākā joslā)	Atkarībā no reljefa un ledus sastrēguma apstākļiem, galvenokārt kreisais krasts, Eglaines grīva, Ilūkstes un Dvietes grīvas, kā arī platības Daugavas palienē. Pa Ilūkstes upi līdz Ilūkstei, pa Dvieti līdz Pastaunei un vēl tālāk līdz Ilzupītei.

Pārējās teritorijās plūdi ir lokāli, nav ilgstoši, postījumi parasti ir nelieli, tie skar galvenokārt citu upju palienes un pieguļošās pļavas. Taču pietiekami detāli nav pētīta katastrofālo lietusgāžu (1% un 0,5% nodrošinājums, intensitāte > 20 mm/diennaktī) iespējamo lokālo plūdu ietekme, kā arī šādu plūdu potenciāli apdraudētās teritorijas Ilūkstes novadā. Tas, ka situācija var izvērsties ļoti nopietni, liecina plūdi rajonā 2005.g. maijā. Pietiekami spilgti tas tika attēlots Latvijas masu mēdijos: „Sakarā ar lielajiem lietažu nodarītajiem postījumiem Daugavpils rajona padome izsludinājusi rajonā ārkārtas situāciju, aģentūra LETA uzzināja pašvaldībā. Pašlaik Daugavpils rajonā zem ūdens atrodas jau aptuveni 1200 ha zemes, tostarp sējumi, ganības un pļavas. Par iemeslu lauku teritoriju applūšanai kļuvusi zemes nespēja uzsūkt visu izkritušo nokrišņu daudzumu, kā arī pārplūdušās mazās Daugavpils rajona upītes un notekgrāvji. Visvairāk no dabas stihijas cietuši Ilūkstes novada, Dvietes un Līksnas pagasta zemnieki. Lietus ūdeņi radījuši bojājumus arī vairākiem valsts un vietējās nozīmes ceļiem un tiltiem. Šī iemesla dēļ tuvākajā laikā plānots ierobežot smagā transporta kustību vairākos ceļu posmos, tostarp Ilūkste-Subate un Dviete-Subate” (no portāla delfi.lv: pirmdiena, 2005.g. 6. jūnijā. Plūdi Latgalē (13.5.05.)).

3.3.5.att. Applūšanas riska teritorijas Ilūkstes novadā (Gruberts, 2005)

(a)

(b)

3.3.6.att. Lielos palos ūdens līmenis Dvietes ielejā pie Bebreņu pļavas (a) var celties vairāk nekā 6 m virs mazūdens perioda līmeņa, kas novērojams vasarā (b). Foto J.Soms © 2003 un 2004.

3.4. Pazemes ūdeņu raksturojums Ilūkstes novadā

Pazemes ūdens objektu klases un pazemes ūdens kvalitātes kritērijus saskaņā ar MK noteikumiem Nr.857 „Noteikumi par pazemes ūdens resursu apzināšanas kartību un kvalitātes kritērijiem” (19.10.2004.) nosaka Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras upju baseina pārvaldes.

Ilūkstes novads ietilpst Baltijas artēziskā baseina austrumu daļā. Novada teritorijas hidroģeoloģisko griezumumu veido kvartāra sistēmas (Q) un paleozoja vecuma vanda (V) līdz devona (D) sistēmu ūdeni saturošu un vāji caurlaidīgu slāņkopu mija. Pēc ūdeņu apmaiņas intensitātes un ķīmiskā sastāva artēziskā baseina griezumā izdala - aktīvās (brīvās) ūdens apmaiņas jeb saldūdeņu, palēninātās ūdens apmaiņas jeb iesāļūdeņu un "stagnanto" jeb lēnā ūdens apmaiņas (sālsūdeņu) hidroģeoloģiskās zonas, kuras visā Latvijā un arī Ilūkstes novadā ir izolētas ar diviem reģionāliem sprostsāļiem - vidusdevona Narvas svītu un silūra - ordovika slāņkopu. Abus sprostsāļus veido ūdens necaurlaidīgi blīvi slāņi, kas būtiski apgrūtina šo horizontu savstarpējo mijiedarbību, kaut gan ūdens pārtece nelielos apjomos ir iespējama tektonisko lūzumu zonās. Kristāliskais pamatklintājs, kas sastāv no magmatiskiem un metamorfiem iežiem ir apakšējā sprostvirsmā visai nogulumiežu hidroģeoloģiskajai sistēmai.

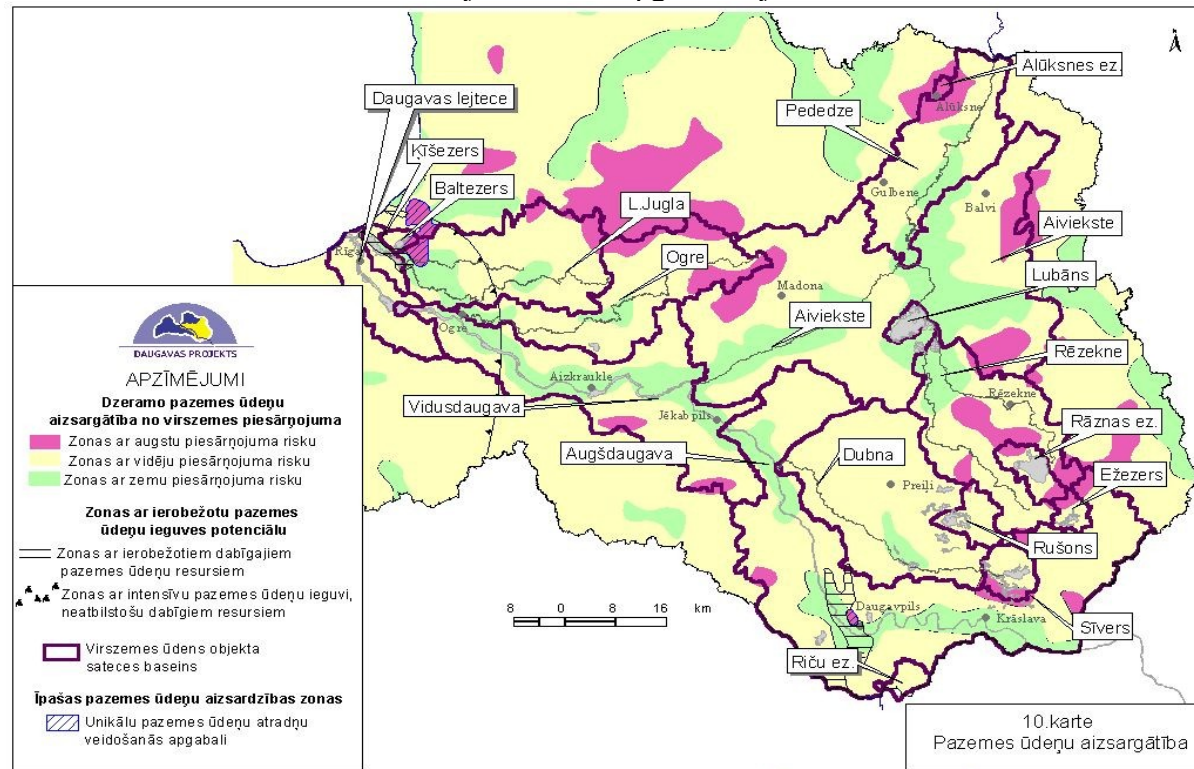
Gruntsūdeņi jeb bezspiediena pazemes ūdeņi izplatīti dažādas izcelsmes kvartāra smilšainajos nogulumos, kuru biezums parasti pārsniedz dažus metrus. Tas ir iemesls, kāpēc gruntsūdeņu resursi ir ierobežoti un izmantojami tikai individuālajā ūdensapgādē. Gan Latvijas teritorijā, gan Ilūkstes novadā gruntsūdeņi ir vāji aizsargāti no punktveida koncentrēta piesārņojuma avotiem. Cilvēku saimnieciskā darbība, sākot ar zemes apsaimniekošanu lauksaimnieciskās ražošanas vajadzībām, augu aizsardzības līdzekļu (pesticīdu) un minerālmēslu lietošanu, rūpniecību, atkritumu apsaimniekošanu un beidzot ar zemes dziļu izmantošanu, tai skaitā pazemes ūdeņu ieguvei, atstāj iespaidu uz pazemes hidrosfēru un pazemes ūdens kvantitāti vai kvalitāti.

Aktīvā ūdens apmaiņas (saldūdens) zona ietver kvartāra un pirmskvartāra ūdens kompleksus līdz Narvas svītas ūdens necaurlaidīgiem iežiem. Saldūdens zonas ūdeņus var iedalīt divās grupās gruntsūdeņos un spiedienūdeņos. Ilūkstes novadā aktīvās ūdens apmaiņas (saldūdens) zonas vidējais biezums ir apm. 200 m.

Pirmo no zemes virsmas pastāvīgo ūdens horizontu veido **gruntsūdeņi**. Šo ūdeņu iegulumu dziļums ir neliels un dažāda iežu arī ūdens caurlaidība, līdz ar to ūdens horizonts pakļauts krasām līmeņa svārstībām, bet ūdeņi piesārņojumam. Gruntsūdeņus regulāri papildina atmosfēras nokrišņi,

kā arī zemāk iegulošie spiedienūdeņi. Gruntsūdeņu līmeņu dziļums novadā mainās no 0,1 līdz 12,0 m, atsevišķās vietās - pārsniedz 15,0 m dziļumu.

Ņemot vērā kvartāra augšējo nogulumu ūdens horizontu mainīgo un nelielo biezumu, kā arī daudzviet Ilūkstes novadā to vidēju aizsargātību no piesārņojuma, bet Bebrenes pagasta DR daļā pat augstu piesārņojuma risku (skat. 3.4.1.att.), kvartāra horizontu ūdeņi izmantojami tikai atsevišķu zemnieku saimniecību un nelielu objektu ūdens apgādes vajadzībām.

3.4.1.att. Dzeramo pazemes ūdeņu aizsargātība no virszemes piesārņojuma. (Avots: Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāna 2. daļa „Daugavas baseina apgabala vispārīgais raksturojums”, 2003)

Kvartāra starpmorēnu nogulumu ūdens horizonti, kurus veido ūdeņi saturošas smilts un smilšainas grants starpslāņi (dažāda vecuma morēnas slāņkopās) ir perspektīvāki ūdensapgādei. Šo nogulumu ūdeņi daudz labāk aizsargāti no piesārņošanas, un tie uzskatāmi par artēziskiem jeb spiedienūdeņiem..

Ilūkstes novada teritorijas ūdensapgādē būtiska nozīme ir apvienotajam **Arukilas - Amatas ūdens horizontu kompleksam**. Pirmais zemkvartāra komplekss galvenokārt ietver vidusdevona Arukilas (D_{2ar}), Burtnieku (D_{2br}) un augšdevona Gaujas (D_{3gj}) horizontu, kā arī Amatas (D_{3am}) horizontu, taču pēdējais novada teritorijā nav plaši izplatīts. Pārējie ūdens horizonti sastopami novada teritorijā praktiski viscaur. Arukilas - Amatas ūdens horizontu kompleksa ūdeņi biežāk ir spiedienūdeņi. Statiskā ūdens līmeņa ieguluma dziļums ir diezgan mainīgs un variē no 50 m Dvietes senlejā un Eglaines-Ilūkstes pazeminājumā līdz 125 – 150 m Sventes un Ilūkstes-Kladabruņas paugurmasīvos. Turklāt atsevišķos gadījumos urbumi arī fontanē, ūdenim paceļoties vairākus m virs zemes virsas.

Arukilas - Amatas ūdens horizontu kompleksu 25 līdz 50 m biežā slānī pārsedz ūdens mazcaurlaidīgu kvartāra sistēmas iežu slāņkopas. Pazemes ūdeņu aizsargātību pret piesārņojumu veicina arī tas, ka Dvietes senlejā un tai piegulošajā teritorijā Bebrenes pagastā, kā arī Eglaines-Ilūkstes pazeminājumā Pilskalnes pagastā dabīgos apstākļos infiltrācija ir neiespējama, jo minētajos apgabalos hidroģeoloģisko un hidrostatisko apstākļu ietekmē izveidojusies augšupejoša pazemes ūdeņu plūsma.

Saskaņā ar esošo likumdošanu dabas aizsardzības jomā (MK Noteikumi par aizsargājamiem ..., 2001), Ilūkstes novadā netiek izdalīti avoti, kuriem būtu valsts nozīmes dabas pieminekļa statuss. Balstoties uz Daugavpils Universitātes apkopoto informāciju un līdz šim veikto avotu uzskaites darbu, Ilūkstes novadā par ievērojamāko jāuzskata Bebrenes avots, kurš izplūst 1,2 km uz A-ZA no Bebrenes. Pēc hidrodinamikas jeb ūdeņu gaitas pazemē šis avots ierindojams kāpjošo jeb augšupejošo (sin. augšupplūsmas, spiedienūdens) avotu grupā, vadoties no ūdens ķīmiskā sastāva – dzelzsavotu grupā. Tā debīts ir apm. 9,7 l/s.

3.5. Ilūkstes novada klimatiskais raksturojums

Klimats ir viens no svarīgākajiem dabas faktoriem, kas ietekmē daudzu ekonomikas nozaru attīstību, kā arī nosaka iespēju konkrētajā reģionā attīstīt kādu no saimnieciskās darbības vai pakalpojumu veidiem. Vienlaicīgi klimats un atsevišķi tā faktori ir jāņem vērā, izstrādājot teritorijas plānojumu.

Klimata ietekme izpaužas gan tiešā, gan netiešā veidā. Tiešā veidā klimatiskie radītāji vai laika apstākļi, pirmkārt, nosaka kāda konkrētā saimnieciskās darbības veida vai pakalpojuma piedāvāšanas iespēju kā tādu (piem. Ilūkstes novadā praktiski nav iespējams attīstīt eksotisko augļu audzēšanu, vai arī grūti iedomāties ziemas sporta veidu attīstību tropu, subekvatoriālajā un ekvatoriālajā klimatiskajās joslās), otrkārt, nosaka konkrētā saimnieciskās darbības veida vai pakalpojuma kvalitāti (piem. saules spīdēšanas ilgums, apmākušos dienu skaits, dienu skaits ar labvēlīgu temperatūru nosaka rekreācijas un atpūtas iespējas pie ūdeņiem un attiecīgā reģiona pievilcību potenciālā tūrista acīs).

Ilūkstes novada teritorija, tāpat kā visa Latvijas Republika, atrodas mēreni mitrajā atlantiski kontinentālajā klimata apgabalā, t.i. pārejas klimata apgabalā starp kontinentālo Austrumeiropas un maritimo Rietumeiropas klimatu. Ilūkstes novada teritorijā vietējo klimatu veidojošais un līdz ar to arī klimata komforta pakāpi noteicošais galvenais faktors ir summārā saules radiācija. Aplūkojamā teritorija saņem relatīvi nelielu saules radiācijas daudzumu. Maksimālā vērtība - līdz 14,7 kcal/cm²·min - novērojama jūlijā.

No saules saņemtā siltuma daudzuma un atmosfēras masu cirkulācijas ietekmē veidojas novada termiskais režīms. Tam ir raksturīga neliela temperatūru amplitūda gada laikā, pie kam ziemā gaisa temperatūra ir nedaudz augstāka, bet vasarā zemāka par ģeogrāfiskā platuma un summārās saules radiācijas noteikto klimatisko normu. Novirzes izskaidrojamas ar atmosfēras masu cirkulācijas ietekmi.

Ilūkstes novada teritorijā ilggadējo gaisa vidējo temperatūru var raksturot ar tuvāk novietoto meteoroloģisko staciju veikto mērījumu datiem - janvārī tā ir – 6,6°C, bet jūlijā +17,6°C. Ilggadējo gaisa vidējo minimālo un maksimālo temperatūra amplitūda februārī (aukstākais mēnesis) ir no – 11,2°C līdz – 2,9°C, bet jūlijā (siltākais mēnesis) no +11,9°C līdz +23,2°C. Gada vidējā gaisa temperatūra ir +5,4°C, bet vidējo temperatūru amplitūda ir 24,2°C .

Tāpat kā Latvijas DA daļā, arī aplūkojamajā teritorijā dominē atlantisko gaisa masu cirkulācija, kad klimatu Ilūkstes novadā raksturo liels gaisa mitrums, liels mākoņainums un samērā daudz nokrišņu – vidēji līdz 730 mm/gadā. Valdošie rietumu vēji, kas nes mitrās atlantiskās gaisa masas un dominējošā cikloniskā tipa bārisko sistēmu virzīšanās pāri apskatāmajai teritorijai, ir par cēloni lielajam nokrišņu daudzumam.

Nokrišņi novērojami visos mēnešos, bet gada gaitā izpaužas vairāk kontinentāla tipa nokrišņu sadalījums ar maksimumu vasarā un minimumu ziemas beigās – pavasarī. Visvairāk nokrišņu (vidēji līdz 93 mm mēnesī) izkrīt jūlijā, kad diezgan bieži novērojamas gāzienveida lietusgāzes ar pērkona negaisu. Aukstajā periodā nokrišņu ir daudz mazāk, jo tie rodas ciklonu darbības dēļ un ir siltās frontes nokrišņi. Tādēļ tie ir samērā vienmērīgi. Nokrišņu minimums novērojams martā (vidēji līdz 40 mm mēnesī), kas saistīts ar augsta spiediena kontinentālo tropisko gaisa masu ieplūšanu pavasarī no Dienvidaustrumeiropas un Vidusāzijas.

Saules radiācijas siltuma nelielais pieplūdums, ko saņem Ilūkstes novads, nav pietiekams, lai notiktu pilnīga nokrišņu iztvaikošana. Iztvaikošanas gada rādītāji ir 370 – 410 mm, t.i. 53% līdz 55% no izkritušo nokrišņu daudzuma. Pārējais ūdens daudzums papildina pazemes ūdeņu krājumus, veido virszemes noteci upēs un strautos, papildina ūdens krājumus ezeros un veicina pārpurvošanos ieplakās, līdz ar to nosakot plaša un sazarota hidrogrāfiskā tīkla veidošanos novada teritorijā.

Sniega sega Ilūkstes novada teritorijā tāpat kā Daugavpils rajona teritorijā veidojas samērā vēlu – tikai novembra otrajā dekādē, noturīga sniega sega veidojas sākot ar 13. decembri un parasti saglabājas līdz 10. aprīlim. Kopumā periods, kad reģiona teritoriju klāj sniega sega, vidēji ilgst 112 dienas. Sniega segas biezums Ilūkstes novada teritorijā var sasniegt līdz 60 cm. Taču parasti tas svārstās 20 līdz 30 cm robežās, pie kam, biežākā sniega sega parasti veidojas februāra 2. un 3. dekādē un marta 1. dekādē.

Esošo meteoroloģisko datu analīze liecina, ka Ilūkstes novadā un Latvijas-Lietuvas pierobežā dominējošā ir atlantisko gaisa masu DR-R pārnese. Tas nozīmē, ka notiekot noplūdei atmosfērā no Ignalinas AES vai no plānotās īsdzīvojošo zemas un vidējās radioaktivitātes atkritumu pievirsmas glabātuves Latvijas Republikas pierobežā – Ignalinas rajonā Galilaukē vai Apvardai, pastāv ievērojams risks, ka radioaktīvie aerosoli pārrobežu pārnesei gaitā var nonākt Ilūkstes novada teritorijā. Turklāt jāatzīmē, ka radioaktīvā piesārņojuma pārrobežu pārnese var negatīvi ietekmēt pierobežā esošās NATURA 2000 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – aizsargājamo ainavu apvidu “Augšdaugava”, dabas parku “Dvietes paliene”, un novada īpaši aizsargājamās dabas liegumus “Pilskalnes Siguldiņa”, „Pašulienes mežs” un “Raudas meži”, tajos gan neizraisot īpaši aizsargājamo sugu bojāeju vai biotopu tūlītēju degradāciju, taču pasliktinot vides kvalitāti.

Kopumā novadā tāpat, kā visā Daugavpils rajonā dominē vēji ar nelielu ātrumu - 2 līdz 5 m/s. Rudens mēnešos ir novērojamas vētras, kad vēja ātrums var sasniegt 20 līdz 25 m/s, brāzmās pat līdz 35 m/s.

3.6. Augšņu raksturojums Ilūkstes novadā

Augsne ir viens no nozīmīgākajiem dabas resursiem, kas nodrošina lauksaimniecības produkcijas ražošanu, un kā ekosistēmas komponents ietekmē biomasas producēšanu. Tā kalpo kā filtrs, kas aizsargā pazemes ūdeņus, ūdensteces un ūdenstilpes no ķīmiskā un bioloģiskā piesārņojuma, tomēr pārmērīga mitruma periodos agri pavasarī un rudenī augsne tiek caurskalota, un piesārņojošām vielām ir iespēja nokļūt ūdeņos. Augsne ir teritorijas bioloģiskās daudzveidības noteicēja un saglabātāja (Vides kvalitāte Latvijā, 2003).

Ilūkstes novada teritorija ietilpst Austrumlatvijas pauguraino augstieņu augšņu rajonā un Austrumlatvijas līdzenuma augšņu rajonā (Jersikas līdzenuma apakšrajons). Novada teritorijas kvartāra virsmas ģeoloģiskās uzbūves (skat. 3.2.nodaļu) noteiktā augsnes cilmiežu mozaikveida izvietojuma ietekmē, kā arī stipri saposmotā reljefa, pazemes ūdeņu (galvenokārt gruntsūdeņu) cirkulācijas rakstura, mitrinājuma pakāpes atšķirību un zemes lauksaimnieciskās apstrādes mijiedarbībā novada teritorijā izveidojusies daudzveidīga augšņu sega, kas augstāk minēto faktoru ietekmē var tipoloģiski variēt pat nelielā laukuma vienībā.

Augšzemes augstienēs augsnes veidojušās uz karbonātu saturošas smilšmāla morēnas, ko bieži vien sedz smiltis un mālsmilts (Āva, 1994 b). Šajā reģionā izplatītas vāji un vidēji podzolētas velēnu podzolaugsnis, velēnu glejaugsnis un velēnpodzolētās glejaugsnis, erodētās vāji un vidēji podzolētas velēnu podzolaugsnis, pauguru virsotnēs arī velēnu karbonātaugsnis. Daudz mazākā mērā novada teritorijā upju aplūstošajās palienēs un beznoteces ieplakās izveidojušās aluviālās, purvu un glejotās augsnes.

Novada teritorijā izplatītāko augšņu tipu raksturojums:

erodētās vāji un vidēji podzolētas velēnu podzolaugsnis (Pv) – šī tipa augsnes veidojušās uz nabadzīgiem cilmiežiem caurskalošanās režīma apstākļos, dominējot podzolēšanās procesam (Āva, 1997; Brīvkalns, 1959), to izvietojums Ilūkstes novadā pauguru un ieleju nogazēs ir

noteicis to, ka kultivēšanas gaitā tās lielākā vai mazākā mērā ir bijušas pakļautas plakniskajai un strūklveida erozijai, līdz ar to ir samazinājusies to auglība;

▣ velēnu karbonātaugsnes (V_K) – veidojušās uz karbonātiem cilmiežiem zem platlapju koku mežiem ar laktaugu zemsedzi, kā arī dabiskajās pļavās (Āva, 1998; Brīvkalns, 1959); Ilūkstes novadā tās sastopamas pauguru virsotnes daļās, kur to veidošanos noteikusi karbonātiska morēnas smilšmāla kā cilmieža klātbūtne, kā arī platlapju-jauktu koku mežu izplatības areālos; pieder pie novada auglīgākajām augsnēm, taču to izvietojumam ir mozaīkveida raksturs un to izmantošanu apgrūtinā reljefs, kas turklāt pastiprina erozijas draudus;

▣ aluviālās jeb palieņu augsnes (A) – izplatītas upju ielejās, kuras applūst palu laikā un kurās uzkrājušies palu ūdeņu sanesumi; augsnes auglība ir augsta un šāda tipa augsnes piemērotas visdažādākajiem kultūraugiem (Brīvkalns, 1959), taču ņemot vērā Dvietes novada esošo upju hidrogrāfisko režīmu, to izmantošana ir apgrūtināta palu un plūdu dēļ;

▣ glejaugsnes (V_g un V_G) – veidojas uz ķīmiski bagātiem cilmiežiem seklu gruntsūdeņu ietekmē, kā arī var veidoties no automorfajām augsnēm, ūdens sastrēguma dēļ tajās pastiprinoties anaerobiem apstākļiem (Āva, 1995; Brīvkalns, 1959); velēnu podzolētās glejotās augsnes (P_g) – novadā sastopamas starppauguru iepakās un veidojušās, pasliktinoties augsnes ūdens režīmam. Augsnes ir mazauglīgas, stipri izskalotas, trūdvielām nabadzīgas, ar skābu reakciju; velēnu gleja un glejotās augsnes (V_g) – sastopamas vietās, kur tikai periodiski ir liels mitrums, virskārtā tām ir labi izveidots trūda horizonts, zem kura ir glejots ieskalošanās horizonts vai glejots cilmiežis; glejošanās process norit virsūdeņu vai gruntsūdeņu ietekmē reljefa pazeminājumos un citās vāji drenētās vietās.

▣ Tipiskās podzolētās augsnes (reljefa pacēlumos) un kūdrainā podzotā glejaugsne (iepakās) – sastopamas galvenokārt zem priežu mežiem ar sūnu zemsedzi un smilts cilmiežiem. Profilā nav A_1 horizonta. Parasti zem 5-10 cm biežās nedzīvās zemsegas (A_0 horiz.) ir podzola horizonts, kura atzarojumi bieži vien dziļi iesniedzas labi izteiktajā B horizontā. Augsnes reakcija visā profilā ir ļoti skāba. Augsnes mazauglīgas (Āva, 1997).

3.7. Ainavu novērtējums Ilūkstes novadā

Saskaņā ar esošo ainavrajonēšanu (Ramans, 1994), Ilūkstes novada teritorija ietilpst Augšzemes ainavzemē (Augšzemes (Beberenes-Sventes) pauguraine; Dienvidsēlijas āraine un Daugavpils – Līvānu viļņaine).

Ilūkstes novada teritorijā dominē pauguraines ainavas, kuru nodalīšanu nosaka ģeomorfoloģiskais faktors (Ilūkstes - Kaldabruņas paugurmasīvs un Sventes paugurmasīvs). Pauguraines ir sīkkontūrainu, mozaīkveida un estētiski pievilcīgu ainavu vienību tips, kuras raksturojas ar lielu bioloģisko un ainavisko daudzveidību. Dažādas uzbūves pauguru un ieplaku mija nosaka ļoti lielu augšņu, mitruma, mikroklimata un augāja kontrastainību. Paugurainēm ir tipiska zemes lietojuma veidu daudzveidība un sīkkonturainība. No vizuālās uztveres viedokļa plaši un atklāti skati mijas ar tuviem un noslēgtiem skatiem.

Ņemot par pamatu ainavas segas raksturojumu, Ilūkstes novada ainavu raksturojums ir sekojošs:

▣ novadā lielās platības ir raksturīgas mežāres, kur novērojama lauksaimniecībā izmantojamo zemju mija ar mežu masīviem un puduriem;

▣ novada C, DA, DR un D daļai raksturīgas ezeraines, kur atrodas sarežģītas konfigurācijas glaciodepresiju cilmes ezeri (piem. Kaminčas, Ilzines u.c. ezeri) un, spriežot pēc ezerdobes formas, ezera konfigurācijas un dziļuma, arī subglaciālās cilmes ezeri (piem., Sabaļa ezers, Steļmaka ezers, Dubezers u.c.); daudzie ezeri ar tiem pieguļošām pļavām, mežiem vai krūmājiem ainaviskā un bioloģiskā ziņā (arī ekonomiskā ziņā) veido ir vienu no vērtīgākajiem ainavu sakopojumiem Ilūkstes novada ainavu segā;

▣ mozaīkveidīgi novada teritorijā ir arī purvaines tipa ainavas, kur dominē purvu un mitrāju ainavas, šī tipa ainavām raksturīgs līdzens reljefs, kā rezultātā ir slikti dabiskās drenāžas

apstākļi. Šādas ainavas raksturīgas zemajiem purviem un mitrājiem, kas ir atrodami galvenokārt Ilūkstes- Kaldabruņas augstienes starppauguru pazeminājumos un upju ielejās; tāpat kā daudzviet citur, arī Ilūkstes novadā daļa lauksaimniecībā izmantojamās zemes netiek apstrādāta un aizaug ar krūmājiem - notiek renaturalizācijas process, kā rezultātā ainava ap ceļiem noslēdzas.

3.8. Ilūkstes novada augu un dzīvnieku valsts raksturojums

Ilūkstes novads atrodas mērenā klimata joslas jaukto mežu dabas zonā, tāpēc te ir raksturīga gan skujkoku, gan platlapju veģetācija. Novada teritorijā ir saglabāties diezgan maz mežu – tie aizņem aptuveni 45% no kopējās novada platības. Ilūkstes novadā ir izplatīti priežu, priežu-egļu, priežu-sīklapju, egļu-sīklapju un sīklapju meži. Lielākos vienlaidus mežu masīvus veido priežu, lapu koku un priežu-egļu meži. Lielākie meži atrodas novada D daļā. No apdraudētām un aizsargājamām augu sugām novada teritorijā mežos ir sastopama Sibīrijas skalbe, Jumstiņu gladiola, mānīgā knīdija, Lēzeļa lipare, smaillapu glīvene, spilvainais ancītis, lielā raganzālte, pūkainā asinzāle, sakņojošais meldrs, purva sūnene, matainais grīslis, vizuļu grīslis, Benekena zaķauza, apdzira, Fuksa dzegužpirkstīte u.c.

Dzīvnieku valsts izceļas ar lielu daudzveidību, Ilūkstes novadā ir konstatētas vairākas īpaši aizsargājamas dzīvnieku sugas: ziemeļu sikspārnis, meža cirslis, pundursikspārnis, rūsganais vakarsikspārnis, vāvere, vilks, dīķu naktsikspārnis, ūdeņu naktsikspārnis, āpsis u.c. Labvēlīgi apstākļi Dvīetes palienē migrācijas un ligzdošanas laikā nosaka putnu sugu bagātību, tajā skaitā pagastā ir konstatētas sekojošas aizsargājamas putnu sugas: mazais gulbis, Baltpieres zoss, garkaklis, gaigala, jūrasžagata, melnā puskuitala, brūnkakalis, mazā gaura, mazais ērglis u.c.

Ilūkstes novadā konstatēta virkne Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājamo biotopu, piemēram, eitrofi ezeru ūdeņi, augsto grīšļu pļavas, ļoti auglīgas palieņu pļavas, pārmitri platlapju meži, pārejas purvi, melnalkšņu slapjie meži, upju straujceces, nogāžu un gravu meži, ozolu meži u.c (skat. 4.1. nodaļu).

3.9. Ilūkstes novada kultūrvēsturiskie pieminekļi

Bebrenes pagastā atrodas valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļi: Ilzes pilskalns un Daģu senkapi; Mākslas pieminekļi: Bebrenes Romas katoļu baznīcā trīs altāri (18. gs. beigas) un glezna “Madonna ar bērniņu” (17. – 18. gs.). Vietējās nozīmes arheoloģijas pieminekļi: Bebrenes un Ezeru senkapi. Kultūrvēsturiski pieminekļi ir arī Bebrenes baznīca; Bebrenes muižas ansamblis– tā centrā pils (arhitekts J.L. Markoni, 1986. g., trešais stāvs pārbūvēts 20. gs. 50. g. beigas), kuras priekšā regulārs parters ar aleju un grezniem vārtiem uz ZA no pils parks ar regulāra plānojuma parteru, dīķīšiem, upīti; grāfu Plāteru - Zībergu kapliča Bebrenes jaunajā kapsētā; Latvijas Brīvības cīņās kritušo cīnītāju piemineklis Bebrenes centrā; piemiņas akmens pirmās Bebrenes skolas vietā; kapela Čamanu kapsētā.

Šēderes pagastā Vietējas nozīmes arheoloģijas piemineklis – Elkšņu senkapi (Franču kapi, Kungu kapi). Arhitektūras pieminekļi: Grendzes baznīca, Lašu pamatskolas un Raudas pamatskolas ēkas.

Pilskalnes pagastā atrodas valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļi: Palazdiņu, Zamečkas, Kalnišku, Sidrabiņu, Lapšukalna, Rūrāru Batarejas (pilskalns un senkapi), Melnais kalns (pilskalns un apmetne) pilskalni. Vietējas nozīmes arheoloģijas pieminekļi: Grantiņu senkapi, Sidrabiņu, Varoņu senkapi. Pie Valpēteriem uzstādīts piemiņas krusts nacionālajiem partizāniem. Pilskalnes parkā pie Celmiem un Birzniekiem atrodas 1. pasaules karā kritušo vācu karavīru kapi. Ludvigovas kapsētā ir 1824. gadā celta kapliča.

3.10. Ilūkstes novada demogrāfiskais raksturojums un apdzīvojuma struktūra

Ilūkstes novadā uz 2006.gada 1.janvāri dzīvoja 6683 iedzīvotāji. Iedzīvotāju nodarbošanās pamatjomas: lauksaimniecība (skat. 3.10.2.; 3.10.3 tab.), kokapstrāde, lauku tūrisms, tirdzniecība, valsts un pašvaldību iestādes (izglītība, medicīna, pagasta pārvaldes aparāts, robežsardze u.c.)

3.10.1.tabula

Iedzīvotāju kopējā skaita dinamika Ilūkstes novadā (uz 2006.gada 1 janvāri)

	Ilūkstes pilsēta	Bebrenes pagasts	Pilskalnes pagasts	Šēderes pagasts	Ilūkstes novads
Iedzīvotāju skaits	2941	1140	1245	1360	6683
% no Ilūkstes novada kopējā iedzīvotāju skaita	43 %	19 %	19 %	20 %	100 %
Pilsētas iedzīvotāji					43%
Lauku iedzīvotāji					57 %

3.10.2.tabula

Dzimstības, mirstības un dabiskā pieauguma rādītāji

Iedzīvotāju skaits kopā:	Ilūkstes novadā			Ilūkstes pilsētā	Bebrenes pagastā	Pilskalnes pagastā	Šēderes pagastā
	2003	2004	2005	uz 2006. gada sākumu			
	7065	6848	6748	2929	1149	1267	1362
1. Dzimušo skaits	53	40	49	24	2	11	7
2. Mirušo skaits	106	80	112	49	25	16	16
3.Dabiskais pieaugums	-53	-40	-63	-25	-23	-5	-9

Demogrāfiskās attīstības tendences laika posmā no 2001.-2004. gadam parāda, ka novadā iedzīvotāju skaits samazinās (3.10.1.tabula) un turpinās samazināties, jo novada iedzīvotāju dzimstība ir mazāka par mirstību.

Ilūkstes novada apdzīvojuma tips ir izklaidus. Raksturīga iezīme lauku apvidos ir viensētu izvietojums grupās (sādžās), kurām ir arī lokāls apzīmējums “sola” jeb “sala”.

Novada teritorijā atrodas pilsēta – Ilūkste, lielciems – Bebrene, vidējciemi – Ilze, Pilskalne, Pašulīene, Šēdere, mazciemi – Diņģelkolns, Ilzmuiža, Žāgeri, Baltais krogs, Doļņaja, Kazimirišķi, Miltināni, Pristaņa, Gorbunovka, Grendze, Sīļi, Šarlote, viens aprūpes ciemats – Rauda, 3 vasarnīcu ciemi un 10 skrajciemi (Turlajs, Milliņš, 1998).

Ir labi attīstīta ceļu infrastruktūra. Pagastā atrodas reģionālās, nozīmes autoceļi; multimodāla transporta sistēma.

Ilūkstes novadā ir 226 zemnieku saimniecības, vidējā vienas saimniecības kopplatība ir 16.6 ha (skat. 3.10.2.; 3.10.3. tabula).

Ilūkstes novada domes padotībā ir šādas pašvaldības iestādes

- Ilūkstes novada Bebrenes pagasta pārvalde,
- Ilūkstes novada Pilskalnes pagasta pārvalde,
- Ilūkstes novada Šēderes pagasta pārvalde,
- Bebrenes pirmsskolas izglītības iestāde “Mazputniņš”,
- Ilūkstes pirmsskolas izglītības iestāde “Zvaniņš”,
- Bebrenes vidusskola, juridiskā adrese: Bebrenes pagasts,
- Ilūkstes 1.vidusskola,
- Ilūkstes 2.vidusskola,
- Ilūkstes novada Neklātienes vidusskola,
- Ilūkstes mūzikas skola,
- Bebrenes pagasta kultūras nams,
- Ilūkstes pilsētas kultūras centrs,
- Pilskalnes pagasta kultūras nams,
- Šēderes pagasta kultūras nams,
- Bebrenes pagasta bibliotēka,
- Ilūkstes pilsētas bērnu bibliotēka,
- Ilūkstes pilsētas bibliotēka,
- Šēderes pagasta Pašulienes bibliotēka,
- Pilskalnes pagasta bibliotēka,
- Šēderes pagasta bibliotēka,
- Bebrenes pagasta feldšeru – vecmāšu punkts,
- Šēderes pagasta feldšeru punkts,
- Ilūkstes novada dzimtsarakstu nodaļa,
- Ilūkstes novada bāriņtiesa,
- Ilūkstes novada sociālais dienests,
- Ilūkstes novada pašvaldības interešu izglītības iestāde “Ilūkstes bērnu un jauniešu centrs”,
- Ilūkstes dienas aprūpes centrs personām ar garīga rakstura traucējumiem “Fēnikss”,
- Pilskalnes pagasta komunālā nodaļa,
- Bebrenes pagasta komunālā nodaļa,

Pašvaldības kapitālsabiedrības

- SIA “ORNAMENTS”,
- SIA “Šēderes pakalpojumi”,
- SIA “Veselības centrs Ilūkste”,

(pēc 2004.gada pašvaldību datiem)

	Ilūkstes pilsēta	Bebrenes pagasts	Pilskalnes pagasts	Šēderes pagasts
Zemnieku saimniecības (līdz 10 ha)	-	2	2	1
Zemnieku saimniecības (10-15 ha)	-	2	6	-
Zemnieku saimniecības (līdz 50 ha)	-	21	50	13
Zemnieku saimniecības (virs 50 ha)	-	8	11	9
Piemājas saimniecības	-	255	572	379
Kooperatīvās sabiedrības	-	2	4	-
Lauksaimniecības pārstrādes uzņēmumi, t.sk.				
kautuves	-	-	2	-
gaļas pārstrādes uzņēmumi	-	-	1	-
graudu pārstrādes kompleksi	-	-	1	-
piena pārstrādes uzņēmumi	-	-	-	-
graudu noliktavas	-	3	1	-
Tirdzniecības uzņēmumi, t.sk.:				
veikali	11	4	4	6
kafejnīcas, restorāni	1	2	-	1
aptieka	4	1		-
veterinārā aptieka	1	1		-
Ražošanas uzņēmumi, t.sk.:				
gateri	1	2	2	1
šūšanas (aušanas) firmas	2	-	-	-
lauksaimniecības zemju apstrādes un metālapstrādes celtniecības pakalpojumi	2	1	-	-
naftas produktu pārsūkņēšana	-	-	-	1
Sadzīves pakalpojumu uzņēmumi, t.sk.:			nav	
frizētavas	2	1	-	-
pirtis	-	-	-	1
Pasts	1	1	1	1
šūšanas pakalpojumi	1	-	-	-
foto pakalpojumi	1	-	-	-
autoservisi	2	2	-	-
video noma	1	-	-	-
transporta pakalpojumi	2	1	-	1

3.11. Ilūkstes novada ceļu infrastruktūra

Autoceļu tīkls novada teritorijas plānojumā ir būtisks attīstības faktors, kas nodrošina kravu un pasažieru pārvadājumus, sociālo, veselības aprūpes un glābšanas dienestu efektīvu darbību, kā arī daudzveidīgas saiknes starp apdzīvotajām vietām. Patreizējais ceļu tīkls izveidojies dabisko un vēsturisko apstākļu ietekmē un ataino padomju laika saimniekošanas modeli – lielsaimniecību un meža ceļu tīkls bieži nav saistīts savā starpā, pastāv centrīece uz bijušajiem lauku centriem

Nozīmīgāko autoceļu tīklu Ilūkstes novadā veido šādu kategoriju autoceļi:

- valsts pirmās šķiras autoceļi:
 - melnā seguma ceļi;
- valsts otrās šķiras autoceļi:

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

- melnā seguma ceļi;
- grants seguma ceļi;

Satiksmes ministrija kopā ar Latvijas Autoceļu direkciju un Daugavpils rajona padomi ir izstrādājusi priekšlikumus grants autoceļu un ar melnajiem segumiem klāto autoceļu nestspējas paaugstināšanas programmai 2005.-2007.gadiem Ilūkstes novadā, kur prioritāri tiek iekļauti sekojoši ceļi:

3.11.1.tabula

N.p.k.	Ceļš	No km	Līdz km	Garums	Darbs
2.	P72 Ilūkste –Bebrene -Birži	1,220	3,350	3,400	Asfaltbetona kārtas izbūve uz esošās melnās segas
3.	V 676 Vasiļeva- Višķi-Grāveri	4,480	9,395	4,915	Asfaltbetona kārtas izbūve uz esošās melnās segas
4.	V699 Bebrene-Šēdere-Gorbunovka	14,906	18,100	3,194	Asfaltbetona kārtas izbūve uz esošās grants segas

3.11.2.tabula

Ilūkstes novada galvenie autoceļi

	Objekts	Atrašanās vieta
P70	Svente – Lietuvas robeža	Daugavpils rajona Sventes, Šēderes, Pilskalnes pagasti
P72	Ilūkste – Bebrene - Birži	Daugavpils rajona Pilskalnes, Bebrenes, Eglaines pagasti
V696	Gorbunovka – Kaspari - Medumi	Daugavpils rajona Sventes, Šēderes, Medumu pagasti
V697	Marinova – Rauda – Lietuvas robeža	Daugavpils rajona Šēderes pagasts
V698	Rubaniški – Svente - Šarlote	Daugavpils rajona Sventes, Šēderes pagasti
V699	Bebrene – Šēdere - Gorbunovka	Daugavpils rajona Šēderes, Eglaines pagasti
V700	Ilūkste – Šarlote – Lietuvas robeža	Daugavpils rajona Šēderes, Pilskalnes pagasti
V702	Ilūkste – Ilze - Vitkuški	Daugavpils rajona Pilskalnes, Bebrenes pagasti
V710	Bebrene - Dviete	Daugavpils rajona Bebrenes, Dvietes pagasti
V718	Ilūkste - Līksna	Daugavpils rajona Pilskalnes pagasts
V719	Ilūkste - Doļna	Daugavpils rajona Pilskalnes pagasts
V724	Pašuliene - Šēdere	Daugavpils rajona Šēderes pagasts
V783	Jēkabpils – Dignāja - Ilūkste	Daugavpils rajona Pilskalnes, Dvietes pagasti
V822	Vilkupe – Bebrene	Daugavpils rajona Bebrenes pagasts

Ilūkstes novada teritorijā esošo valsts galveno autoceļu garums sastāda 336.7 km.

Ceļi ir diezgan sliktā tehniskā stāvoklī un nepieciešamas lielas investīcijas, lai nodrošinātu to pietiekošu kvalitāti un uzturēšanas līmeni. Pirmām kārtām veicamie pasākumi ir ceļu seguma atjaunošana, nodrošinot ceļu seguma līdzenumu un nestspēju, otrkārt ūdensvada sistēmu, tiltu un ceļu informācijas zīmju uzturēšana un atjaunošana.

3.12. Ilūkstes novada gaisa kvalitāte

Lai nodrošinātu gaisa kvalitāti cilvēka veselības un ekosistēmas aizsardzībai tiek noteikti gaisa kvalitātes normatīvi (2003. gada 21. oktobra LR MK noteikumi Nr.588 „Noteikumi par gaisa kvalitāti”), kas paredz pieļaujamo gaisa piesārņojuma līmeni. Gaisa kvalitātes normatīvus nosaka: sēra dioksīdam, slāpekļa oksīdam un dioksīdam, putekļiem PM10 un PM2,5, svinam, ozonam, benzolam, oglekļa oksīdam.

Lai novērtētu gaisa piesārņojuma līmeni piesārņojošām vielām, kurām nav noteikti gaisa kvalitātes normatīvi, izmanto gaisa kvalitātes mērķlielumus, kas norādīti LR MK noteikumu Nr.588 8.pielikumā (gaisa piesārņojuma līmenis, kuru pārsniedzot var radīt kaitējumu cilvēka veselībai vai videi kopumā).

Ilūkstes novada teritorijā nav lielu uzņēmumu, kas būtiski varētu ietekmēt atmosfēras gaisa kvalitāti. Lielākie gaisa piesārņojuma avoti pagastā ir: SIA „Latrostrans” Latvijas-Krievijas kopuzņēmums, SIA, LRDS „Ilūkste”, „Ornaments” Ilūkstes PU, skolas un pagasta padomju katlu mājas, dzīvojamo māju dūmvadi, kokapstrādes uzņēmuma ventilācijas iekārtas, autotransports u.c. (skat. 3.12.1. tabula).

Kurināmam sadegot, gaisā tiek izmestas dažādas vielas. Uzskaitīti tiek: putekļi, oglekļa oksīdi, slāpekļa oksīdi, sēra dioksīds, vanādijs (V) oksīds, piesārņojums tiek uzskaitīts tonnās gada laikā. Pēdējā laikā tas īpaši nav mainījies. Visnetīrākais kurināmais ir akmeņogles, tās izmet sēra dioksīdu, kas veicina “skābā lietus” veidošanos. Tas nelabvēlīgi ietekmē gan augu, gan arī dzīvnieku valsti. Koksnes dedzināšanas rezultātā gaisā tiek izmestās cietās daļiņas, bet to var samazināt, aprīkojot kurtuves ar pelnu uztvērēju.

3.12.1. tabula

Ilūkstes novada organizācijas, kuras nodarbojas ar siltuma enerģijas ražošanu* (pēc 2004.gada Valsts statistiskā pārskata “Nr.2 – Gaiss” UPDK 0632028)

<i>Ilūkste:</i>			
„Ilūkstes 1.vidusskola”	Koksne	Tonnas	861
„Latrostrans” Latvijas-Krievijas kopuzņēmums, SIA, LRDS „Ilūkste”	Mazuts	Tonnas	662,613
„Ornaments” Ilūkstes PU , katlu māja Nr.1	Koksne	Tonnas	1686
„Ornaments” Ilūkstes PU , katlu māja Nr.2	Koksne	Tonnas	110
„Veselības un sociālās aprūpes centrs Ilūkste” pašvaldības bezpeļņas SIA	Koksne	Tonnas	224
<i>Ilūkstes novada Bebrene pagasts:</i>			
Bebrenes pagasta padome	Koksne	Tonnas	124,5
Bebrenes pagasta padome, centrālā katlu māja	Koksne	Tonnas	388,98
Bebrenes profesionālā vidusskola	Koksne	Tonnas	0,7
<i>Ilūkstes novada Pilskalnes pagasts:</i>			
„HELP” SIA, desu cehs, katlu māja	Koksne	Tonnas	30
„HELP” SIA, kauptuve	Koksne	Tonnas	15
<i>Ilūkstes novada Šēderes pagasts:</i>			
„Šēderes pagasta Dz.KSPU”	Koksne	Tonnas	926,2
„Šēderes pagasta Dz.KSPU”, centrālā katlu māja Nr.2	Koksne	Tonnas	65
„Šēderes pagasta Dz.KSPU”, ciemats Rauda	Koksne	Tonnas	230
„Šēderes pagasta Dz.KSPU”, c.Pašulīene	Koksne	Tonnas	850,4
„Šēderes pagasta Dz.KSPU”, katlu māja Nr.1 pirts	Koksne	Tonnas	52

3.13. Ilūkstes novada ūdensapgāde un notekūdeņu attīrīšana

Ilūkstes novada padome ūdensapgādē lielākoties izmanto pazemes ūdeņus, kurus ņem 17 vietās. Ilūkstes pilsēta izmanto arī lietus ūdeņus – 67,600 tūkst.m³/gadā. Kopējais ņemtā pazemes ūdens daudzums gadā sastāda 278,848 tūkst.m³/gadā no šī ūdens daudzuma sadzīves un komunālajām vajadzībām tiek izmantots 206.819 tūkst.m³/gadā kā rezultātā ūdens zudums sastāda – 72.029 tūkst.m³/gadā. Galvenie ūdens izmantotāji novadā ir Ilūkstes pilsēta, Bebreņu, Šēderes, Pašulienes un Pilskalnes ciemi, skolas, ambulances u.c. (skat. 3.13.1. tabula). Šos ūdeņus pagasta iedzīvotāji izmanto galvenokārt komunālajām un sadzīves vajadzībām (3.13.2. tabula).

3.13.1.tabula

Ņemtā ūdens daudzums Ilūkstes novada lielākos ūdensapgādes objektos (tūkst.m³/gadā)
(2004.gada Formas "Nr.2-Ūdens" UPDK 0632011 apkopojums)

Nosaukums	Kopā ņemtais no dabīgajiem ūdens avotiem	tai skaitā					
		ņemts svaigais ūdens					lietus ūdeņi
		kopā	vietu skaits	t.sk. izmērīts	virszemes	pazemes	
Ilūkste	139.100	71.500	6	71.500		71.500	67.600
Ilūkstes novada Bebreņu pagasts	20.959	20.959	3	4.047		20.959	
Ilūkstes novada Pilskalnes pagasts	20.300	20.300	2	20.300		20.300	
Ilūkstes novada Šēderes pagasts	98.489	78.360	6	78.360		78.360	20.129

3.13.2. tabula

Ūdens izmantošana Ilūkstes novada lielākos ūdensapgādes objektos (tūkst.m³/gadā)
(2004.gada Formas "Nr.2-Ūdens" UPDK 0632011 apkopojums)

Nosaukums	Kopā	tai skaitā		Ūdeņu zudumi
		ražošanas vajadzībām	komun., sadzīves vajadzībām	
Ilūkste	55,2	4,8	50,4	16,3
Ilūkstes novada Bebreņu pagasts	20,959	4,047	16,912	
Ilūkstes novada Pilskalnes pagasts	20,3	3,7	16,6	
Ilūkstes novada Šēderes pagasts	110,36	20,761	89,599	

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

Ilūkstes novada teritorijā atrodas mehāniskās un bioloģiskās attīrīšanas iekārtas, kas nodrošina notekūdeņu attīrīšanu, bioloģisko notekūdeņu attīrīšanas iekārtu jauda - 0.200 m³/dnn, mehānisko - 0.405 m³/dnn, bet diemžēl tās jau ir novecojušas un tāpēc ir nepieciešama to atjaunošana (skat. 3.13.3. līdz 3.13.5. tabula).

3.13.3.tabula

Ūdens novadīšana Ilūkstes novada virszemes ūdens objektos (tūkst.m³/gadā) (2004.gada Formas "Nr.2-Ūdens" UPDK 0632011 apkopojums)

Nosaukums	Novadīšanas vietu skaits (izplūdes)	Kopā novadītie notekūdeņi	tai skaitā		
			Ar att. norm. tīri	Ar att. norm. netīri	Bez att. norm. tīri
Ilūkstes novada Bebrene pagasts	1	10,4	10,4		
Ilūkste	2	120,5	117,1		3,4
Ilūkstes novada Pilskalnes pagasts	1	3,8	3,8		
Ilūkstes novada Šēderes pagasts	4	83,365	28,456	54,909	

3.13.4.tabula

Ilūkstes novada mehānisko attīrīšanas iekārtu raksturojums, tūkst.m³/gadā (2004.gada Formas "Nr.2-Ūdens" UPDK 0632011 apkopojums)

Nosaukums	Skaits	Jauda (tūkst.m ³ /dnn)	Notekūdeņu daudzums	Attīrīšanas pakāpe
				Pirmējā attīrīšana
Ilūkstes novada Šēderes pagasts	2	0.405	48.444	7.554

3.13.5.tabula

Ilūkstes novada bioloģisko attīrīšanas iekārtu raksturojums (tūkst.m³/gadā) (2004.gada Formas "Nr.2-Ūdens" UPDK 0632011 apkopojums)

Nosaukums	Skaits	Jauda (tūkst.m ³ /dnn)	Notekūdeņu daudzums	Attīrīšanas pakāpe	
				Pirmējā attīrīšana	Otrējā attīrīšana
Ilūkstes novada Bebrene pagasts	1	0.200	10.400		10.400
Ilūkste	1	0.800	117.100		117.100
Ilūkstes novada Pilskalnes pagasts	1	0.025	3.800		3.800

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

Ilūkstes novada Šēderes pagasts	2	0.310	47.355	47.355
---------------------------------	---	-------	--------	--------

3.14. Atkritumu apsaimniekošana Ilūkstes novadā

Ilūkstes novada dome ir iekļāvusies: „Dienvidlatgales reģionālā atkritumu apsaimniekošanas plānā 2005”. Ir pieņemti arī Ilūkstes novada saistošie noteikumi par Ilūkstes novada sadzīves atkritumu savākšanu, transportēšanu, šķirošanu, pārstrādi un noglabāšanu.

Sadzīves atkritumi

Kopējais sadzīves atkritumu daudzums Ilūkstes novadā uz 2004.gadu – 35.1 tonnas. (skat. 3.14.1. tab.)

3.14.1.tabula

Ilūkstes novada teritorijā radītie sadzīves atkritumi

(2004.gada Valsts statistikas pārskata par sadzīves atkritumiem 3-S apkopojums)

Atkritumu nosaukums	Atkritumu kods	Administratīvā teritorija	Atkritumu daudzums
Nešķiroti sadzīves atkritumi	200301		
		Ilūkste	26,6
		Ilūkstes novada Bebreņu pagasts	3,2
Patēriņam vai pārstrādei nederīgi materiāli	20203		
		Ilūkste	4,1
Papīrs un kartons	200101		
		Ilūkste	0,7
Koksne, kas neatbilst 200137 klasei	200138		
		Ilūkste	0,3
Plastmasa	200139		
		Ilūkste	0,2
KOPĀ:			35.1

Bīstamie atkritumi

Kopējais bīstamo atkritumu daudzums uz 2004.gadu – 0.045 tūkst. tonnas

3.14.2.tabula

Ilūkstes novada teritorijā radītie bīstamie atkritumi

(2004.gada Valsts statistikas pārskata par bīstamiem atkritumiem 3-BA apkopojums)

Atkritumu nosaukums	Atkritumu kods	Administratīvā teritorija	Atkritumu daudzums, tūkst.t.
Atkritumi, kuru savākšanai un	180103	Ilūkste	0,025
Luminiscentās lampas	200121	Ilūkste	0,02
VISI BĪSTAMIE ATKRITUMI KOPĀ:			0.045

Atkritumu savākšana

Atkritumu savākšanu novada teritorijā nodrošina vietējo pašvaldību struktūras, kuram uzticēts veikt šo pienākumu (skat. 3.14.3.tabula). Ilūkstes novadā savākto atkritumu daudzums sastāda 594 tonnas/ gadā no kuriem lielāko daļu sastāda nešķīroti sadzīves atkritumi.

3.14.3. tabula

Ilūkstes novada teritorijā savākto sadzīves atkritumu sadalījums pa veidiem (2004.gada Valsts statistikas pārskata par sadzīves atkritumiem 3-SA apkopojums)

Atkritumu nosaukums	Atkritumu kods	Administratīvā teritorija	Atkritumu daudzums, tūkst.t
<i>Nešķīroti sadzīves atkritumi</i>	<i>200301</i>		
		Ilūkstes novads	543
<i>Ielu tīrīšanas atkritumi</i>	<i>200303</i>		
		Ilūkstes novads	51
PAVISAM:			594

3.14.4.tabula

Ilūkstes novada atkritumu poligonu/ izgāztuvju apsaimniekošanas dati par 2004. gadu.

Izgāztuves nosaukums	Izgāztuves adrese, pagasts	Izgāztuves apsaimniekotājs (nosaukums, PVN reģ Nr.)	Apglabāto atkritumu svars/t	Apglabāto atkritumu tilpums/m ³
Pīkstuliene	Bebrenes pagasts	Bebrenes pagasta padome 90000078693	36,8	204,4

3.15. Ilūkstes novada piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas

Saskaņā ar Ilūkstes novada teritoriālo plānu pagasta lielākās piesārņotās vietas ir joslas gar autoceļiem, funkcionējošās un nefunkcionējošās fermas (Pilskalnes pagastā nefunkcionējošās fermas – Kurši, Mežvidi, Kazimirišķi, Doļnaja, Riekstiņi; Pilskalnes pagastā darbojošās fermas – Cūku ferma SIA “Zemgale ltd”, liellopu – “Skaidrītes”, “Lazdiņi”, “Ilūkstes”, “Skaistkalni, “Krastiņi”, ”Senči” “Ceriņi”), bijušā minerālmēslu noliktava un ķīmikāliju noliktava Pilskalnes ciemata tuvumā, bijušās degvielas uzpildes stacijas Pilskalnē un Doļnajā, bijušas darbnīcas un kaltes Baltiņos, slēgtie lopu kapi Doļnajā, kā arī darbojošā DUS “Dinaz” Pilskalnes pagastā.

Ilūkstes novada pašvaldībai savā administratīvajā teritorijā būtu jāizstrādā piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu monitoringa programma, jāveic potenciāli piesārņoto vietu apzināšanu un jāpiesaista līdzekļi piesārņojuma rakstura un līmeņa izpētei. Gadījumā, ja tiks konstatēts, ka piesārņojums pārsniedz max. pieļaujamās normas, izstrādāt sanācijas programmu un veikt piesārņoto vietu sanācijas darbus.

Saskaņā ar Daugavpils reģionālās vides pārvaldes datiem, Ilūkstes novada teritorijā ir sekojošas piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu teritorijas (skat. 3.15.1., 3.15.2. tab.):

**Ilūkstes novada piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas pēc kategorijām
(2004. gads)**

Nosaukums	Vietas raksturojums	Klasificēts kategorijā*
Izgāztuve „Ilūkste” (Reģ.nr. 828)	Noglabāti apmēram 56 000 m ³ sadzīves atkritumu Kopējais aktīvā laika periods – 35 gadi	1.potenciāli piesārņotā vieta

*** Piesārņotu vietu kategorijas:**

1.kategorija, ja piesārņojuma līmenis ir augsts un ietekme ir liela — 10 reizes un vairāk pārsniegti vides kvalitātes normatīvu robežlielumi, **teritorijas izmantošanu nepieciešams ierobežot vai pieņemt lēmumu par teritorijas sanāciju;**

2.kategorija, ja piesārņojuma līmenis un ietekme nav liela — vides kvalitātes normatīvu robežlielumi pārsniegti līdz 10 reizēm, **bet iespējama negatīva ietekme uz vidi vai ir nepieciešams veikt papildu speciālus pētījumus;**

3.kategorija, ja pētījumos konstatēts, ka piesārņojušo vielu koncentrācija nepārsniedz vides kvalitātes normatīvus un piesārņojums nevar ietekmēt cilvēka veselību vai vidi – **praktiski nav ierobežojumu teritorijas izmantošanā.**

**Piesārņoto un potenciāli piesārņoto objektu monitoringa pasākumi Ilūkstes novadā
(Daugavpils reģionālās vides pārvaldes dati)**

Objekta nosaukums, atrašanās vieta	Piesārņojuma raksturojums	Veiktie pasākumi
SIA “LatRosTrans” LRDS “Ilūkste”, Šēderes pagasts, ciemats Pašuliena, 0.5 km no Ilūkstes upes.	Piesārņojums ar naftas produktiem. Pētījumi sākti 1975. gadā, tos veica Valsts ģeoloģijas dienests. Konstatēts piesārņojums ar naftas produktiem: stacijas platība 16.6 ha, virszemes rezervuāri 16x10000 m ³ ; naftas vads Polocka – Ventspils, dzelzceļa estakāde.	SIA “VentEko” turpina sanācijas un monitoringa darbus.

Piesārņotas vai potenciāli piesārņotas vietas Bebrenes pagastā

Vietas nosaukums, kadastra Nr.	Kādas piesārņojošas darbības veiktas	Laika periods, kurā darbojās	Platība (ha)	Tuvumā esošie jutīgie objekti
1.	2.	3.	4.	5.
1.Degvielas uzpildes stacija Tehniskajā Centrā 44440020273	Degvielas glabāšana, uzpilde	Darbojas		
2.Degvielas uzpildes stacija Ilzē 44440060093	Degvielas glabāšana, uzpilde	Līdz 1993. g.	0.1	

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

1.	2.	3.	4.	5.
3. Atkritumu izgāztuve "Pīkstuliene" 44440030135	Sadzīves atkritumu glabāšana	1992. – 2004.	0,7	Dabas parka "Dvietes paliene" teritorijā
4. Atkritumu izgāztuve pie lopu kapiem 44440020389	Sadzīves atkritumu glabāšana	Līdz 1990. g.	0.7	Dabas parks "Dvietes paliene"
5. Lopu kapi 44440020371	Kritušo lopu apglabāšana	Līdz 1994. g.	0.1	Dabas parks "Dvietes paliene"
6. Lopkautuve 44440020083	Lopu kaušana, bioloģiska rakstura piesārņojums	Līdz 2000. g.	0.1	Bebrupīte
7. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas 44440020431	Uzkrājušās dūņas	Darbojas		Rupsīte
8. Notekūdeņu izplūdes vieta pie Akmeņupes tilta 44440020002	Sadzīves notekūdeņi neattīrīti ieplūst Akmeņupē	Izplūst		Akmeņupe, dabas parks "Dvietes paliene"
9. Notekūdeņu izplūdes vieta pie attīrīšanas iekārtām 44440020431	Sadzīves notekūdeņi pēc attīrīšanas ieplūst Rupsītē	Izplūst		Rupsīte, dabas parks "Dvietes paliene"
10. Graudu kodināšanas tornis 44440020363	Sēklu apstrāde ar kodnēm	Līdz 1993. g.		Rupsīte, Bebrupīte
11. Augu aizsardzības līdzekļu noliktava pie kapukalna 44440020363	Ķīmiskie augu aizsardzības līdzekļi	Līdz 1999. g.		
12. Augu aizsardzības līdzekļu noliktava netālu no centra fermas 44440020370	Ķīmiskie augu aizsardzības līdzekļi	Līdz 1986. g.		Bebrupīte
13. Minerālmēslu noliktava Ilzmuižā 44440040023	Minerālmēsli	Līdz 1993. g.		Ilzes ezers Rupsītis
14. Minerālmēslu noliktava pie D. Mieziša 44440040027	Minerālmēsli	Līdz 1984. g.		

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

1.	2.	3.	4.	5.
15. Minerālmēslu noliktava Ilzē aiz darbnīcām 44440060093	Minerālmēsli	Līdz 1993. g.		
16. Minerālmēslu noliktava aiz Rūpniecības preču veikala 44440020339	Minerālmēsli	Līdz 1984. g.		
17. Minerālmēslu noliktava ceļa Bebrene – Vilkupe malā 44440020043	Minerālmēsli	Līdz 1985. g.		Rupsīte
18. Šķidro minerālmēslu cisterna pie D. Miezīša 44440040027	Amonjakūdens	1992. g.		
19. Šķidro minerālmēslu cisterna pie mājām "Guļāni" 44440010011	Amonjakūdens	Līdz 1992. g.		
20. Šķidro minerālmēslu cisterna pie Birzēm ceļa malā 44440050027	Amonjakūdens	Līdz 1992. g.		
21. Šķidro minerālmēslu cisterna Vabolēs ceļa malā 44440020229	Amonjakūdens	Līdz 1992. g.		Akmeņupe
22. Šķidro minerālmēslu cisterna Arājos 44440030033	Amonjakūdens	Līdz 1992. g.		
23. Šķidro minerālmēslu cisterna Upeniekos 44440070088	Amonjakūdes	Līdz 1992. g.		
24. Graudu kalte pie pienotavas 44440020137		Līdz 1993. g.		

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

1.	2.	3.	4.	5.
25. Graudu kalte pie Tehnikuma prefī Torņu mājai 44440020370		Līdz 1993. g.		
26. Graudu kalte pie Centra fermas 44440020424		Līdz 1993. g.		
27. Graudu kalte pie mājām "Tēvišķi" 44440060006		Līdz 1993. g.		
28. Graudu kalte (poļu) 44440020363		Līdz 1993. g.		
29. Mehāniskās darbnīcas – Tehniskais Centrs 44440020273	Eļļas, degviela	Darbojas		Rupsīte
30. Mehāniskās darbnīcas Ilzē 44440060060	Eļļas, degviela	Līdz 1993. g.		
31. Gateris "Akmenāji" 44440020072	Kokapstrādes atkritumi	Darbojas		
32. Gateris z/s "Dzeņi" 44440060065	Kokapstrādes atkritumi	Reizēm darbojas		
33. Gateris ceļa "Murovanka – Ilze" 44440060064	Kokapstrādes atkritumi	Reizēm darbojas		
34. Kokapstrādes darbnīcas "Akmenāji" 44440020072	Kokapstrādes atkritumi	Darbojas		
35. Govju ferma "Centrs 1" 44440020424	Kūtsmēslu novietne, vircas bedre, skābbarības bedre	Darbojas		Rupsīte, dabas parks "Dvietes paliene"
35. Govju ferma "Centrs 2" 44440020424	Kūtsmēslu novietne, vircas bedre, skābbarības bedre	Darbojas		Rupsīte, dabas parks "Dvietes paliene"

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

1.	2.	3.	4.	5.
36. Govju ferma "Ozoli" 44440020104	Kūtsmēslu novietne, vircas bedre, skābbarības bedre	Darbojas		
37. Govju ferma "Birzes" 44440050114	Kūtsmēslu novietne, vircas bedre, skābbarības bedre	1993. g.		
38. Govju ferma "Grāvīši" 44440020170	Kūtsmēslu novietne, vircas bedre, skābbarības bedre	1993. g.		
39. Govju ferma "Upenieki" 44440070088	Kūtsmēslu novietne, vircas bedre, skābbarības bedre	1993. g.		
40. Govju ferma "Vārpa" 44440060069 44440060065	Kūtsmēslu novietne, vircas bedre, skābbarības bedre	1993. g.		
41. Zirgu ferma 44440020373	Kūtsmēslu novietne, virca	Darbojas, 6 zirgi		
42. Zirgu ferma "Pērles" 44440020147	Kūtsmēslu novietne, virca	1993. g.		Akmeņupe
43. Cūku ferma "Viesturi" 44440020077 44440020372	Kūtsmēslu novietne, virca	Līdz 1993. g.		
44. Cūku ferma "Imanti" 44440060128	Kūtsmēslu novietne, virca	Līdz 1995. g.		
45. Šķirnes cūku ferma "Centrs" 44440020355 44440020255 44440020421	Kūtsmēslu novietne, virca	Līdz 1997. g.		Bebrupīte
46. Jaunlopu ferma "Arāji" 44440030040	Kūtsmēslu novietne, virca, skābbarības bedre	Līdz 1993. g.		

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

1.	2.	3.	4.	5.
47.Jaunlopu ferma "Avotiņi"	Kūtsmēslu novietne, virca	Līdz 1993. g.		
48.Jaunlopu ferma "Skadiņi" 44440060096	Kūtsmēslu novietne, virca, skābbarības bedre	Līdz 1993. g.		
49.Jaunlopu ferma "Ilzes kalna" 44440040023	Kūtsmēslu novietne, virca	Līdz 1993. g.		
50.Jaunlopu ferma "Ilzes lejas" 44440040022	Kūtsmēslu novietne, virca	Līdz 1993. g.		
51.Jaunlopu ferma "Vēstneši" 44440020168	Kūtsmēslu novietne, virca	Līdz 1993. g.		
52.Jaunlopu ferma "Luksti" 44440050017	Kūtsmēslu novietne, virca	Līdz .1993. g.		Dabas parka "Dvietes paliene" teritorijā
53.Jaunlopu ferma "Vaboles" 44440020387	Kūtsmēslu novietne, virca	Līdz 1993. g.		Akmeņupe
54.Jaunlopu ferma "Braunas" 44440010053	Kūtsmēslu novietne, virca, skābbarības bedre	Līdz 1993. g.		

3.15.4.tabula

Piesārņotas vai potenciāli piesārņotas vietas Pilskalnes pagastā

Vietas nosaukums, kadastra Nr.	Kādas piesārņojošas darbības veiktas	Laika periods, kurā darbojās	Platība (ha)	Tuvumā esošie jutīgie objekti
1.	2.	3.	4.	5.
55. Doļņaja kad.Nr. 4480-005-0174	Degvielas uzpildes stacija	Līdz 1993.g.		Dabas parks „Dvietes paliene“
56. Lāčplēsis kad.Nr. 4480-008-002	Degvielas uzpildes stacija	Līdz 1993.g.		Dabas liegums „Pilskalnes Siguldiņa“
57. Doļņaja kad.Nr. 4480-008-0300	Ķīmikāliju un minerālmēslu noliktavas	Līdz 1993.g.		Dabas parks „Dvietes paliene“
58. Pilskalne kad.Nr. 4480-008-0300	Ķīmikāliju un minerālmēslu noliktavas	Līdz 1993.g.		

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

1.	2.	3.	4.	5.
59. Pilskalne kad.Nr. 4480-008-0021	Ķīmikāliju noliktavas	Līdz 1993.g		Dabas liegums „Pilskalnes Siguldiņa“
60. Mežvidi kad.Nr. 4480-007-0140	Bijušā ferma			
61. Kurši kad.Nr. 4480-007-0131	Bijušā ferma			
62. Skalbes kad.Nr. 4480-007-0072	Bijušā ferma			
63. Dumblina kad.Nr. 4480-008-0213	Bijušā ferma			
64. Ezeri kad.Nr. 4480-008-0294	Bijušā ferma			Stelmaka ezers
65. Riekstiņi kad.Nr. 4480-008-0357	Bijušā ferma			
66. Riekstiņi kad.Nr. 4480-008-0332	Bijušā ferma			
67. Zeltkalni kad.Nr. 4480-009-0055	Bijušā ferma			
68. Kazimirišķi kad.Nr. 4480-006-0090	Bijušā ferma			Dabas parks „Dvietes paliene“
69. Kazimirišķi kad.Nr. 4480-006-0156	Bijušā ferma			Dabas parks „Dvietes paliene“
70. Doļņaja kad.Nr. 4480-005-0367	Bijušā ferma			Dabas parks „Dvietes paliene“
71. Doļņaja kad.Nr. 4480-005-0427	Bijušā ferma			Dabas parks „Dvietes paliene“
72. Rubeņi kad.Nr. 4480-008-0022	Bijušā ferma			Dabas liegums „Pilskalnes Siguldiņa“
73. Gekeļi Kad.Nr.4480-009-0126	Esošā liellopu novietne			strauts
74. Aizpurvi Kad.Nr.4480-007-0021	Zemnieku saimniecības kūts –kūtsmēslu krātuve, virca			mitrājs

1.	2.	3.	4.	5.
----	----	----	----	----

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

75.Plitišķi Kad.Nr.4480-008-0033	Liellopu novietne- kūtsmēslu krātuve, virca			novadgrāvis
76.Senči Kad.nr.4480-008-0258	Liellopu novietne, kūtsmēslu krātuve, virca, skābbarība			Dabas liegums „Pilskalnes Siguldiņa“
77.Ilūkste Kad.Nr.4480-009-0055	Jaunlopu novietne, kūtsmēslu krātuve, virca			strauts
78.Lazdiņi Kad.Nr.4480-006-0185	Jaunlopu novietne un cūku novietne			
79.Egles Kad.Nr.4480-006-0185	Liellopu novietne, kūtsmēslu krātuve, virca			Dabas parks “Dvietes paliene”
80.Centrālā Kad.Nr.4480-005-0063	Cūku ferma kūtsmēslu krātuve, virca, zāģskaidas			Dabas parks “Dvietes paliene”
81.Skaidrītes Kad.Nr.4480-003-0099	Liellopu ferma kūtsmēslu krātuve, virca, skābbarība			
82.Saulkrasti Kad.Nr.4480-002-0058	Zemnieku saimniecības kūts –kūtsmēslu krātuve, virca			
83.Skaistkalni Kad.Nr.4480-002-0114	Zemnieku saimniecības kūts –kūtsmēslu krātuve, virca			
84.Ceriņi Kad.Nr.4480-001-0032	Liellopu novietne, kūtsmēslu krātuve, virca,			
85.Krastiņi Kad.Nr.4480-001-0027	Liellopu novietne, kūtsmēslu krātuve, virca,			Dabas parks “Dvietes paliene”
86.Kanecpole Kad.Nr.4480-005-0073	Liellopu novietne, kūtsmēslu krātuve, virca,			

1.	2.	3.	4.	5.
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

87. Mehāniskās darbnīcas “Lāčplēsis” Kad.Nr.4480-008-0298	Smērvielas, eļļas			Dabas liegums “Pilskalnes Siguldiņa”, Mitrājs, novadgrāvisdīķi.
88. Bijušie lopu kapi Kad.Nr.4480-005-0340				Dabas parks “Dvietes paliene”
89. Gateris z/s”Līdumi” Kad.Nr.4480-008-0040	zāģskaidas un citi kokapstrādes atkritumi			Dubupīte
90. Gateris SIA “Zemgale ltd” Kad.nr.4480-008- 0021	Reizēm darbojas, zāģskaidas un citi kokapstrādes atkritumi			
91. Attīrīšanas iekārtas Doļnajā Kad.Nr.4480-005-0414 Notekūdeņu pārsūkņēšanas stacija Kad.Nr.4480-008-0399	Sadzīves notekūdeņi Sadzīves notekūdeņi			Dabas parks “Dvietes paliene” Dabas liegums “Pilskalnes Siguldiņa”
92. Lopkautuve “Help” Kad.Nr.4480-008-0022	Neattīrītie notekūdeņi			Dabas liegums “Pilskalnes Siguldiņa”
93. Mehāniskās darbnīcas “Baltiņi” Kad.Nr.4480-001-0209	Ēku drupas	Līdz 1987.g.		
94. Graudu kodināšanas tornis Baltiņos, kaltes teritorijā Kad.Nr,4480-001-0210 95. Graudu kodināšanas tornis Pilskalnē, kaltes teritorijā Kad.Nr,4480-008-0194	Reizēm darbojas Ķīmiskie augu aizsardzības līdzekļi	Līdz 1993.g. darbojas		
96. Mehāniskās darbnīcas “Doļnaja” Kad.Nr.4480-005-0173	Smērvielas, eļļas			Dabas parks “Dvietes paliene”

Piesārņotas vai potenciāli piesārņotas vietas Šēderes pagastā

Vietas nosaukums, kadastra Nr.	Kādas piesārņojošas darbības veiktas	Laika periods, kurā darbojās	Platība (ha)	Tuvumā esošie jutīgie objekti
1.	2.	3.	4.	5.
97. LRDS „Ilūkste” 4490-002-0062 4490-002-0065 4490-002-0106	Naftas produktu uzglabāšana, tranzīts	Darbojas no 1970.g.	13,6 20,2 3,0	Ilūkstes upe
98. LRDS „Ilūkste” attīrīšanas iekārtas 4490-001-0051	Ražošanas notekūdeņu attīrīšana	–,-	4,02	–,-
99. SIA „LatRosTrans” maģ.naftas vads pagasta teritorijā 4490-001-0072 4490-002-0181 4490-002-0215 4490-002-0216 4490-002-0217 4490-003-0076 4490-003-0091 4490-005-0063 4490-005-0083 4490-005-0084 4490-006-0074 4490-006-0095 4490-006-0096 4490-006-0097	Naftas produktu tranzīts	–,-	15,96 2,06 1,31 1,89 4,26 0,77 3,66 5,9 6,88 8,56 7,63 0,64 10,61 7,84	Ilūkstes upe
100. Pašulīene ciemata attīrīšanas iekārtas 4490-001-0052	Sadzīves notekūdeņi	Darbojas no 1986.g.	1,03	Ilūkstes upe
101. Šēderes ciema attīrīšanas iekārtas 4490-002-0174	Sadzīves notekūdeņi	Darbojas no 1978.g.	4,0	Ilūkstes upe
102. Raudas ciema attīrīšanas iekārtas 4490-008-0044	Sadzīves notekūdeņi	Darbojas no 2006.g.	2,0	Raudas spec. skola-internāts
103. DUS un mehāniskās darbnīcas Šēderes c. 4490-002-0262	Naftas produkti	Darbojas no 1980.g.	2,0	Ilūkstes upe
104. Ķīmikāliju noliktava 4490-002-0167	Augu aizsardz. ķīmikālijas	Slēgta 1997.g.	0,5	-

Piesārņotas vai potenciāli piesārņotas vietas Ilūkstes pilsētā

Vietas nosaukums, kadastra Nr.	Kādas piesārņojošas darbības veiktas	Laika periods, kurā darbojās	Platība (ha)	Tuvumā esošie jutīgie objekti
1.	2.	3.	4.	5.
97. Izgāztuve „Ilūkste” (nedarbojas)	Sadzīves atkritumu izgāzruve		-	strauts

3.16. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Saskaņā ar Teritorijas plānošanas likumu un LR MK noteikumiem Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” no 19.10.2004., teritorijas plānojums ir pašvaldības attīstības pamatdokuments, kurā tiek uzrādīta pašvaldības teritorijas pašreizējā izmantošana, atļautā izmantošana nākotnē un tajā izvirzītie nosacījumi ir pašvaldības saistošie noteikumi darbībai pašvaldības teritorijā.

Teritorijas plānojuma esamība nosaka saimnieciskās darbības noteikumus Ilūkstes novada iedzīvotājiem un komersantiem atbilstoši esošajai likumdošanai. Apstākļos, kad Ilūkstes novadam netiktu izstrādāts plānošanas dokuments, neizbēgami rastos likumdošanas pārkāpumi vides aizsardzībā, aizsargjoslu ierobežojumu ievērošanā, ūdens resursu izmantošanā, saimniecisko objektu un dzīvojamo ēku celtniecībā un atjaunošanā u.c. Teritorijas plānojuma trūkums prasītu ievērojami vairāk laika un līdz ar to arī finanšu līdzekļu no komersantu puses, sevišķi gadījumos, kad tiktu plānotas jaunas saimnieciskās darbības uzsākšana. Neizstrādājot plānošanas dokumentu, ievērojami tiktu apgrūtināta infrastruktūras objektu izveide un rekonstrukcija novada teritorijā, kā arī ūdensapgādes un citu objektu plānošana. Apstākļos, kad nav teritorijas plānojuma, potenciālās saimnieciskās darbības attīstības teritorijas tiktu izvietotas aizsargājamo teritoriju (dabas liegums, aizsargjoslas u.c.) vai dzīvojamo ēku tiešā tuvumā, kas turpmāk nākotnē neizbēgami veicinātu vides stāvokļa pasliktināšanos, biotopu degradāciju, bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, vides piesārņojumu un novestu pie Ilūkstes novada iedzīvotāju dzīves vides kvalitātes pazemināšanās.

Gadījumā, ja netiktu izstrādāts Ilūkstes novada teritorijas plānojums, pašvaldībai būtu apgrūtināta sekojošu uz teritorijas attīstību attiecināmu darbību veikšana:

- detālplānojumu izstrāde atsevišķām Ilūkstes novada teritorijas daļām;
- jaunu saimniecisko objektu un dzīvojamo ēku celtniecības projektēšana un būvniecība;
- esošo ēku un būvju remonta, rekonstrukcijas, renovācijas vai restaurācijas projektēšana un veikšana;
- zemes grāmatā nostiprināto īpašumu un zemes nogabalu sadalīšana, apvienošana vai robežu pārkārtošana;
- sakaru un transporta komunikāciju un ar tiem saistītu būvju projektēšana, būvniecība vai atjaunošana;
- tūrisma infrastruktūras objektu projektēšana un būvniecība;
- teritorijas labiekārtošana.

4. VIDES STĀVOKLIS TERITORIJĀS, KURAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANA VAR BŪTISKI IETEKMĒT

Apskatot vides stāvokli teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt, uzsvars tiek likts uz sekojošiem būtiskiem aspektiem no vides aizsardzības viedokļa:

- vides stāvoklis aizsargājamās dabas teritorijās;
- virszemes ūdeņu kvalitāte plānošanas teritorijā;
- problēmas, kas saistītas ar īpaši aizsargājamiem dabas pieminekļiem.

Vides stāvoklis no visām 8 uz plānošanas dokumentu attiecināmajām ĪADT ir raksturots tikai dabas parka „Svente” dabas aizsardzības plānā un “Dvietes paliene” apsaimniekošanas plānā, tāpēc situācija šajā jomā ir uzskatāma par neapmierinošu.

4.1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Ilūkstes novada teritorijā atrodas sekojošas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas: dabas parks “Dvietes paliene”, dabas liegums „Pilskalnes Siguldiņa”, dabas liegums “Pašulienes mežs”, dabas liegums “Raudas meži”, un aizsargājamo ainavu apvidus „Augšzeme”, kura teritorijā atrodas dabas parks “Svente”, dabas liegums “Bardinska ezers”, dabas liegums “Skujines ezers” (skat. 4.1.1. līdz 4.1.36.tab.).

4.1.1.tabula

Ilūkstes novada īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārīgs raksturojums

Kategorija	Nosaukums	Valsts (V)/vietējā s nozīmes (v)	NATURA 2000 teritorija	Kopējā platība, ha
Aizsargājamo ainavu apvidi:				
	Augšzeme	V	+	20828
Dabas parki:				
	Dvietes paliene	V	+	4989
	Svente	V		2225
Dabas liegumi:				
	Bardinska ezers	V		5
	Pašulienes mežs	V	+	106
	Pilskalnes Siguldiņa	V	+	71
	Raudas meži	V	+	211
	Skujines ezers	V		10
	Aizsargājamā teritorija ap Skuķu un Dvietes ezeriem	v		
	Aizsargājamais ainavu apvidus Augšzemes ainavu taka	v		

Ilūkstes novada īpaši aizsargājamā ainavu apvidus īss raksturojums

<i>Augšzeme</i>	
Administratīvais iedalījums	Medumu pagasts, Sventes pagasts, Kalkūnes pagasts, Ilūkstes novada Šēderes pagasta pārvaldes teritorija
Platība, ha	20828
Dibināšanas gads	1977.g.
Dabas vērtības	Ainaviski ļoti augstvērtīga teritorija, ietilpst Sventes un Meduma ezeri ar salām, kā arī vairāki mazi ezeriņi to apkārtnē. Teritorijā ietilpst Augšzemes augstienes lielpauguru masīvs, kā arī vairākas bioloģiski vērtīgas teritorijas. Teritorijā konstatēti 12 ES Biotopu direktīvas 1.pielikuma biotopi un 8 Putnu direktīvas sugas.

Ilūkstes novada īpaši aizsargājamo dabas parku īss raksturojums

<i>Dvietes palīene</i>	
Administratīvais iedalījums	Ilūkstes novada Bebrenes pagasta pārvaldes teritorija, Ilūkstes novada Pilskalnes pagasta pārvaldes teritorija, Dvietes pagasts. Teritorija ietilpst arī Jēkabpils rajonā
Platība, ha	4989
Dibināšanas gads	2004.g.
Dabas vērtības	Dvietes ieleja no Bebrenes līdz ietekai Daugavā. Teritorijā ietilpst Dvietes un Skuķu ezers un Ilūkstes lejteces palīene. Dvietes krastos lauksaimniecības zemes - galvenokārt krūmainas pļavas un ganības. Upes gultne vietām regulēta, Dvietes ezeri meliorācijas gaitā 20. gs. pirmajā pusē nolaisti. Pavasaros ievērojamas platības applūst. Izcila regulāri applūstošu palieņu pļavu aizsardzības teritorija pie Dvietes un Ilūkstes upes ietekas Daugavā. Viena no daudzveidīgākajām un bagātākajām putnu vietām Latvijā. Regulāra un izcili nozīmīga caurceļojošo ūdensputnu pulcēšanās vieta pavasarī - ik sezonu šeit uzturas vairāki tūkstoši zosu un pīļu. Vienlaicīgi uzskaitītas 3000-5000 sējas un baltpieres zosis. Svarīga ligzdošanas vieta griezei. Pavisam teritorijā konstatētas vismaz 28 Putnu direktīvas 1. pielikuma un 28 Latvijas ĪA putnu sugas. Putniem nozīmīgā vieta. Atbilst Ramsāres konvencijas vietu kritērijiem. Līdz šim vienīgā aizsardzības forma nelielai daļai teritorijas bijis vietējās nozīmes liegums "Dvietes un Skuķu ezeru aizsargājamā teritorija" Daugavpils rajona Pilskalnes pagastā. Tās aizsardzības nepieciešamību izvērsti pamatojis D. Gruberts (2000), atzīmējot arī to, ka "īpaši aizsargājamās teritorijas statuss būtu jāpiešķir ne vien abiem ezeriem, bet arī visai Daugavas palienes teritorijai, kas atrodas Dvietes senlejā".
<i>Svente</i>	
Adm. iedalījums	Medumu pagasts, Sventes pagasts, Kalkūnes pagasts, Ilūkstes novada Šēderes pagasta pārvaldes teritorija
Platība, ha	2225
Dibināšanas gads	1977.g.
Dabas vērtības	Izcili ainavisks ezers. Ietver Sventes ezeru, kas ir viens no dzidrākajiem ezeriem Latvijā. Ezerā 3 mežiem klātas salas. Izcila eitrofu ezeru aizsardzības teritorija. Konstatēti arī tādi biotopi kā pārejas purvi un slīkšņas, melnalkšņu slapjie meži, no īpaši aizsargājamiem augiem - lielā raganzālīte, lēzeļa lipare, smaillapu glīvene, spalvainais ancītis u.c. sugas.

Ilūkstes novada īpaši aizsargājamo dabas teritoriju īss raksturojums - dabas liegumi

<i>Bardinska ezers</i>	
Administratīvais iedalījums	Ilūkstes novada Šēderes pagasta pārvaldes teritorija
Platība, ha	5
Dibināšanas gads	2004.g.
Dabas vērtības	Teritorija veidota ES Biotopu direktīvas biotopa – pārejas purvs un slīkšņas aizsardzībai. Ezerā sastopamas 3 ES Biotopu direktīvas augu sugas. Viena no nedaudzām lapzemes āķītes atradnēm valstī.
<i>Pašulienes mežs</i>	
Administratīvais iedalījums	Ilūkstes novada Šēderes pagasta pārvaldes teritorija
Platība, ha	106
Dibināšanas gads	2004.g.
Dabas vērtības	Teritorijā ir izcili boreālie meži, kuros dominē apse, egle un osis. Lielākā daļa mežu atbilst dabisko meža biotopu kritērijiem. Teritoriju aizņem veci boreāli apšu – egļu – ošu meži, 60 % - dabiskie meža biotopi. Slapjās gāršas zemsedzē dominē meža grīslis, kašūbijas gundega, miešķis u.c. tipiski gāršu augi.
<i>Pilskalnes Siguldiņa</i>	
Administratīvais iedalījums	Ilūkstes novada Pilskalnes pagasta pārvaldes teritorija
Platība, ha	71
Dibināšanas gads	1999.g.
Dabas vērtības	Ledāja kušanas ūdeņu izgrauzta Dubupītes ieleja ar izciliem nogāžu un gravu mežiem (dominē ozols, goba, vīksna, liepa, kļava). Nogāzēs daudz bioloģisko daudzveidību vairojošu elementu - koku kritalas, trupoša koksne. Viena no dziļākajām gravām Austrumlatvijā.
<i>Raudas meži</i>	
Administratīvais iedalījums	Ilūkstes novada Šēderes pagasta pārvaldes teritorija
Platība, ha	211
Dibināšanas gads	2004.g.
Dabas vērtības	Teritorija 5 ES Biotopu direktīvas mežu biotopu aizsardzībai, no kuriem nozīmīgākie ir nogāžu un gravu meži un boreālie meži. Īpaša vērtība ir arī Ilūkstes upītei dziļā ielejā ar sāngravām. Konstatētas 2 ES Biotopu direktīvas augu sugas un 7 Latvijā retas un īpaši aizsargājamas augu sugas. Līdzdo melnais stārķis.
<i>Skujines ezers</i>	
Administratīvais iedalījums	Ilūkstes novada Šēderes pagasta pārvaldes teritorija
Platība, ha	10
Dibināšanas gads	2004.g.
Dabas vērtības	Teritorija veidota ES Biotopu direktīvas biotopa – pārejas purvs un slīkšņas aizsardzībai. Ezerā sastopamas 3 ES Biotopu direktīvas augu sugas. Viena no nedaudzām lapzemes āķītes atradnēm valstī.

4.1.5.tabula

Dabas parka “Dvietes paliene” īpaši aizsargājami putni
(pēc Latvijas vides aģentūras datu bāzes uz 2005.gada janvāri)

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Baltais stārķis	<i>Ciconia ciconia</i> (L.)		BD I	Ann II	+		
Melnais stārķis	<i>Ciconia nigra</i> (L.)	3	BD I	Ann II	+	+	
Ziemeļu gulbis	<i>Cygnus cygnus</i> (L.)	3	BD I	Ann II	+	+	
Mazais gulbis	<i>Cygnus columbianus</i> (Ord.)		BD I	Ann II	+		
Sējas zoss	<i>Anser fabalis</i> (Lath.)		BD II/1	III			
Baltpieres zoss	<i>Anser albifrons</i> (Scop.)		BD II/2;III/2	III			
Garkaklis	<i>Anas acuta</i> L.		BD II/1;III/2	III			
Brūnkaklis	<i>Aythya ferina</i> (L.)		BD II/1;III/2	III			
Gaigala	<i>Bucephala clangula</i> L.		BD II/2				
Mazā gaura	<i>Mergus albellus</i> L.						

4.1.6.tabula

Dabas parka “Dvietes paliene” īpaši aizsargājami augi
(pēc Latvijas vides aģentūras datu bāzes uz 2005.gada janvāri)

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Mānīgā knīdija	<i>Cnidium dubium</i> (Schkuhr) Thell.	2			+	+	
Jumstiņu gladiola	<i>Gladiolus imbricatus</i> L.	3			+	+	
Sibīrijas skalbe	<i>Iris sibirica</i> L.	2			+	+	

Dabas parka “Dvietes paliene” īpaši aizsargājami biotopi
(pēc Latvijas vides aģentūras datu bāzes uz 2005.gada janvāri)

Latviskais nosaukums	Natura2000 Nosaukums	Natura 2000 kods	Prioritāte	Latvijas īpaši aizsargājamais biotops
Eitrofi ezeru ūdeņi	Dabīgi eitrofi ezeri ar ieģrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	3150	Nav	
Augsto grīšļu pļavas	Palieņu pļavas	6450	Nav	
Ļoti auglīgas palieņu pļavas	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	6430	Nav	
Ļoti auglīgas palieņu pļavas	Palieņu pļavas	6450	Nav	
Pārmitri platlapju meži	Pātmitri platlapju meži	91EO	Ir	Jā

Dabas parka “Svente” īpaši aizsargājami abinieki
(pēc Latvijas vides aģentūras datu bāzes uz 2005.gada janvāri)

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Mazais tritons	Triturus vulgaris (L.)						
Liels tritons	Triturus cristatus (Laur.)	2	HD II;IV	II	+	+	
Parastais krupis	Bufo bufo (L.)						
Zaļais krupis	Bufo viridis Laur.	3	HD IV	II	+		
Brūnais varžkrupis	Pelobates fuscus (Laur.)	4	HD IV	II	+		
Ezera varde	Rana ridibunda Pall.		HD V	III			
Zaļā varde	Rana esculenta L.		HD V	III			
Dīķa varde	Rana lessonae Camerano		HD IV	III			
Purva varde	Rana arvalis Nilsson		HD IV	II			
Parastā	Rana		HD V	III			

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

varde	temporaria L.					
-------	---------------	--	--	--	--	--

4.1.9.tabula

Dabas parka “Svente” īpaši aizsargājami augi
(pēc Latvijas vides aģentūras datu bāzes uz 2005.gada janvāri)

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Lielā raganzālīte	<i>Circaea lutetiana</i> L.	2			+	+	
Lēzeļa lipare	<i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich.	3	HD II;IV	I	+	+	
Smaillapu glīvene	<i>Potamogeton acutifolius</i> Link	2			+		
Spilvainais ancītis	<i>Agrimonia pilosa</i> Ledeb.		HD II;IV				

4.1.10.tabula

Dabas parka “Svente” īpaši aizsargājami bezmugurkaulnieki
(pēc Latvijas vides aģentūras datu bāzes uz 2005.gada janvāri)

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Spožā skrejvabole	<i>Carabus nitens</i> L.	2					
Kuprainā laupītājmuša	<i>Laphria gibbosa</i> (L.)	1			+		
Ēemurziežu dižtauriņš	<i>Papilio machaon</i> L.	2					
Kārķļu zairaibenis	<i>Apatura iris</i> L.	2					
Karaliskā dižspāre	<i>Anax imperator</i> Leach	3			+		
Velvētā skrejvabole	<i>Carabus convexus</i> F.	3					
Pūkainais īsspārnis	<i>Emus hirtus</i> (L.)	3					
Platā airvabole	<i>Dytiscus latissimus</i> L.	3	HD II;IV	II	+	+	
Komposta degunradžvabole	<i>Oryctes nasicornis</i> (L.)	4					
Zaļais vītola grauzis	<i>Aromia moschata</i> (L.)	4					

4.1.11.tabula

Dabas parka “Svente” īpaši aizsargājамie putni
(pēc Latvijas vides aģentūras datu bāzes uz 2005.gada janvāri)

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Liels dumpis	<i>Botaurus stellaris</i> (L.)	3	BD I	Ann II	+	+	
Mazais dumpis	<i>Ixobrychus minutus</i> (L.)	1	BD I	Ann II	+		
Baltais stārķis	<i>Ciconia ciconia</i> (L.)		BD I	Ann II	+		
Brūnkaklis	<i>Aythya ferina</i> (L.)		BD II/1;III/2	III			
Gaigala	<i>Bucephala clangula</i> L.		BD II/2				
Niedru lija	<i>Circus aeruginosus</i> (L.)		BD I	Ann II	+		
Pļavas lija	<i>Circus pygargus</i> (L.)	2	BD I	Ann II	+		
Laukirbe	<i>Perdix perdix</i> (L.)	2	BD II/1;III/1		+		
Dumbrcālis	<i>Rallus aquaticus</i> L.		BD II/2				
Grieze	<i>Crex crex</i> (L.)	2	BD I	Ann II	+		

4.1.12.tabula

Dabas parka “Svente” īpaši aizsargājамie sūnas
(pēc Latvijas vides aģentūras datu bāzes uz 2005.gada janvāri)

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Īnāja stāvaine	<i>Hylocomium umbratum</i> (Hedw.) B.,S. e	3			+	+	

4.1.13.tabula

Dabas parka “Svente” īpaši aizsargājамie zīdītāji
(pēc Latvijas vides aģentūras datu bāzes uz 2005.gada janvāri)

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Meža cirslis	<i>Sorex araneus</i> L.						
Mazais cirslis	<i>Sorex minutus</i> L.						
Dīķu	<i>Myotis</i>	2	HD	II	+		

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

naktssikspārnis	dasygneme (Boie)		II;IV				
Ūdeņu naktssikspārnis	Myotis daubentoni (Kuhl)				+		
Ziemeļu sikspārnis	Eptesicus nilssoni (Keyserling et Blasius)				+		
Pundursikspārnis	Pipistrellus pipistrellus (Schreber)	3			+		
Natūza sikspārnis	Pipistrellus nathusii (Keyserling et Blasius)				+		
Rūsganais vakarsikspārnis	Nyctalus noctula (Schreber)				+		
Vāvere	Sciurus vulgaris L.						
Bebrs	Castor fiber L.		HD II;IV	III			

4.1.14.tabula

Dabas parka “Svente” īpaši aizsargājami biotopi
(pēc Latvijas vides aģentūras datu bāzes uz 2005.gada janvāri)

Latviskais nosaukums	Natura2000 Nosaukums	Natura2000 kods	Prioritāte	Latvijas īpaši aizsargājamais biotops
Eitrofi ezeru ūdeņi	Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	3150	Nav	
Pārejas purvi	Pārejas purvi un slīkšņas	7140	Nav	
Melnalkšņu slapjie meži	Melnalkšņu staignāji	9080	Ir	
Slapjie meži (izņemot Mln un Os, kas veido 9080 un 91F0)	Purvaini meži	91D0	Ir	

4.1.15.tabula

Dabas lieguma “Pilskalnes Siguldiņa” īpaši aizsargājami abinieki
(pēc Latvijas vides aģentūras datu bāzes uz 2005.gada janvāri)

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Parastais krupis	Bufo bufo (L.)						
Purva varde	Rana arvalis Nilsson		HD IV	II			
Parastā varde	Rana temporaria L.		HD V	III			

4.1.16.tabula

Dabas lieguma “Pilskalnes Siguldiņa” īpaši aizsargājami augi

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Pūkainā asinszāle	Hypericum hirsutum L.	3			+	+	
Sakņojošais melnārdzītis	Scirpus radicans Schkuhr	3					

4.1.17.tabula

Dabas lieguma “Pilskalnes Siguldiņa” īpaši aizsargājami bezmugurkaulnieki

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Lapkoku praulgrauzis	Osmoderma eremita (Sc.)	1	HD II;IV	II	+	+	
Marmora rožvabole	Liocola marmorata (F.)	2			+		
Parka vīngliemezis	Helix pomatia (L.)		HD V	III	+		
Mazais torņgliemezis	Ena obscura (Muller)				+		
Tumšais kailgliemezis	Limax cinereoniger Wolf				+		
Skrajribu vārpstīngliemezis	Macrogastera latestriata (A.Schmidt)						

4.1.18.tabula

Dabas lieguma “Pilskalnes Siguldiņa” īpaši aizsargājамie putni

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Baltais stārķis	<i>Ciconia ciconia</i> (L.)		BD I	Ann II	+		
Baltmuguras dzenis	<i>Dendrocopos leucotos</i> ()	3	BD I		+	+	
Vidējais dzenis	<i>Dendrocopos medius</i> ()	3	BD I		+	+	

4.1.19.tabula

Dabas lieguma “Pilskalnes Siguldiņa” īpaši aizsargājамie abinieki

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Pļavas ķirzaka	<i>Lacerta vivipara</i> Jacq.						

4.1.20.tabula

Dabas lieguma “Pilskalnes Siguldiņa” īpaši aizsargājамie sūnas

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Spurainā apaļvācelīte	<i>Aphanorhegma patens</i> (Hedw.) Lindb.				+		
Zaļā divzobe	<i>Dicranum viride</i> (Sull. et Lesq.) Li	3	HD II	I	+		
Arnolda spārnene	<i>Fissidens arnoldii</i> Ruthe	2			+		
Dakšveida mecgērija	<i>Metzgeria furcata</i> (L.) Dum.	2					
Īssetas nekera	<i>Neckera pennata</i> Hedw.	2					

4.1.21.tabula

Dabas lieguma “Pilskalnes Siguldiņa” īpaši aizsargājамie zīdītāji

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Meža cirslis	<i>Sorex araneus</i> L.						
Mazais cirslis	<i>Sorex minutus</i> L.						
Ziemeļu	<i>Eptesicus</i>				+		

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

sikspārnis	nilssoni (Keyserling et Blasius)						
Pundursikspārnis	Pipistrellus pipistrellus (Schreber)	3			+		
Natūza sikspārnis	Pipistrellus nathusii (Keyserling et Blasius)				+		
Rūsганais vakarsikspārnis	Nyctalus noctula (Schreber)				+		
Vāvere	Sciurus vulgaris L.						
Bebrs	Castor fiber L.		HD II;IV	III			
Vilks	Canis lupus L.		HD II,IV;V	II	+		
Āpsis	Meles meles (L.)						

4.1.22.tabula

Dabas lieguma “Pilskalnes Siguldiņa” īpaši aizsargājamie biotopi

Latviskais nosaukums	Natura2000 Nosaukums	Natura2000 kods	Prioritāte	Latvijas īpaši aizsargājamo biotops
Upju straujtecis	Upju straujtecis	3260	Nav	Jā
Nogāžu un gravu meži	Nogāžu un gravu meži	9180	Ir	Jā
Eitrofi ezeru ūdeņi	Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	3150	Nav	

4.1.23.tabula

Dabas lieguma “Bardinska ezers” īpaši aizsargājamie augi

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Stāvlapu dzegužpirkstīte	Dactylorhiza incarnata (L.) Soo	4			+		
Purva sūnene	Hammarbya paludosa (L.) Kuntze	3			+	+	
Lēzeļa lipare	Liparis loeselii	3	HD	I	+	+	

(L.) Rich.	II;IV				
------------	-------	--	--	--	--

4.1.24.tabula

Dabas lieguma “Bardinska ezers” īpaši aizsargājамie sūnas

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Lapzemes āķīte	Hamatocaulis lapponicus (Norrl.) He	1			+	+	
Spīdīgā āķīte	Hamatocaulis vernicosus (Mitt.) Hed	2	HD II	I	+	+	

4.1.25.tabula

Dabas lieguma “Bardinska ezers” īpaši aizsargājамie biotopi

Latviskais nosaukums	Natura2000 Nosaukums	Natura2000 kods	Prioritāte	Latvijas īpaši aizsargājамais biotops
Eitrofi ezeru ūdeņi	Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	3150	Nav	
Pārejas purvi	Pārejas purvi un slīkšņas	7140	Nav	

4.1.26.tabula

Dabas lieguma “Raudas meži” īpaši aizsargājамie augi

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Benekena zaķauza	Bromopsis benekenii (Lange) Holub	2			+	+	
Vizuļu grīslis	Carex brizoides L.	2			+	+	
Palu grīslis	Carex paupercula Michx.	3			+	+	
Mataināis grīslis	Carex pilosa Scop.	1			+	+	
Spilvaināis ancītis	Agrimonia pilosa Ledeb.		HD II;IV				

4.1.27.tabula

Dabas lieguma “Raudas meži” īpaši aizsargājамie putni

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Melnais stārķis	Ciconia nigra (L.)	3	BD I	Ann II	+	+	
Mazais ērglis	Aquila pomarina G. L. Brehm	3	BD I	Ann II	+	+	

4.1.28.tabula

Dabas lieguma “Raudas meži” īpaši aizsargājамie sūnas

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Trejdaivu bacānija	Bazzania trilobata (L.) Gray	2			+	+	
Zaļā divzobe	Dicranum viride (Sull. et Lesq.) Li	3	HD II	I	+		
Smaržīgā zemessomenīte	Geocalyx graveolens (Schrad.) Nees	4			+	+	

4.1.29.tabula

Dabas lieguma “Raudas meži” īpaši aizsargājамie biotopi

Latviskais nosaukums	Natura2000 Nosaukums	Natura2000 kods	Prioritāte	Latvijas īpaši aizsargājамais biotops
Upju straujtecēs	Upju straujtecēs	3260	Nav	Jā
Nogāžu un gravu meži	Nogāžu un gravu meži	9180	Ir	Jā
Melnalkšņu slapjie meži	Melnalkšņu staignāji	9080	Ir	
Ozolu meži	Ozolu meži	9160	Nav	Jā
Sausieņu meži (dabiski, veci sausieņu meži, atbilstoši DMB kritērijiem)	Boreālie meži	9010	Ir	
Slapjie meži (izņemot Mln un Os, kas veido 9080 un 91F0)	Purvaini meži	91D0	Ir	

4.1.30.tabula

Dabas lieguma “Skujines ezers” īpaši aizsargājамie augi

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Lēzeļa lipare	Liparis loeselii (L.) Rich.	3	HD II;IV	I	+	+	
Lokanā kaulīnija	Najas flexilis (Willd.) Rostk. et W	1	HD II;IV	I	+		

4.1.31.tabula

Dabas lieguma “Skujines ezers” īpaši aizsargājамie bezmugurkaulnieki

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Divjoslu airvabole	Graphoderus bilineatus		HD II;IV	II	+	+	

4.1.32.tabula

Dabas lieguma “Skujines ezers” īpaši aizsargājамie sūnas

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Apaļlapu dumbrene	Calliergon trifarium (Web. et Mohr)	1			+	+	
Lapzemes āķīte	Hamatocaulis lapponicus (Norrl.) He	1			+	+	
Spīdīgā āķīte	Hamatocaulis vernicosus (Mitt.) Hed	2	HD II	I	+	+	

4.1.33.tabula

Dabas lieguma “Skujines ezers” īpaši aizsargājамie biotopi

Latviskais nosaukums	Natura2000 Nosaukums	Natura2000 kods	Prioritāte	Latvijas īpaši aizsargājамais biotops
Ezeri ar najādu Najas audzēm				Jā
Eitrofi ezeru ūdeņi	Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	3150	Nav	
Pārejas purvi	Pārejas purvi	7140	Nav	

	un slīkšņas			
--	-------------	--	--	--

4.1.34.tabula

Dabas lieguma “Pašulienes mežs” īpaši aizsargājамie augi

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Fuksa dzegužpirkstīte	Dactylorhiza fuchsii (Druce) Soo	4			+		
Plankumainā dzegužpirkstīte	Dactylorhiza maculata (L.) Soo	4			+		
Apdzira	Huperzia selago (L.) Bernh. ex Schr	4	HD V		+		

4.1.35.tabula

Dabas lieguma “Pašulienes mežs” īpaši aizsargājамie ķērpji

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG ¹	ES ²	BK ³	ĪAS ⁴	MIK ⁵	Citas konvencijas
Parastais plaukšķērpis	Lobaria pulmonaria (L.) Hoffm.	2			+		
Vīnkrāsas artonija	Arthonia vinosa Leight.				+		

4.1.36.tabula

Dabas lieguma “Pasulienes mežs” īpaši aizsargājамie biotopi

Latviskais nosaukums	Natura2000 Nosaukums	Natura2000 kods	Prioritāte	Latvijas īpaši aizsargājамais biotops
Sausieņu meži (dabiski, veci sausieņu meži, atbilstoši DMB kritērijiem)	Boreālie meži	9010	Ir	

¹- Sarkanās Grāmatas katalogs,

²- Eiropas Savienības direktīvas,

³- Bernes konvencija,

⁴- Īpaši aizsargājамa suga

⁵- Īpaši aizsargājамa suga, kurai dibināms mikroliegums

4.2. Virszemes ūdeņu kvalitāte plānošanas teritorijā

Daugavpils reģionā mazo upju pētījumi uzsākti 1993. gadā, tomēr pārsvarā dati par ūdeņu bioloģisko kvalitāti iegūti 1997. gadā, piedaloties LVDC hidrobiologiem. Kvalitātes kartēs apkopota informācija par 48 upēm 78 posmos. Pēc mazo upju bioloģiskās kvalitātes novērtējuma lielākā daļa (64%) upju posmu ir vāji piesārņoti, ko nosaka dabiskie hidromorfoloģiskie apstākļi. Vairāku upju – Eglaines, Vilkupes, Dvietes, Ilzupītes, Akmeņupes, Kladabruņas, Šēderes, Pastaunes un Ilūkstes – posmi ir tīri līdz vāji piesārņoti, jo upes plūst pa mazāk ietekmētām teritorijām, tām ir liels straumes ātrums, akmeņaina gultne un liels aizēnojums (Dzosena *et.al.*, 1997). Atkārtoti Latvijas mazo upju hidrobioloģiskās apsekošanas rezultāti (2002) liecina, ka, vairāku Ilūkstes novada upju un upīšu ūdens kvalitāte atbilst nepiesārņotu līdz vāji piesārņotu ūdens kvalitātei (oligo-beta mezosaprobītāte un beta mezosaprobītāte). To apstiprina arī Daugavpils Universitātes Ģeogrāfijas un Ķīmijas katedras veiktie pētījumi. Jāatzīmē arī, ka negatīvas demogrāfiskas tendences (skat. 3.8. nodaļu) un iedzīvotāju skaita samazināšanās, kā arī lauksaimniecības lejupslīde kopumā rada priekšnoteikumus upju pašattīrīšanās procesu intensifikācijai un ūdeņu kvalitātes pieaugumam.

Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras apkopotie dati (Upju baseinu apgabalū ..., 2005) liecina, ka Ilūkstes upē ir slikta ūdens kvalitāte, kā rezultātā līdz 2015. gadam šajā upē nevarēs sasniegt Virszemes ūdeņu direktīvas izvirzītos vides kvalitātes mērķus. Daugavā posmā no Daugavpils līdz Līvāniem ir laba ūdens kvalitātes klase un tas liecina, ka šajā posmā varēs līdz 2015. gadam sasniegt Virszemes ūdeņu direktīvas izvirzītos vides kvalitātes mērķus. Dvietē ir vidēja ūdens kvalitātes klase un tajā līdz 2015. gadam iespējams nevarēs sasniegt izvirzītos Virszemes ūdeņu direktīvas vides kvalitātes mērķus.

4.2.1.tabula.

**Monitoringa un slodžu riska apkopojums Ilūkstes novada lielākajām upēm
(Upju baseinu apgabalū ..., 2005)**

Ūdensteces nosaukums	VŪO kods	Tips	Monitorings	N _{kop}	P _{kop}
Dviete	D489	4	3	3	2
Daugava	D487	6	2	3	2
Ilūkste	D491	4	5	2	2

1	Augsta kvalitāte (2)
2	Laba kvalitātes klase (2)
3	Vidēja kvalitātes klase (1B)
4	Slikta kvalitātes klase (1A)
5	Ļoti slikta kvalitātes klase (1A)

Ietekmju vērtējuma kopsavilkums par Ilūkstes novada lielākajām upēm
(Upju baseinu apgabalu ..., 2005)

Ūdenstece	VŪO kods	Iedzīvotāju skaits VŪO	Iespējamais piesārņojums (t/g)					A kategorijas ūdens atļaujas		Izplūžu skaits			Monitoringa vērtējums	Bīstamās vielas, smagie metāli dūnās
			BSP	ĶSP	SV	N	P	Rūpniecība	Lauksaimn.	<15000	15000 – 2000	>2000		
Dviete	D489	2758	28.19	81.54	30.20	9.06	1.51					2	nav datu	nē
Ilūkste	D491	7496	76.61	221.62	82.08	24.62	4.10					5	5	nē

Monitoringa novērtējuma apkopojums Ilūkstes novada lielākajām upēm
(Upju baseinu apgabalu ..., 2005)

Ūdensteces nosaukums	VŪO kods	Tips	Gads (pēdējie dati)	minO ₂	BSP ₅	N/NH ₄	N _{kop}	P _{kop}	Saprobītašes indekss	Kopā	Komentārs
Dviete	D489	4	1998						1		par maz datu kopvērtējumam
Daugava	D487	6	2003	2	1	2	1	2	1	2	
Ilūkste	D491	4	2002	1	1	5	1	2	2	5	

1	Augsta kvalitāte (2)
2	Laba kvalitātes klase (2)
3	Vidēja kvalitātes klase (1B)
4	Slikta kvalitātes klase (1A)
5	Ļoti slikta kvalitātes klase (1A)

1A – objekti, par kuriem ir skaidri zināms, ka līdz 2015. gadam tajos nevarēs sasniegt Virszemes ūdeņu direktīvas izvirzītos vides kvalitātes mērķus;
1B – objekti, kuros iespējams nevarēs sasniegt Virszemes ūdeņu direktīvas izvirzītos ūdens kvalitātes mērķus vai par kuriem nav pietiekami daudz informācijas, lai precīzi novērtētu riska pakāpi;
2 – objekti, par kuriem ir skaidri zināms, ka līdz 2015. gadam tajos varēs sasniegt Virszemes ūdeņu direktīvas izvirzītos vides kvalitātes mērķus.

Eglaine, lejtece:

- Iejtecē dabīgs tecējums, straume ātra, krācaina, atbilst ritrālam tipam;
- ūpi raksturo labi skābekļa apstākļi, samērā zemas organisko vielu un biogēnu koncentrācijas;
- makrozoobentosa cenoze norāda uz vāju piesārņojumu (saprobitātes indekss 18 – 2.0), cenozē, gan tīru, gan barības vielām bagātu strauju ūdeņu sugas – makstenes *Hydropsyche*, sānpeldes *Gammarus pulex* un viendienītes *Baetidae*, kā arī sedimentos mītošās sugas, piemēram, *Ephamera* un dūņēne *Sialis*;
- ūpi raksturo labi skābekļa apstākļi, zemas organisko vielu un biogēnu koncentrācijas;
- kopumā upe ir vāji piesārņota.

Ilūkste:

- ūpes posms iztaisnots, straume lēna, potamāla tipa;
- ūpi raksturo labi skābekļa apstākļi, samērā zemas organisko vielu, bet paaugstinātas biogēnu koncentrācijas;
- ūpe spēcīgi aizaugumi ar makrofītiem (aizaugums 40%), dominē Kanādas elodeja un ūdensziedi;
- makrozoobentosa cenoze norāda uz vidēju piesārņojumu (saprobitātes indekss 2.3). Faunas sastāvā galvenokārt gliemji, makstenes un sedimentos mītošie trīsuļodu *Chironomidae* kāpuri, mazzartārpi un dūņās – spāru kāpuri;
- ūpi piesārņo Ilūkstes komunālie notekūdeņi, tā kā upe ir lēna, palēnināta ir ūpes pašattīrīšanās;
- kopumā upe ir vidēji piesārņota.

Ūpes, kurās ir aizliegta hidroelektrostaciju būve

Lielais upju skaits novadā varētu tikt uzskatīts kā potenciāls mazo hidroelektrostaciju attīstībai, jo pirms Otrā pasaules kara šajā teritorijā to bija ievērojami daudz. Pašlaik Ilūkstes novadā ir 2 mazās HES (sk.4.2.4.tabulu)

4.2.4.tabula

Ilūkstes novada mazās HES

Ūpes nosaukums	HES nosaukums
Ilūkste	Ilūkstes dzirnavu HES (Ilūkstes novads)
Ilūkste	Šēderes HES (Ilūkstes novads)

Taču nav sagaidāms, ka to skaits varētu pieaugt, jo ekonomiskais efekts ir niecīgs, taču iespaids uz vidi bieži pat negatīvs, īpaši attiecībā uz ainavu vērtībām. Saskaņā ar Ministru Kabineta noteikumiem, uz 4 ūpēm, kuras šķērso Ilūkstes novada teritoriju, turpmāk ir **aizliegta hidroelektrostaciju būve**: Dviete, Eglaine, Ilūkste, Viesīte.

Virszemes ūdeņu kvalitāti negatīvi ietekmējošie faktori, kurus nepieciešams minimizēt teritorijas plānojuma realizācijas gaitā:

- Aizsargjoslu likuma prasību neievērošana;
- neattīrītu vai daļēji attīrītu sadzīves notekūdeņu novadīšana ūdenstecēs un ūdenstilpēs no lielciema, skrajciemiem, mazciemiem un viensētām (kopā novadā ir 8 notekūdeņu novadīšanas vietas virszemes ūdens objektos – skat. 3.13.sadaļu);
- fekālais piesārņojums no viensētās esošajām sausajām tualetēm un lopu kūtim piesārņo gruntsūdeņus, bet ar virszemes un pazemes noteci nonākot ūdenstecēs un ūdenstilpēs veicina to ūdens kvalitātes pasliktināšanos un eitrofikāciju;

- strauja ūdens ekosistēmu degradācija un vides stāvokļa pasliktināšanās biogēnu (P, N) apjoma pieauguma rezultātā, kā indikators tam ir regulāra ūdens „ziedēšana” vasaras otrajā pusē;
- atsevišķu ūdenstilpju un ūdensteču piekrastes pārekspluatācija rekreatīviem mērķiem un pieaugošā antropogēnā noslodze (zemsedzes nomīdīšana, biotopu degradācija, piesārņojums u.t.t.);
- publisko ezeru, piem., Marijas ez., zivju resursu pārekspluatācija – vietējam pašvaldībām tāpēc ir nepieciešams izstrādāt individuālos ezeru ekspluatācijas noteikumus, bet sadarbībā ar Daugavpils reģionālo vides pārvaldi stingrāk vērsties pret nelegālo zveju.

4.3.Problēmas, kas saistītas ar īpaši aizsargājamiem dabas pieminekļiem

Ilūkstes novadā atrodas 39 īpaši aizsargājami dižkoki, diemžēl par lielāko daļu no tiem nav aktualizēta informācija. Dižkokiem bagātākais ir Pilskalnes pagasts.

4.3.1.tabula

Ilūkstes novada īpaši aizsargājami dižkoki
(pēc LVGMA datiem, 2006)

N.p.k.	Suga	Apkārtnērs 1.3 m augstumā	Pašvaldība	Atrašanās vieta
1.	Baltais vītols	6.10	Bebrenes pagasts	Koka stumbrs 0.5 m sadalās 3 zaros. Atrodas meža zemē. Koka vispārīgais stāvoklis ir labs
2.	Zviedrijas kadiķis	1.25	Bebrenes pagasts	1.5 m augstumā koka stumbrs sastipots ar alumīnija drāti
3.	Parastais ozols	6.05	Bebrenes pagasts	Stumbrā liels dobums. Apakšējie zari ir nokaltuši.
4.	Parastais ozols	6.93	Bebrenes pagasts	Uz stumbra liels izaugums. Koka vispārīgs stāvoklis ir labs
5.	Parastais ozols	5.56	Bebrenes pagasts	Bebrenes parkā. Koka stumbrs monolīts, apakšējie zari nokaltuši. Vispārīgais stāvoklis apmierinošs
6.	Parastais ozols	4.0	Bebrenes pagasts	Bebrenes parkā. 1 zars ir nolauzts. Koka stumbrā trupe. Koka stāvoklis nav apmierinošs.
7.	Parastais ozols	5.55	Bebrenes pagasts	Pie vācu kapiem. Stumbrā dobums, deguma pēdas, 1 zars nokaltis. Vispārīgais stāvoklis apmierinošs
Dižkoki, informācija par kuriem nav aktualizēta				
8.	Parastais osis	3.38	Pilskalnes pagasts	Siguldiņa, Tartaka ezera ZA krastā, Z no kāpnītēm, krasta kraujā
9.	Parastais ozols	4.62	Pilskalnes pagasts	Mazozoliņu mājas, 40 m uz A, ceļa malā

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

10.	Parastais ozols	4.27	Pilskalnes pagasts	Asteru mājas R, krūmājā aizaugušā pļava strautiņa malā
11.	Parastais ozols	4.47	Pilskalnes pagasts	Jaunpuķīšu mājas, 400 m ZA no ēkas, uz lauka
12.	Parastais ozols	4.68	Pilskalnes pagasts	300 m ZA no Niedru mājām, straute kreisajā krastā, krūmājā
13.	Parastais ozols	5.16	Pilskalnes pagasts	400 m R no Pūru mājas, ganību aplokā
14.	Parastais ozols	4.82	Pilskalnes pagasts	Siguldiņa, Tartaka ezera Z krastā, krasta augšējā daļā pļavas malā, R no skulptūrām
15.	Parastais ozols	5.18	Pilskalnes pagasts	Siguldiņa, Tartaka ezera ZA krasta kraujas augšējā daļā, 120 m ZR no Senču mājām
16.	Parastais ozols	5.95	Pilskalnes pagasts	Pilskalnes parks, parka D mala, 50 m Z no katlu mājas, apkārt izveidota lauce
17.	Parastais ozols	5.87	Pilskalnes pagasts	100 m uz ZA no bijušās Velēnu mājas, uz lauka uzkalniņā
18.	Parastais ozols	4.19	Pilskalnes pagasts	Zemeckas pilskalns, R no Avotiņu mājām, Z nogāzē
19.	Parastais ozols	4.61	Pilskalnes pagasts	Zemeckas pilskalns, R no Avotiņu mājām, DA nogāzē
20.	Parastais ozols	4.68	Pilskalnes pagasts	Zemeckas pilskalns, R no Avotiņu mājām, DA nogāzē, ap koku lauce
21.	Parastais ozols	4.63	Pilskalnes pagasts	Zemeckas pilskalns, R no Avotiņu mājām, Z nogāzē
22.	Parastais ozols	4.86	Pilskalnes pagasts	Zemeckas pilskalns, R no Avotiņu mājām, D nogāzē
23.	Parastais ozols	4.12	Pilskalnes pagasts	Zemeckas pilskalns, R no Avotiņu mājām, D nogāzē
24.	Parastais ozols	4.04	Pilskalnes pagasts	Zemeckas pilskalns, R no Avotiņu mājām, R nogāzē
25.	Parastais ozols	5.18	Pilskalnes pagasts	Siguldiņa, Tartaka ezera ZA krasta augšējā daļā 120 m ZR no Senču mājām
26.	Parastais ozols	3.65	Pilskalnes pagasts	50 m R no bijušās Laiviņu mājas, kalniņā
27.	Parastā kļava	4.13	Pilskalnes pagasts	Jaunlašu mājas Z, starp māju un dīķi
28.	Parastā liepa	4.26	Pilskalnes pagasts	Jaunlašu mājas, pagalma ZR stūrī 20 m no mājas
29.	Parastais ozols	4.49	Šēderes pagasts	250 m no Jāņu mājas, uz lauka ceļa malā
30.	Parastais ozols	4.15	Šēderes pagasts	450 m Z no Ozoliņu mājām, uz lauka

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

31.	Parastais ozols	4.89	Šēderes pagasts	Šarlotes ezera R krastā, 200 m no ezera, palienes mežā
32.	Parastais ozols	4.42	Šēderes pagasts	200 m D no Ziediņu mājām, uz lauka neliela strautņa malā
33.	Parastais ozols	5.97	Šēderes pagasts	600 m ZA no Arlaka ezera, Sventes mežniecības 137. kv., purviņa malā
34.	Parastais ozols	4.47	Šēderes pagasts	600 m Z no Riekstiņu mājām, uz lauka
35.	Parastais ozols	4.45	Šēderes pagasts	200 m ZA no Bērzezers mājām, starp mežu un Bērzezeru
36.	Parastais ozols	4.27	Šēderes pagasts	60 m R no Strautiņu mājām un 200 m A no Ozoliņu mājām, strautiņa nogāzē labajā pusē, krūmājā.
37.	Parastā kļava	4.35	Šēderes pagasts	Šēderes ciemā, 300 m DA no graudu kaltes, ābeļdārza DR stūrī
38.	Parastā liepa	4.1	Šēderes pagasts	120 m Z no Sīļu mājām ceļa malā, Sīļu krustojumā, uzkalniņā
39.	Parastā priede	3.47	Šēderes pagasts	400 m ZR no Raudas palīgscolas, uz lauka gravas malā

5. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS

Ilūkstes novada teritorijas plānojums rada priekšnoteikumus novada teritorijas izmantošanai, dabas resursu apsaimniekošanai un dabas vērtību saglabāšanai. Ņemot vērā pašvaldības nospraustos mērķus un uzdevumus, kā arī iedzīvotāju ieteikumus, un pamatojoties uz iespējamo novada sociālekonomiskās attīstības analīzi, ar teritorijas plānojumu tiek risinātas novada teritoriālās attīstības problēmas. Kopsavilkums par būtiskākajām uz Ilūkstes novada teritoriju attiecināmajām vides problēmām ir sekojošs:

bioloģiskās daudzveidības saglabāšana

□tūristu un atpūtnieku plūsma novada teritorijā netiek pietiekami organizēta, līdz ar tās pieaugumu (salīdzinot Daugavpils novada TIC datus par 2003. un 2004. gadu var secināt, ka tūristu skaits ir divkārtšojies, ja 2003.g. TIC bija apkalpoti 2285 cilvēki, tad 2004.g. tie jau bija 4985) palielinās arī antropogēnā noslodze;

□kūlas dedzināšana ir kļuvusi par tradicionālu lauku un pļavu apsaimniekošanas veidu, kā arī nereti tiek veikta vispār bez nopietnas motivācijas vai pat izklaidei; nekontrolētā dedzināšana nodara postošas sekas videi un īpašumam; kūlas dedzināšana atstāj būtisku iespaidu uz putniem, jo ietekmē to barošanās un ligzdošanas vietas, kā arī tiek nodarīts kaitējums augiem, kukaiņiem, bezmugurkaulniekiem, jo sevišķi sugām, kas ir neizturīgākas pret dedzināšanu; mineralizējoties organiskām vielām, jo sevišķi dedzinot atkārtoti, noplicinās augsne, kā arī uguns var pārmesties uz ēkām, mežiem;

□meža biotopus negatīvi var ietekmēt mežsaimnieciskā darbība, it sevišķi gadījumā ja tiek veikta nelegāla mežistrāde;

□pieaugoša Dubezera un Steļmaka ezera piekrastes antropogēnā noslodze un tās negatīvās sekas - veģetācijas izbradāšana, koku bojāšana, ugunsgrāku kurināšana, piesārņojums u.c.

□publisko ezeru zivju resursu pārekspluatācija, tāpēc ir nepieciešams izstrādāt individuālos ezeru ekspluatācijas noteikumus;

□agrāk apsaimniekoto upju palieņu un ezeru piekrastes pļavu aizaugšana ar krūmājiem veicina bioloģiskās daudzveidības samazināšanos un veicina īpaši aizsargājamo augu sugu un dzīvnieku sugu (galvenokārt bezmugurkaulnieku un putnu, piem. griežu) atradņu skaita Ilūkstes novada upju, strautu un ezeru bioloģisko daudzveidību ietekmē neattīrītu vai daļēji attīrītu sadzīves notekūdeņu novadīšana tajos no apdzīvotām vietām un viensētām;

īpaši aizsargājamās dabas teritorijas apsaimniekošana

□Ilūkstes novadā esošajiem dabas liegumiem, dabas parkiem, aizsargājamam ainavu apvidum, izņemot dabas parkus „Svente”, „Dvietes paliene” un dabas liegumu “Pašulienes mežs”, nav izstrādāti dabas aizsardzības plāni (<http://www.dap.gov.lv/?objid=1154>, 2007); nedz arī individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi; līdz ar to spēkā ir īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kas nosaka veselu virkni aizliegumu un ierobežojumu (piem. dabas liegumos aizliegts cirst nokaltušus kokus un izvākt kritušus kokus, kritālas vai to daļas, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, izņemot bīstamo koku novākšanu; ka arī cirst slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus kopšanas cirtē, sanitārajā cirtē un galvenajā cirtē bez Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma, rakstiskas saskaņošanas ar Daugavpils reģionālo vides pārvaldi).

vides piesārņojums

- ☐ sadzīves atkritumu un bīstamo atkritumu (nolietotas riepas, galvaniskie elementi, automašīnu akumulatori, izdegušās luminiscentās spuldzes, nolietotā sadzīves tehnika) nelegālo izgāztuvju ierīkošana Ilūkstes novadā.;
- ☐ Ilūkstes novada D daļas mežu intensīva antropogēnā noslodze, ko rada galvenokārt Daugavpils iedzīvotāji, tās rezultātā meži tiek piesārņoti ar sadzīves atkritumiem (galvenokārt dažādi iepakojuma materiāli), tiek plūkti aizsargājami augi (meža silpures, vāļišu staipekņi), nobradāta zemsedze u.c.;
- ☐ patreizējā situācijā lielākais drauds Dvietes, Ilūkstes un citu upju, ka arī ezeru ūdeņu kvalitātes saglabāšanai ir neattīrītu vai daļēji attīrītu sadzīves notekūdeņu novadīšana tajos no ciemiem un viensētām;
- ☐ dzeramajā ūdenī, ko iegūst no dziļurbumiem, ir augsts dzelzs saturs;
- ☐ Ilūkstes novada ūdensapgādes vadu sistēmas arī ir novecojušas un lielākā daļa ūdensvadu sistēmas atrodas avārijas stāvoklī, nolietotā centralizētā ūdensapgādes sistēma palielina mikrobioloģiskā piesārņojuma risku;
- ☐ fekālais piesārņojums no viensētās esošajām sausajām tualetēm un lopu kūtīm piesārņo gruntsūdeņus, bet ar virszemes un pazemes noteci nonākot ūdenstecēs un ūdenstilpēs veicina to ūdens kvalitātes pasliktināšanos un eutrofikāciju, kā arī rada piesārņojuma draudus decentralizēto (seklo aku) dzeramā ūdens apgādē;
- ☐ sadzīves notekūdeņu, galvenokārt sintētisko mazgāšanas līdzekļu un pārtikas atkritumu nekontrolēta nopludināšana no viensētām;
- ☐ Ilūkstes novada teritorijā ir 5 funkcionējošas bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas un 2 mehāniskās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, pēc notekūdeņu bioloģiskās attīrīšanas un dezinfekcijas tos ievada Ilūkstē, kas ietek Daugavā;
- ☐ notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ir novecojušas un nepieciešams tās atjaunot;
- ☐ vasarnīcu un mazdārziņu īpašnieku nekontrolēta vai pārmērīga dažādu augu aizsardzības līdzekļu (pesticīdi, herbicīdi u.c.) vai mēslojuma lietošana vasarnīcu ciematos “Juneļi”, “Celtnieks”, “Skujiņas” – ar pazemes noteci daļa šo toksisko vai eutrofikāciju pastiprinošo vielu nonāk Sventes, Skujiņu ezeros;
- ☐ gaisa piesārņojuma avoti Ilūkstes novadā ir skolas un pagastu padomju katlu mājas, dzīvojamo māju dūmvadi, kokapstrādes uzņēmumu ventilācijas iekārtas, dīzeļvilcieni, autotransports; vislielākais gaisa piesārņojums novadā ir no autotransporta dzinēju radītās izplūdes gāzes, jo pagasta teritoriju šķērso divi 1. šķiras un divpadsmit 2. šķiras autoceļi (skat. 3.11.nodaļu);
- ☐ Daugavpils pilsētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtu Daugavā iepludinātais piesārņojums nonāk Ilūkstes novadā;
- ☐ pārrobežu piesārņojuma pārnese no Lietuvas, kur no Suviekiem nepietiekami attīrīti notekūdeņi nonāk Suviekas ezerā, tad Zeļonkas ezerā, bet no turienes Raudā un tālāk Ilūkstē, respektīvi, ūdens vides kvalitāte Raudā un Ilūkstē, kuras tek caur Ilūkstes novadu, ir lielā mērā atkarīga no tā, vai tiks panākta vienošanās ar Suvieku pašvaldību (Lietuvas Republika) par piesārņojuma samazināšanu;
- ☐ Baltkrievijas pasivitāte Helsinku konvencijas “Par robežšķērsojošo ūdensteču un starptautisko ezeru izmantošanu un aizsardzību” īstenošanā Daugavas baseinā, līdz ar to ūdens piesārņojums arī no Baltkrievijas nonāk arī Ilūkstes novadā.

vides stāvokļa pasliktināšanās

- ☐ agrāk apsaimniekoto meliorācijas sistēmu un grāvju aizsērēšana un aizaugšana veicina mežu un pļavu platību pārpurvošanos;
- ☐ limitētas ir iespējas kontrolēt mežu apsaimniekošanas plānu praktisko realizāciju privātajos mežos;

☐ padomju periodā ieviestās lauksaimnieciskās saimniekošanas sistēmas sabrukums ir radījis zemes apsaimniekošanas veida un formas izmaiņas; līdz ar to Ilūkstes novada teritorijā ir vērojamas ainavas telpiskās struktūras izmaiņas, ko nosaka pēdējos desmit gados notikušā iedzīvotāju skaita samazināšanās un neapsaimniekoto platību renaturalizācija;

☐ lauksaimnieciskās darbības finansiālās neefektivitātes dēļ daļa agrāk apsaimniekotās platības aizaug, tādejādi samazinās saimnieciski izmantojamo zemju platības.

vides informācijas nepietiekamība

☐ zema sabiedrības informētības pakāpe vides izglītības jomā (iedzīvotāju darbības lokālās, reģionālās un globālās ietekmes, piem. vidi piesārņojošo vielu (deterģentu, virsmas aktīvo vielu, biogēnu u.c.) izmantošanas pieaugums Šēderes un Pašulienes ciemos pasliktina vides kvalitāti ne tikai Ilūkstes upē (lokālais līmenis), bet arī Daugavā (reģionālais līmenis) un Baltijas jūrā (globālais līmenis);

☐ zemes īpašnieku nepietiekamās zināšanas vides likumdošanas jomā (atļautās, ierobežotās un aizliegtās darbības ĪADT, kā arī aizsargjoslās), kā rezultātā var veidoties konfliktsituācijas starp īpašnieka iecerēto un teritorijas plānojumā paredzēto zemes izmantošanu;

☐ privāto mežu īpašnieku nepietiekamas zināšanas par meža nozīmi vides kvalitātes un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, kā arī meža apsaimniekošanā;

☐ novada iedzīvotājiem grūti iegūt informāciju par vides komponentu – gaisa, ūdens kvalitāti un tās ietekmi uz veselību;

☐ komersantiem un iedzīvotājiem nav pietiekamas informācijas par bīstamām ķīmiskām vielām un nepieciešamajiem drošības pasākumiem to utilizācijā;

☐ nepietiekama sabiedrības informēšana par ķīmiskām vielām, ģenētiski modificētiem komponentiem pārtikā un produktiem, kuri nopērkami tirdzniecības tīklā;

☐ sabiedrībai ir salīdzinoši zema vides tīrības saglabāšanas apziņa un motivācija.

citas problēmas

☐ nedz Daugavpils rajonam kopumā, nedz Ilūkstes novadam nav izstrādāta minerālo resursu ieguves un izmantošanas stratēģija, nav arī ģeoloģiskā potenciāla kartes, līdz ar to novadā nav apzinātas visas esošās iespējamās derīgo izrakteņu ieguves vietas; ja nākotnē tiek paredzēta derīgo izrakteņu ieguve aizsargjoslu vai dabas lieguma tuvumā, šādu darbību veikšanai būtu jāpiemēro ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, jo sevišķi, ja tiek paredzēta darbības ietekme uz NATURA 2000 teritoriju (saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4. panta (1) daļu);

☐ Ilūkstes novada D daļas mežu pieaugoša antropogēnā noslodze samazina ugunsdrošību un paaugstina meža ugunsgrēku izcelšanās risku;

☐ klimata globālo izmaiņu kontekstā pastāv risks, ka novada teritorijās, kas pakļautas paaugstinātam ģeoloģiskajam riskam, plānošanas dokumenta realizācijas gaitā var aktivizēties erozijas un nogāžu procesi, it sevišķi nokrišņu daudzuma un intensitātes pieauguma gadījumā.

Ir svarīgi atzīmēt, ka minētās problēmas ietverot Ilūkstes novada teritorijas plānojumā, šī teritorijas plānojuma un vides pārskata sabiedriskās apspriešanas gaitā novada iedzīvotājiem ir dota iespēja izvērtēt šīs problēmas, to risinājuma ceļus un iesniegt savus priekšlikumus.

6. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI

6.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi

Plānošanas dokumenta starptautiskie vides aizsardzības mērķi ir formulēti starpvalstu konvencijās un Eiropas Savienības direktīvās, kuras ir ratificētas Latvijā. Ilūkstes novada plānošanas dokumentam ir svarīgi mērķi un uzdevumi, kas deklarēti sekojošos dokumentos:

Riodežaneiro konvencija (**Konvencija par bioloģisko daudzveidību**) Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu "Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību" (08.09.1995.). Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana. Galvenais uzdevums dalībvalstīm - bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un tas ilgtspējīgas izmantošanas jautājumu integrēšana jau esošajās valsts stratēģijās, plānos un programmas un nepieciešamo stratēģiju un citu dokumentu izstrādāšana.

Ramsāres konvencija (**Konvencija par starptautiskās nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi**) Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu "Par 1971. gada 2. februāra Konvenciju par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi", ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 2002.gada 13.novembrim (05.04.1995). Konvencija nosaka, kas ir mitrāji un ūdensputni. Šīs konvencijas izpratne mitrāji ir platības ar purviem, dumbrājiem vai ūdeņiem, kuri var būt dabiski vai mākslīgi veidojušies, pastāvīgi vai īslaicīgi. Konvencijas izpratnē ūdensputni ir putni, kas atkarīgi no mitrājiem, tāpēc nepieciešama to aizsardzība.

Bernes konvencija (**Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību**) Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu "Par 1979. gada Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu" (17.12.1996). Konvencijas mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, un veicināt šādu sadarbību. Īpašs uzsvars likts uz apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

UNESCO konvencija (**Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību**) Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu "Par Konvenciju par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību" (17.02.1997), tā definē jēdzienu „dabas mantojums” un nosaka sekojošus uzdevumus tā aizsardzībai:

- dabas pieminekļi – fizikāli un bioloģiskie veidojumi vai šādu veidojumu grupas ar īpašu, universālu estētisku vai zinātnisku vērtību;
- ģeoloģiski vai fizioģeogrāfiski veidojumi un noteiktas zonas – apdraudētu augu un dzīvnieku sugu dzīves vietas ar īpašu zinātnisku vai saglabāšanas nozīmi;
- dabas teritorijas, kam īpašas nozīmes universālas vērtības no zinātnes, saglabāšanas vai dabas skaistuma viedokļa;
- valsts pienākums ir tās teritorijā nodrošināt kultūras un dabas mantojuma identifikāciju, aizsardzību, konservāciju, popularizēšanu un saglabāšanu nākošajām paaudzēm. Tādēļ maksimāli jāizmanto esošie valsts resursi un nepieciešamības gadījumā arī starptautiskā palīdzība un sadarbība.
- lai nodrošinātu pēc iespējas efektīvāku kultūras un dabas mantojuma aizsardzību, konservāciju un popularizēšanu, šīs konvencijas dalībvalstis atbilstoši katras valsts apstākļiem centīsies:
- īstenot atbilstošu politiku, kuras mērķis būtu kultūras un dabas mantojumam piešķirt noteiktas funkcijas sabiedrības dzīvē, kā arī iekļaut šī mantojuma aizsardzību plānošanas programmās;

- izveidot, ja tādu nav, vienu vai vairākus kultūras un dabas mantojuma aizsardzības, konservācijas un popularizēšanas dienestus ar atbilstošu personālu un līdzekļiem;
- attīstīt zinātniskos un tehniskos pētījumus, lai valsts spētu novērtēt un novērst kultūras un dabas mantojumam draudošās briesmas;
- veikt atbilstošus juridiskus, zinātniskus, tehniskus, administratīvus un finanšu pasākumus, lai atklātu, aizsargātu, konservētu, popularizētu un atjaunotu šo mantojumu;
- atbalstīt nacionālo un reģionālo centru izveidošanu un attīstību, kas sagatavo speciālistus kultūras un dabas mantojuma saglabāšanas jomās un veicina attiecīgus zinātniskos pētījumus.

Bonnas konvencija (**Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību – Bonnas konvencija**) Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1979. gada Bonnas Konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību” (11.03.1999). Puses atzīst migrējošo sugu saglabāšanas nozīmīgumu un šim mērķim lietojamo pasākumu saskaņošanu starp areāla valstīm, un, kur tas iespējams un ir mērķtiecīgi, sevišķu uzmanību veltot tām migrējošām sugām, kuru aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs, kā arī veicot pasākumus, kas nepieciešami šādu sugu vai to dzīves vides saglabāšanai.

Orhūsas konvencija (**Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem**) Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1998. gada 25. jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” (18.04.2002.). Konvencija nosaka sabiedrības un valsts pārvaldes iestāžu attiecības saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs.

Līgums par sikspārņu aizsardzību Eiropā Latvijā pieņemts un apstiprināts ar Ministru kabineta 2003. gada 7. janvāra noteikumiem Nr. 10 "Noteikumi par Līgumu par sikspārņu aizsardzību Eiropā". Tā mērķis ir sekmēt sikspārņu aizsardzību un sekmēt sabiedrības apziņas veidošanos par sikspārņu saglabāšanas nozīmīgumu.

Eiropas Savienības **Direktīva “Par savvaļas putnu aizsardzību” 79/409/EEC** no 1979. gada 2. aprīļa. Dalībvalstīm jāveic nepieciešamie pasākumi, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai regulēt šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim.

Eiropas Savienības **Direktīva “Par sugu un biotopu aizsardzību” 92/43/EEC** no 1992. gada 21. maija un Komisijas 1991. gada 6. marta **Direktīva**, ar ko groza Padomes Direktīvu 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību (91/244/EEK). Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu, faunas un floras aizsardzību. Direktīvas paredz, ka katrai dalībvalstij ir jāizveido aizsargājamo dabas teritoriju tīkls (saukts par *NATURA 2000*), kas nodrošinātu direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu adekvātu aizsardzību.

MK noteikumi Nr. 199. “**Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā**” (28.05.2002.) nosaka kritērijus, kuri piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā. Ilūkstes novada 5 ĪADT, saskaņā ar projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar *EMERALD/NATURA 2000* aizsargājamo teritoriju tīklu” rezultātiem, ir iekļauts NATURA 2000 vietu sarakstā. NATURA 2000 ir Eiropas Savienības (ES) īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls, kas tiek veidots visās ES dalībvalstīs. Šāda tīkla izveidi nosaka ES Biotopu direktīva. NATURA 2000 teritoriju tīklu veido teritorijas, kas ir nozīmīgas ES Biotopu direktīvas I pielikumā norādīto dabisko biotopu aizsardzībai

un II pielikumā minēto sugu dzīvotņu aizsardzībai. Šajā tīklā tiek iekļautas arī īpaši aizsargājamās teritorijas putniem, kas ir visatbilstošākās Putnu direktīvas I pielikumā uzskaitīto putnu sugu aizsardzības nodrošināšanai. NATURA 2000 tīklam pievienojas katra ES dalībvalsts ar savu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmu.

6.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi un to integrēšana novada teritorijas plānojumā

Ilūkstes novada teritorijas plānojumā paredzētās rīcības atbilst Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam 2003. – 2012. gadam, Bioloģiskās daudzveidības nacionālajai programmai un citiem dokumentiem, savukārt teritorijas plānojuma nacionālos vides aizsardzības mērķus nosaka „Nacionālais vides politikas plāns 2004.-2008.gadam” (<http://www.mk.gov.lv/site/files/3/16951.doc>). Tā īstenošana paredzēta nākošo triju gadu laikā un dokumentā tiek formulēti vides aizsardzības principi, galvenie politikas mērķi un rīcības to sasniegšanai, par galveno uzdevumu nosakot cilvēku veselības labvēlīgu dzīves apstākļu nodrošināšanu, kas gala rezultātā palielinās mūža garumu un uzlabos iedzīvotāju veselības un labsajūtas stāvokli. Minētais dokuments nosaka arī būtiskākās problēmas un vides politikas mērķus nacionālā līmenī, kuri ir aktuāli arī Ilūkstes novadā. Vieni no svarīgākajiem vides aizsardzības mērķiem ir saistīti ar **ūdens kvalitātes aizsardzību un uzlabošanu**:

- aizsargāt ūdens ekosistēmas un no ūdens atkarīgas sauszemes ekosistēmas un mitrājus;
- veicināt ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu izmantošanu;
- nodrošināt labu virszemes un pazemes ūdens kvalitāti, samazināt esošo piesārņojumu un novērst tālāku piesārņojumu.

Ilūkstes novada ir bagāts ar iekšējiem ūdeņiem, kuru kvalitāte šobrīd lielākoties vērtējama kā laba, taču esošās notekūdeņu attīrīšanas ierīces pašreizējās noslodzes apstākļos ne vienmēr nodrošina notekūdeņu attīrīšanu atbilstoši vides kvalitātes prasībām.

Valsts noteiktais **bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas** (http://www.vidm.gov.lv/vad/Latviski/Plani/BD_nac_programma/Saturs.html) mērķis Ilūkstes novadā saistāms ar īpaši aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu. Šobrīd Ilūkstes novadā atrodas 5 nozīmīgas aizsargājamas teritorijas „Augšzeme”, “Dvietes paliene”, “Pilskalnes Siguldiņa”, “Raudas meži”, “Pašulienes mežs”, kas atbilst NATURA 2000 statusam. Pašreizējā un plānota teritorijas izmantošana visumā nodrošina minētās teritorijas saglabāšanu un formālu aizsardzību. Bioloģisko daudzveidību ĪADT negatīvi var ietekmēt 5 nodaļā minētās problēmas, no kurām nozīmīgākās ir kūlas dedzināšana, nelegāla mežizstrāde, vides piesārņojums un mozaikveida ainavas izzušana. Dabas parkiem „Dvietes paliene”, dabas liegumiem “Pašulienes mežs”, “Raudas meži”, “Skujines ezers”, “Bardinska ezers”, “Pilskalnes Siguldiņa” un aizsargājamam ainavu apvidum “Augšzeme” nav izstrādāti dabas aizsardzības plāni, tāpēc situācija šajā jomā ir uzskatāma par neapmierinošu.

Dabas aizsardzības pasākumi ir jārealizē ne tikai tajās vietās, kurās ir aizsargājami biotopi un sugas, un kuru dēļ teritorijai ir noteikts NATURA 2000 statuss, bet arī gadījumos, ja īpaši aizsargājamās teritorijas esošās sugas un biotopus ietekmē kādi ārējie faktori, piem. gaisa piesārņojuma pārnese. Nepieciešamos aizsardzības pasākumus var realizēt, tos iekļaujot dabas parku “Dvietes paliene”, “Svente”, dabas liegumu „Pašulienes mežs”, “Raudas meži”, “Skujines ezers”, “Bardinska ezers”, “Pilskalnes Siguldiņa” un aizsargājamā ainavu apvida “Augšzeme” izstrādājamajā dabas aizsardzības plānā un individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos.

Svarīgākie vides aizsardzības politikas mērķi **mežsaimniecības** jomā ir aktuāli arī Ilūkstes novadā:

- saglabāt mežu bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko funkciju kvalitāti klimata un ūdens regulēšana, kā arī augsnes aizsardzībai;
- veicināt koksnes un tās izstrādājumu izmantošanu, lai saglabātu koksnē uzkrāto oglekli saistītā veidā;
- paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.

Zivsaimniecībā viens no mērķiem ir saglabāt Latvijas ūdeņu bioloģisko daudzveidību un zivju sugu populāciju struktūru. Saskaņā ar Ministru Kabineta noteikumu nr.118 “*Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti*” (12.03. 2002.) 2. pielikumu Daugava – no robežas līdz grīvai, ir iekļauta prioritāro zivju ūdeņu sarakstā.

Zveja un cita veida nodarbošanās dabas liegumā notiek saskaņā ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, kā arī MK noteikumiem Nr.857 “*Noteikumi par rūpniecisko zveju iekšējos ūdeņos*” (02.01.2002.).

Teritorijas attīstībā liela nozīme ir piesārņoto vietu apzināšanai, izpētei un sanācijai. Šo pasākumu mērķi ir:

- novērst vai mazināt iepriekšējās militāras vai saimnieciskas darbības rezultātā radušos piesārņojumu un tā kaitīgo ietekmi uz cilvēka veselību, īpašumu, vidi un bioloģisko daudzveidību;
- panākt augsnes, grunts, pazemes un virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanu piesārņotajās vietās;
- nepieļaut piesārņoto vielu iekļūšanu virszemes un pazemes ūdeņos;
- atjaunot un uzlabot vides kvalitāti piesārņotajās vietās;
- teritoriju plānošanā ņemt vērā esošo vides piesārņojumu;
- noteikt reālo zemes vērtību un atbilstošu nekustamā īpašuma nodokli, ņemot vērā piesārņotības pakāpi.

Ilūkstes novadā pie degradētām teritorijām pieskaitāmas liela daļa padomju laika lielfermu un ražošanas uzņēmumu teritorijas. Potenciāli piesārņotas ir šādas teritorijas:

- nelegālās sadzīves atkritumu izgāztuves;
- minerālmēslu un ķīmikāliju noliktavas,
- DUS;
- amonjaka glabātava;
- notekūdeņu attīrīšanas iekārtas;

Rekultivācija nepieciešama:

- mehānisko darbnīcu teritorijām.

Tūrisma nozarē galvenie vides politikas mērķi ir:

- nodrošināt ilgtspējīgu tūrisma attīstību, kas radītu nozarei papildus izaugsmes iespējas un ļautu izmantot Latvijas tūrisma svarīgākos resursus;
- turpināt vides pārvaldības sistēmu ieviešanu tūrisma nozarē;
- veicināt vienotas tūrisma informācijas sistēmas izveidošanu;
- veicināt dabas, lauku, dziednieciskā, ekotūrisma, velotūrisma un ar to saistītās infrastruktūras attīstību;
- veicināt optimālu resursu izmantošanu, samazinot slodzi uz vidi.

Ilūkstes novadā ir labi priekšnosacījumi lauku tūrisma, velotūrisma un ekotūrisma attīstībai, tomēr aktīvāku novada teritorijas izmantošanu tūrismā ierobežo atbilstošas infrastruktūras un informācijas trūkums.

Vides jautājumu risināšanā liela nozīme ir sabiedrības līdzdalībai, tāpēc virkne politikas mērķu ir saistīta ar **vides informāciju un sabiedrības līdzdalību**:

- nodrošināt aktīvāku sabiedrības līdzdalību ar vidi saistītu lēmumu pieņemšana;

nodrošināt vides informācijas izmantošanu un analīzi normatīvo aktu izstrādes un politikas lēmumu pieņemšanas procesā un politikas efektivitātes izvērtēšanā.

Vides ministrijas vides stratēģijas un informācijas nodaļa izstrādājusi **Ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes** (1998.). Ilgtspējīgas attīstības mērķi ir:

- Latvijai jāveido labklājības sabiedrība, kura augstu vērtē un attīsta demokrātiju, līdztiesību, godīgumu un savu kultūras mantojumu;
- Latvijai jāveido stabila tautsaimniecība, kas nodrošina sabiedrības vajadzības, vienlaicīgi panākot, lai ekonomiskās izaugsmes tempi pārsniegtu vides piesārņojuma un resursu patēriņa tempus;
- Latvijai jānodrošina droša un veselību neapdraudoša vide pašreizējai un nākamajām paaudzēm;
- Latvijai jānodrošina pietiekami pasākumi bioloģiskas daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai;
- Latvijai sabiedrībā jāattīsta atbildīga attieksme pret dabas resursiem un nepārtraukti jāpaaugstina resursu izmantošanas efektivitāte;
- Latvijai no starptautiskās palīdzības saņēmējas valsts pakāpeniski jākļūst par valsti, kas spēj pati nodrošināt savas vajadzības un nepieciešamības gadījumā pat sniegt palīdzību citām valstīm;
- Latvijai jānodrošina vides jautājumu integrācija un jāattīsta plāns vides politikas līdzekļu pielietojumam visās citās nozaru politikās;
- Latvijai jānodrošina, lai tirgus ekonomikas mehānismi kalpotu ilgtspējīgai attīstībai;
- Latvijai jānodrošina sabiedrības līdzdalība ilgtspējīgas attīstības procesos;
- Latvijai nepārtraukti jānovērtē tās progress noteikto ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšana.

Novada teritorijas plānojuma mērķi un to sasniegšanai paredzētās rīcības kopumā atbilst Ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnēm.

7. TERITORIJAS PLĀNOJUMĀ PAREDZĒTO DARBĪBU ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDĪ

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma realizācija laika posmā no 2007. līdz 2019. gadam radīs arī ietekmi uz vides stāvokli pašvaldības teritorijā. Tas nozīmē, ka no izstrādātā plānošanas dokumenta satura un kvalitātes lielā mērā būs atkarīga gan novada tālāka sociālekonomiskā attīstība, gan vides stāvoklis. Tāpēc teritorijas plānojumā nepieciešams paredzēt tiešās un netiešās,

īslaicīgās, ilgstošās u.c. ietekmes, kā arī iekļaut plānotās teritorijas izmantošanas nosacījumus un ieteikumus, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi.

7.1. Tiešās un netiešās ietekmes

Veicot Ilūkstes novada teritorijas plānojuma analīzi, iespējams izdalīt plānošanas dokumentā paredzēto pasākumu tiešās un netiešās ietekmes uz vides kvalitāti.

Tiešās ietekmes

- Nepietiekami attīrītu notekūdeņu novadīšana veicina eitrofikācijas procesu un ūdens ekosistēmu degradāciju.
- Jaunas apbūves attīstība teritorijā sekmēs sociālās vides sakārtošanu.
- Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju saglabāšana sekmēs bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.
- Tūrisma un rekreācijas infrastruktūras attīstība Ilūkstes novadā sekmēs sociālekonomisko attīstību, taču dažos gadījumos var veicināt vides kvalitātes pasliktināšanos.
- Izvirzītās prasības virszemes un pazemes ūdens resursu aizsardzībai nodrošinās ūdens kvalitātes saglabāšanu.
- Teritorijas plānojums nodrošinās mozaīkveida ainavas saglabāšanu, līdz ar to tas būtiski neietekmēs bioloģisko un ainavisko daudzveidību novadā kopumā.
- Lai saglabātu vides kvalitāti teritorijā, tās attīstību nākotnē nepieciešams plānot cieši pieturoties pie jau izstrādātā teritorijas plānojuma, kā arī ievērot vides aizsardzības normatīvos iekļautās prasības. Par sevišķi jutīgām, šajā kontekstā, uzskatāms teritorijas, kas robežojas ar dabas parkiem un dabas liegumiem, tādēļ to izmantošanu nepieciešams pastiprināti kontrolēt.

Netiešās ietekmes

- Dīkssaimniecību attīstība no vienas puse var sekmēt bioloģiskās daudzveidības palielināšanos, bet no otras puses, neievērojot vides prasības, var izraisīt virszemes ūdeņu kvalitātes pasliktināšanos (biogēnu, galvenokārt N/NH₄ koncentrācijas pieaugums, neizmantotās zivju barības nonākšana vidē un tml.).
- Uzņēmējdarbības (kokapstrāde, mežizstrāde u.c.) attīstība, ja tā notiek netālu no ĪADT, to ietekmēs netieši (gaisa piesārņojuma pārnese, gruntsūdens līmeņa izmaiņas, smakas, putekļu daļiņas, troksnis u.c.). Pirms darbības paplašināšanas vēlams konsultēties ar vides aizsardzības speciālistiem, lai minimizētu iespējamo ietekmi.
- Atpūtnieku plūsmas pieaugums vasarnīcu ciematā rada netiešus draudus īpaši aizsargājamai dabas teritorijai – dabas parkam “Svente”, dabas liegumam “Pilskalnes Siguldiņa”.
- Gaisa, ūdens un trokšņa piesārņojums palielinās līdz ar saimnieciskās aktivitātes kāpumu. Ja šāds piesārņojums nepārsniedz noteiktos limitus, tas vides kvalitāti teritorijā nepasliktina.
- Liela daļa piesārņojošo vielu aerosolu, gāzu un putekļu veida nonāk Ilūkstes novada teritorijā no lielākajiem šī reģiona gaisu piesārņojošiem objektiem Daugavpilī. Šāds piesārņojuma tranzīts var negatīvi ietekmēt NATURA 2000 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, tajās gan neizraisot īpaši aizsargājamo sugu bojāeju vai biotopu tūlītēju degradāciju, taču pasliktinot vides kvalitāti kā tādu.
- Ceļu infrastruktūras attīstība palielinās satiksmes plūsmas intensitāti novadā, kas savukārt palielinās gaisa piesārņojumu, samazinās satiksmes drošību un paaugstinās vides piesārņojuma risku.

7.2. Īslaicīgās, vidēji ilgas un ilglaicīgās ietekmes

Ilūkstes novada teritorijas plānojumā paredzētās darbības pēc to ietekmes ilguma var iedalīt īslaicīgas, vidēji ilgas un ilglaicīgas (paliekošas) ietekmes darbībās.

Īslaicīgas ietekmes

Par īslaicīgas ietekmes darbībām var uzskatīt teritorijas plānojumā paredzētos esošo saimniecisko objektu un dzīvojamo ēku, kā arī sakaru un transporta komunikāciju un ar tiem saistītu būvju rekonstrukcijas un atjaunošanas darbus. Par cik minēti objekti jau eksistē un to atjaunošanas gaitā nenotiek zemes lietojuma transformācija, rekonstrukcijas darbi rada salīdzinoši īslaicīgu traucējumu vidē. Galvenās problēmas, kas ar to ir saistītas ir troksnis, zemeszemes bojājumi, putekļu un izplūdes gāzu emisija, būvgruži. Lielākā daļa šo faktoru tiek neutralizēti līdz ar darbības izbeigšanos.

Vidēji ilgas ietekmes

Vidēji ilgas ietekmes ir saistītas ar mežizstrādi, kā rezultātā uz meža atjaunošanās periodu mainās veģetācijas tips, mikroklimatiskie, mitrinājuma un apgaismojuma apstākļi, kā rezultātā var tikt iznīcināti bioloģiski vērtīgi biotopi vai retu augu atradnes.

Ilglaicīgas ietekmes

Par ilglaicīgas ietekmes darbībām var uzskatīt teritorijas plānojumā paredzētos jaunu saimniecisko objektu un dzīvojamo ēku, kā arī jaunu sakaru un transporta komunikāciju un ar tiem saistītu būvju celtniecības darbus. Būvdarbu izpildes laikā šīs darbības izpaužas kā īslaicīgas ietekmes, taču ņemot vērā faktu, ka notiek paliekoša zemes lietojuma transformācija no viena zemes izmantošanas mērķa citā, un vidē parādās jauni, mākslīgi radīti objekti, plānošanas dokumentā paredzētās šāda veida aktivitātes radīs ilglaicīgu ietekmi uz vidi un negatīvo faktoru ietekme saglabāsies arī pēc darbības izbeigšanas. Ilūkstes novada teritorijas plānojuma plānotās (atļautās) teritorijas zonējumā perspektīvā dabas parku un dabas liegumu teritorijā vai to tiešā tuvumā nav paredzēta jaunu apbūves vai ražošanas teritoriju izveidošana, tādejādi plānošanas dokuments neatstās negatīvu ietekmi uz dabas parku un dabas liegumu ekoloģiskajām funkcijām un to integritāti.

Pie ilglaicīgām ietekmēm pieskaitāma arī lauksaimniecības zemju renaturalizācija (aizaugšana), kas noved pie transformācijas meža zemēs. Rezultātā samazinās bioloģiski vērtīgo ilgstoši kultivēto pļavu biotopu aizņemtā platība, kas savukārt veicina īpaši aizsargājamo augu sugu un dzīvnieku sugu (galvenokārt bezmugurkaulnieku un putnu, piem. griežu) atradņu skaita samazināšanos.

Pašreizējā teritorijas plānojumā nav iestrādātas rīcības meliorācijas objektu tehniskā stāvokļa uzlabošanai, kā rezultātā iespējama augsnes pārpurvošanās un lauksaimnieciski izmantojamo zemju degradācija.

8. RISINĀJUMI, LAI NOVĒRSTU VAI SAMAZINĀTU PLĀNOŠANAS DOKUMENTA UN TĀ IESPĒJAMO ALTERNATĪVU ĪSTENOŠANAS BŪTISKO IETEKMI UZ VIDI

8.1. Plānotās teritorijas izmantošanas nosacījumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi

Lai novērstu izkliedēta piesārņojuma ietekmi uz ūdens kvalitāti, nepieciešams apzināt dabas un saimnieciskās darbības faktorus. Pie dabas faktoriem pieder augsnes tips, klimatiskie apstākļi un zemes izmantošanas veids (pļavas, meži, purvi). Ar cilvēku saimnieciskās darbības faktoriem saistās lauksaimniecībā izmantojamo zemju platības, mājdzīvnieku blīvums un augsnes mēslošanas intensitāte.

Teritorijas plānojumā iestrādātās prasības ietekmes uz vidi minimizēšanai. Nozīmīgākie vides un dabas aizsardzības normatīvi izstrādātajā Ilūkstes novada teritorijas plānojumā ir ievēroti.

Viens no instrumentiem ietekmes uz vidi un potenciālā riska minimizēšanai ir Latvijas tiesību aktos noteikto aizsargjoslu prasību ievērošana. Aizsargjoslu uzdevums ir aizsargāt dažāda veida objektus no nevēlamas ārējas iedarbības, nodrošināt ekspluatāciju un drošību, vai pasargāt vidi un cilvēkus no kāda objekta kaitīgās ietekmes.

LR Aizsargjoslu likumā ir noteikti 5 aizsargjoslu veidi. Ilūkstes novada teritorijas plānojumā ir noteikti šādi aizsargjoslu veidi:

- vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas;
- ekspluatācijas aizsargjoslas;
- sanitārās aizsargjoslas.
- drošības aizsargjoslas

Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas

1. Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas:

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma grafiskajā daļā ir atzīmētas ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslas (tās tiek noteiktas, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu) (skat. 8.1., 8.2. tabulu), aizsargjoslas atzīmētas izlases kārtībā atbilstoši pagasta plānojuma mēroga noteiktībai un darba grupas un Valsts zemes dienesta rīcībā esošiem datiem.

Minimālie ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu platumi tiek noteikti:

- 1) lauku apvidos (neatkarīgi no zemes kategorijas un īpašuma):
 - a) Daugavai - ne mazāk kā 500 metrus plata josla katrā krastā,
 - b) 25 - 100 kilometrus garām upēm - ne mazāk kā 100 metrus plata josla katrā krastā,
 - c) 10 - 25 kilometrus garām upēm - ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā,
 - d) līdz 10 kilometriem garām upēm - ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā,
 - e) 25 - 100 hektārus lieliem ezeriem - ne mazāk kā 100 metrus plata josla,
 - f) 10 - 25 hektārus lieliem ezeriem - ne mazāk kā 50 metrus plata josla;
 - g) līdz 10 hektāriem lieliem ezeriem - ne mazāk kā 10 metrus plata josla,
 - h) ūdenstilpei vai ūdenstecei ar izteiktu palienu - ne mazāk kā visā palienu platumā neatkarīgi no iepriekšējos apakšpunktos noteiktā minimālā joslas platumā, Ilūkstes novadā tā ir Daugavas paliene;

2. Aizsargjoslas (aizsardzības zonas) ap kultūras pieminekļiem:

Ilūkstes novada teritorijas plānojumā noteiktas 500 m minimālas aizsargjoslas ap valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļiem, aizsargjoslas jākoriģē atkarība no kultūras pieminekļu un apkārtējās vides īpatnībām.

3. Aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām:

Aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām nosaka, lai nodrošinātu ūdens resursu saglabāšanos un atjaunošanos, ka arī samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz iegūstamo ūdens resursu kvalitāti visā ūdensgūtnes ekspluatācijas laikā (ne mazāk kā uz 25 gadiem).

Ap ūdens ņemšanas vietām nosaka stingra režīma, ka arī bakterioloģisko un ķīmisko aizsargjoslu. Urbumiem, akām un avotiem, kurus saimniecībā vai dzerama ūdens ieguvei izmanto savam vajadzībām individuālie ūdens lietotāji (fiziskas personas), aizsargjoslas nenosaka, ja ir veikta labiekārtošana un novērsta notekūdeņu infiltrācija un ūdens piesārņošana.

Aizsargjoslas ap centralizētas ūdens ņemšanas vietām aprēķina, ņemot vērā ūdens ņemšanas vietas dabiskos apstākļus un prognozējamo ūdens patēriņu.

Ja centralizētajai ūdensapgādei tiek izmantots gruntsūdeņu (neaizsargāts) ūdens horizonts vai pazemes ūdens krājumu mākslīgas papildināšanas metode, stingra režīma aizsargjoslu aprēķina tā, lai nodrošinātu ūdens filtrācijas laiku no aizsargjoslas robežas līdz ūdens ieguves urbumiem ne mazāku par gadu.

Metodikas projektu, pēc kuras nosaka aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām, izstrādā Labklājības ministrija pēc saskaņošanas ar Vides aizsardzības ministriju.

3. Aizsargjoslas ap purviem:

Aizsargjoslas ap purviem nosaka, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību un stabilizētu mitruma režīmu meža un purvu saskares zonā. Purviem ir noteikta aizsargjosla 20 m platuma.

Ekspluatācijas aizsargjoslas

Ilūkstes novada teritorijas plānojumā (2007.-2019.) ir noteiktas šādas ekspluatācijas aizsargjoslas:

Aizsargjoslas gar ielām, autoceļiem un dzelzceļiem:

Aizsargjoslas gar ielām, autoceļiem un dzelzceļiem tiek noteiktas, lai samazinātu ielu, autoceļu un dzelzceļu negatīvo ietekmi uz vidi, nodrošinātu transporta maģistrāļu ekspluatāciju un drošību, kā arī izveidotu no apbūves brīvu joslu, kas nepieciešama ielu un autoceļu rekonstrukcijai. Ciemos un citās blīvi apdzīvotās vietās aizsargjoslas gar ielām un autoceļiem nosaka teritoriālplānojumos likumā noteiktajā kārtībā un atzīmē zemes gabalu plānos kā sarkano līniju (esoša vai projektēta ielas robeža) un būvlaidi (līnija, kas nosaka attālumu no sarkanās līnijas līdz apbūvei).

1. Aizsargjoslas gar autoceļiem:

- a) I tehniskās kategorijas ceļiem - 200 metru,
- b) II tehniskās kategorijas ceļiem - 100 metru,
- c) III tehniskās kategorijas ceļiem - 60 metru,
- d) IV un V tehniskās kategorijas ceļiem - 30 metru.

Autoceļam P72 Ilūkste - Birži 60 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 699 Bebrene - Šēdere 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 702 Ilūkste – Ilze - Vitkušķi 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 710 Bebrene – Dviete 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 822 Vilupe - Bebrene 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 700 Ilūkste – Šarlote – Lietuvas robeža 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 718 Ilūkste – Līksna 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 719 Ilūkste – Doļna 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 783 Jēkabpils – Dignāja - Ilūkste 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V P70 Svente – Lietuvas robeža 60 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 696 Gorbunovka – Kaspari - Medumi 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 697 Marinova – Rauda – Lietuvas robeža 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 698 Rubanišķi – Svente - Šarlote 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

Autoceļam V 724 Pašuliene - Šēdere 30 m aizsargjosla abpus ceļam;

2. Aizsargjosla gar dzelzceļu:

Dzelzceļa ekspluatācijas aizsargjoslas minimālais platums ir vienāds ar dzelzceļa zemes nodalījuma joslas platumu.

1) Pilsētās un ciemos ekspluatācijas aizsargjoslas maksimālais platums gar stratēģiskās (valsts) nozīmes un reģionālās nozīmes dzelzceļa infrastruktūrā ietilpstošajiem sliežu ceļiem, izņemot tiem piegulošos vai ar tiem saistītos staciju sliežu ceļus, speciālās nozīmes sliežu ceļus, pievedceļus un strupceļus, ir 50 metri katrā pusē no malējās sliedes, gar pārējiem sliežu ceļiem – 25 metri.

2) Lauku apvidū ekspluatācijas aizsargjoslas maksimālais platums gar stratēģiskas (valsts) nozīmes un reģionālas nozīmes dzelzceļa infrastruktūrā ietilpstošajiem sliežu ceļiem, izņemot tiem piegulošos vai ar tiem saistītos staciju sliežu ceļus, speciālas nozīmes sliežu ceļus, pievedceļus un strupceļus, ir 100 metri katrā pusē no malējās sliedes, gar pārējiem sliežu ceļiem – 50 metri.

(a) Dzelzceļa līnijai Daugavpils - Paņeveža 100 m no malējās sliedes dzelzceļa katrā pusē;

3. Aizsargjoslas gar sakaru līnijām:

1) gar apakšzemes kabeļu, gaisvadu un radiofikācijas sakaru līnijām - zemes gabals un gaisa telpa sakaru līnijas augstumā, ko norobežo nosacītas vertikālas plaknes sakaru līnijas katrā pusē 2,5 metru attālumā no apakšzemes kabeļu līnijas vai no gaisvadu līnijas ass;

2) ap virszemes un apakšzemes sakaru kabeļu līniju neapkalpojamiem pastiprināšanas punktiem - zemes gabals un gaisa telpa sakaru līnijas augstumā, ko norobežo nosacīta vertikāla plakne, kas atrodas 3 metru attālumā no pastiprināšanas punkta vai no tā apvalņojuma robežas;

3) stigām mežu masīvos un stādījumos, kur koku augstums nav lielāks par 4 metriem, - 2,5 metri katrā pusē no līnijas ass līdz koku zariem;

4) stigām mežu masīvos un stādījumos, kur koku augstums ir lielāks par 4 metriem, - 3,5 metri katrā pusē no līnijas ass līdz koku zariem;

5) vietās, kur iespējami bieži koku krišanas gadījumi, stigas platums nedrīkst būt mazāks par stādījumu vidējo augstumu katrā sakaru līnijas pusē. Atsevišķi koki vai koku grupas, kas aug stigas malās, jānocērt, ja to augstums ir lielāks nekā stādījumu vidējais augstums.

4. Aizsargjoslas gar elektriskajiem tīkliem

Pagasta teritorijas plānojumā ir parādītas šādas elektropārvades līnijas:

- esošās 20 kV elektropārvades līnijas;
- esošās 110 kV elektropārvades līnijas.;
- perspektīvās 20 kV elektropārvades līnijas;
- perspektīvās 110 kV elektropārvades līnijas.

1) Aizsargjoslu platums gar elektrisko tīklu gaisvadu līnijām pilsētās un ciemos vietām ir šāds:

(a) līdz 20 kilovoltu līnijām – 2,5 metru attālumā no līnijas ass, (b) no 20 kilovoltu līdz 110 kilovoltu līnijām - 4 metru attālumā no līnijas ass, (c) vairāk par 110 kilovoltu līnijām - 8 metru attālumā no līnijas ass.

2) gar elektrisko tīklu gaisvadu līnijām ārpus pilsētām un ciemiem, kā arī pilsētu lauku teritorijās — zemes gabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacītas vertikālas virsmas abpus līnijai:

(a) gaisvadu līnijām ar nominālo spriegumu līdz 20 kilovoltiem — 6,5 metru attālumā no līnijas ass, (b) gaisvadu līnijām ar nominālo spriegumu vairāk par 20 kilovoltiem līdz 110 kilovoltiem — 20 metru attālumā no malējiem vadiem uz ārpusi no līnijas, (c) vairāk par 110 kilovoltu līnijām - 30 metru attālumā no līnijas ass.

3) gar elektrisko tīklu kabeļu līnijām – zemes gabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacītas vertikālas virsmas kabeļu līnijas katrā pusē 1 metra attālumā no kabeļu līnijas ass. Ja kabelis atrodas tuvāk par 1 metru no ēkas vai būves, tad šajā kabeļa pusē aizsargjoslu nosaka tikai līdz ēkas vai būves pamatiem.

4) gar elektrisko tīklu kabeļu līnijām, kuras zem ūdens līmeņa šķērso virszemes ūdensobjektus, - ūdens platība, ko visā dziļumā no ūdens virsmas līdz gultnei ietver paralēlas plaknes 100 metru attālumā katrā pusē no kabeļu līnijas ass.

5) ap elektrisko tīklu sadales iekārtām, ko norobežo nosacīta vertikāla virsma 1 metra attālumā ārpus šo iekārtu nožogojuma vai to vistālāk izvirzīto daļu projekcijas uz zemes vai citas virsmas.

5. Aizsargjoslas ap meliorācijas būvēm un ierīcēm:

1. Aizsargjoslas ap meliorācijas būvēm un ierīcēm tiek noteiktas, lai nodrošinātu meliorācijas būvju un ierīču ekspluatāciju un drošību.

2. Metodikas projektu, pēc kuras nosaka aizsargjoslas ap meliorācijas būvēm un ierīcēm, lauksaimniecībā izmantojamām zemēm un meža zemēm izstrādā Zemkopības ministrija.

6. Aizsargjoslas gar siltumtīkliem:

Ekspluatācijas aizsargjoslas gar siltumtīkliem, to iekārtām un būvēm tiek noteiktas, lai nodrošinātu siltumtīklu, to iekārtu un būvju ekspluatāciju un drošību.

Siltumtīklu aizsargjoslas veido:

(a) gar pazemes siltumvadiem, siltumapgādes iekārtām un būvēm— zemes gabals, kuru aizņem siltumvadi, iekārtas un būves, kā arī zemes gabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacītas vertikālas virsmas 2 metru attālumā katrā pusē no cauruļvada apvalka, kanāla, tuneļa vai citas būves ārmalas;

(b) ap virszemes siltumvadiem, sadales iekārtām un siltuma punktiem— zemes gabals, kuru aizņem siltumvadi, iekārtas un būves, kā arī zemes gabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacītas vertikālas virsmas 1 metra attālumā katrā pusē no siltumvadu, iekārtu un būvju nožogojuma vai to vistālāk izvirzīto daļu projekcijas uz zemes vai citas virsmas.

7. Aizsargjoslas gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem:

Ilūkstes novadā aizsargjoslas gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem tiek noteiktas, lai nodrošinātu ūdensvadu un kanalizācijas tīklu ekspluatāciju un drošību. Aizsargjoslām gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem ir šāds minimālais platums:

(a) gar ūdensvadiem un kanalizācijas spiedvadiem, ja tie atrodas līdz 2 metru dziļumam, — 3 metri katrā pusē no cauruļvada ārējās malas;

(b) gar ūdensvadiem un kanalizācijas spiedvadiem, ja tie atrodas dziļāk par 2 metriem, — 5 metri katrā pusē no cauruļvada ārējās malas;

(c) gar paštecības kanalizācijas vadiem — 3 metri katrā pusē no cauruļvada ārējās malas.

8. Aizsargjoslas ap ģeodēziskajiem punktiem:

1. Aizsargjoslas ap ģeodēziskajiem punktiem nosaka, lai nodrošinātu ģeodēzisko punktu ilgstošu saglabāšanos un stabilitāti.

Aizsargjoslas ap ģeodēziskajiem punktiem Ilūkstes novada teritorijā

2. Aizsargjosla ap ģeodēzisko punktu ir vienu metru plata zemes josla no ģeodēziskā punkta konstrukcijas ārējās malas.

9. Aizsargjoslas ap aizsprostu drošuma noteikšanas kontrolmēriem:

1) Aizsargjoslas ap aizsprostu drošuma noteikšanas kontrolmēriem (grunstūdeņu līmeņa noteikšanas urbumi, grunts un būvju horizontālo noviržu mērījumu urbumi un atbalsta punkti, vertikālo deformāciju mērīšanas atbalsta punkti u.tml.) nosaka, lai nodrošinātu šo mēriem ilgstošu saglabāšanos, aizsardzību un nepārtrauktas novērtēšanas iespējamību.

2) Aizsargjoslas ap aizsprostu drošuma noteikšanas kontrolmēriem nosaka ne mazāk kā divu metru rādiusā ap tām.

10. Tauvas josla

Ar zveju vai kuģošanu un citām ar to saistītām darbībām gar ūdeņu krastiem ir nosakāma tauvas josla. Tauvas josla nav jānosaka, ja privātie ūdeņi un tiem piegulošās sauszemes daļa pieder vienam un tam pašam īpašniekam un zvejas tiesības šajos ūdeņos nepieder valstij.

Gar upēm un ezeriem tauvas josla nav jānorobežo ar speciālām zīmēm; zemes īpašumu plānos tā apzīmējama kā lietošanas tiesību ierobežojums.

Tauvas josla gar mākslīgi izbūvētām hidrotehniskām būvēm un citām būvēm uz ūdens (mākslīgi izbūvēta tauvas josla) nosakāma saskaņā ar šo būvju plāniem. To uztur un apsaimnieko attiecīgie īpašnieki (lietotāji).

Piekrastes zemes īpašniekiem ir tiesības lietot tauvas joslu, ciktāl šīs tiesības neierobežo šis likums, citi likumi un normatīvie akti.

Dabiskās tauvas joslas platums ir:

- gar privāto ūdeņu krastiem — 4 metri;
- gar pārējo ūdeņu krastiem — 10 metru;

Tauvas joslas platums tiek skaitīts:

- gar upju un ezeru lēzeniem krastiem — no normālās ūdenslīnijas;
- gar upju un ezeru kraujiem krastiem — no krasta nogāžu augšmalas, turklāt tauvas joslas platumā ietilpst arī zeme no ūdenslīmeņa līdz krasta nogāzei un pati nogāze;

Ja dabiski mainās ūdenslīnija, atbilstoši jaunajai ūdenslīnijai mainās arī tauvas josla. Gadījumos, kad upes gultni groza ar mākslīgiem regulēšanas darbiem, ja nepieciešams, zemes gabali jaunām gultnēm un tauvas joslai atsavināmi uz vispārēja pamata saskaņā ar nekustamās mantas piespiedu atsavināšanas normām.

11. Aizsargjoslas ap valsts aizsardzības objektiem:

Aizsargjoslas ap valsts aizsardzības objektiem tiek noteiktas, lai nodrošinātu valsts aizsardzības objektu drošību un ekspluatāciju, kā arī mazinātu šaušanas un spridzināšanas rezultātā radušos triecienviļņu un trokšņu negatīvo ietekmi uz cilvēkiem, mājdzīvniekiem un būvēm, kas atrodas valsts aizsardzības objekta tuvumā, un garantētu cilvēku un viņu īpašuma drošību ārkārtējos gadījumos.

Aizsargjoslām ap valsts aizsardzības objektiem minimālais platums ir 25 metri, skaitot no valsts aizsardzības objekta ārējām robežām, maksimālais platums – 600 metru.

Sanitārās aizsargjoslas

Sanitārās aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem, kuriem ir noteiktas paaugstinātas sanitārās prasības. To galvenais uzdevums ir sanitāro prasību nodrošināšana.

Sanitāro aizsargjoslu veidi:

1. Ilūkstes novada teritorijai ir noteiktas šādu veidu vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas:

- aizsargjoslas ap kapsētām;
- aizsargjoslas ap dzīvnieku kapsētām;
- aizsargjoslas ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem un notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm.

1. Aizsargjoslas ap kapsētām:

Aizsargjoslas ap kapsētām tiek noteiktas, lai nepieļautu tām piegulošo teritoriju sanitāro apstākļu pasliktināšanos.

Aizsargjoslas ap kapsētām Ilūkstes novada teritorijā:

1. Ap kapsētām Ilūkstes novada teritorijā ir noteiktas šādas aizsargjoslas no kapsētas robežas ārējās malas:

Pilskalnes pagasta teritorijā esošajās kapsētas:

1. Kalnišķu kapsēta – 300m no kapsētas robežas;

- 2.Klimanu kapsēta - 300m no kapsētas robežas;
- 3.Kalvānu kapsēta – 300m no kapsētas robežas;
- 4.Doļnajas kapsētā – 300m no kapsētas robežas;
- 5.Ludvigovas kapsēta - 300m no kapsētas robežas;
- 6.Akmentiņu dzimtas kapsēta – 300m no kapsētas robežas.

Pilskalnes pagastā ir dzīvnieku kapsētu, kas atrodas netālu no ciemata Doļnaja.

Bebrenes pagasta teritorijā esošajās kapsētās:

- 1.Būku kapsēta (notiek apbedījumi) – 300m no kapsētas robežas;
- 2.Ilzmuižas Vecticībnieku kapsēta (notiek apbedījumi) - 300m no kapsētas robežas;
- 3.Ilzmuižas luterāņu kapsēta (notiek apbedījumi) – 300 m no kapsētas robežas;
- 4.Kaupišķu kapsēta (notiek apbedījumi) – 300m no kapsētas robežas;
- 5.Bebrenes katoļu kapsēta (notiek apbedījumi) – 300m no kapsētas robežas;
- 6.Bebrenes luterāņu kapsēta (notiek apbedījumi) – 300m no kapsētas robežas;
- 7.Čamaņu kapsēta (notiek apbedījumi) – 300m no kapsētas robežas;
- 8.Sīļu kapsēta (nenotiek apbedījumi) – 300m no kapsētas robežas;
- 9.Kamenes kapsēta (nenotiek apbedījumi) – 300m no kapsētas robežas;
- 10.Bebrenes vecie kapi (nenotiek apbedījumi) – 500m no kapsētas robežas;
- 11.Pūdānu kapsēta (nenotiek apbedījumi) – 300m no kapsētas robežas.

Šēderes pagasta teritorijā esošajās kapsētās:

- 1.Gorbunovkas vecticībnieku kapi – 300m no kapsētas robežas;
- 2.Grīnvaldes kapi (katoļu, luterāņu un pareizticīgo) – 300m no kapsētas robežas;
- 3.Drozdovkas vecticībnieku kapi – 300m no kapsētas robežas;
- 4.Šarlotes luterāņu kapi – 300m no kapsētas robežas;
- 5.Grendzes jaunie katoļu kapi – 300m no kapsētas robežas;
- 6.Grendzes vecie katoļu kapi – 300m no kapsētas robežas;
- 7.Pakapines katoļu kapi – 300m no kapsētas robežas;
- 8.Smelīnes katoļu kapi – 300m no kapsētas robežas;
- 9.Prokopova dzimtas vecticībnieku kapi – 300m no kapsētas robežas.

2. Aizsargjosla tiek atcelta, ja apbedīšana kapsētā ir pārtraukta vismaz 25 gadus, izņemot kapsētas, kurās apbedīti mēra upuri, un kapsētas vai apbedījuma vietas, kuras ir kultūras pieminekļi.

2. Aizsargjoslas ap dzīvnieku kapsētām:

Aizsargjoslas ap dzīvnieku kapsētām tiek noteiktas, lai nepieļautu tām piegulošo teritoriju sanitāro apstākļu pasliktināšanos.

3. Aizsargjoslas ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem un notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm:

- 1) Aizsargjoslas ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu, lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem no notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm nosaka, lai nodrošinātu tām piegulošo teritoriju aizsardzību no šo objektu negatīvās ietekmes;
- 2) Aizsargjoslas platums ap atkritumu apglabāšanas poligoniem un atkritumu izgāztuvēm ir 100 metru;
- 3) Aizsargjoslas platums ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu:
 - a) lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem, kuru sadedzināšanas jauda ir, sākot no 50 kilogramiem stundā, - 100 metru;
 - b) pārstrādes uzņēmumiem, kuri pārstrādā 1. un 2. kategorijas blakusproduktus, - 50 metru;

4) Aizsargjoslas platumu ap notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm nosaka atkarībā no izmantotās tehnoloģijas un ietaises tehniskā raksturojuma:

- a) attīrīšanas ietaisēm ar slēgtu apstrādi visā ciklā (bez vaļējām virsmām notekūdeņu un dūņu uzglabāšanai vai pārstrādei), kuru jauda ir lielāka par 5 kubikmetriem notekūdeņu diennaktī, -50 metru;
- b) atklātam notekūdeņu apstrādes tilpnēm un slēgtai dūņu apstrādei vai slēgtai to uzglabāšanai – 100 metru;
- c) atklātai notekūdeņu apstrādei un atklātiem dūņu laukiem – 200 metru;
- d) atklātiem filtrācijas laukiem – 50 metru;
- e) slēgta tipa bioloģiskajām attīrīšanas ietaisēm un tiem filtrācijas laukiem, kuros tiek attīrīts ūdens no slēgta tipa bioloģiskajām attīrīšanas ietaisēm, ja attīrīšanas ietaišu jauda nepārsniedz 15 m³ diennaktī, - 2 metri.

Aizsargjoslas Ilūkstes novada teritorijā:

1. Ap Ilūkstes novada teritorijas notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm ir noteiktas šādas aizsargjoslas:

Notekūdeņu attīrīšanas ietaisē	Raksturojums	Aizsargjoslas platums
Ilūkstes novada Bebrenes pagasts	Bioloģiskās attīrīšanas iekārtas	200 m
Ilūkste	Bioloģiskās attīrīšanas iekārtas	200 m
Ilūkstes novada Pilskalnes pagasts	Bioloģiskās attīrīšanas iekārtas	200 m
Ilūkstes novada Šēderes pagasts	Bioloģiskās attīrīšanas iekārtas	200 m
Ilūkstes novada Šēderes pagasts	Mehāniskās attīrīšanas iekārtas	200 m
Ilūkstes novada Šēderes pagasts	Mehāniskās attīrīšanas iekārtas	200 m

2. Ap Ilūkstes novada teritorijas sadzīves atkritumu izgāztuvi līdz tās rekultivācijai ir noteiktas šādas aizsargjoslas:

Objekta nosaukums	Aizsargjoslas platums
Bebrenes pagasta sadzīves atkritumu izgāztuve "Pīkstuliene"	100 m

Drošības aizsargjoslas

Ir šādi drošības aizsargjoslu veidi:

- 1) Aizsargjoslas ap ogļūdeņražu ieguves vietām, naftas, naftas produktu, bīstamo ķīmisko vielu un produktu cauruļvadiem, tilpnēm, krātuvēm, pārstrādes un pārkraušanas uzņēmumiem;
- 2) Aizsargjoslas ap aizsprostiem;
- 3) Aizsargjoslas ap vēja ģeneratoriem;
- 4) Aizsargjoslas ap gāzesvadiem ar spiedienu virs 1,6 megapaskāliem, gāzes regulēšanas stacijām, gāzes mērīšanas stacijām, dabasgāzes gāzes mērīšanas stacijām, dabasgāzes kompresoru stacijām, dabasgāzes savākšanas punktiem, gāzes krātuvju urbumiem, sašķidrinātās ogļūdeņražu gāzes

noliktavām, krātuvēm un uzpildes stacijām, sašķidrinātās ogļūdeņražu gāzes balonu noliktavām un tirdzniecības punktiem, automobiļu gāzes uzpildes stacijām;

5) aizsargjoslas gar dzelzceļiem, pa kuriem pārvadā naftu, naftas produktus, bīstamas ķīmiskās vielas un produktus;

6) aizsargjoslas gar virszemes siltumvadiem, kuru diametrs ir 400 milimetri un lielāks.

1. Aizsargjoslas ap ogļūdeņražu ieguves vietām, naftas, naftas produktu, bīstamo ķīmisko vielu un produktu cauruļvadiem, tilpnēm, krātuvēm, pārstrādes un pārkraušanas uzņēmumiem:

1) Aizsargjoslas ap ogļūdeņražu ieguves vietām, naftas, naftas produktu, bīstamu ķīmisko vielu un produktu cauruļvadiem, tilpnēm, krātuvēm, pārstrādes un pārkraušanas uzņēmumiem nosaka, lai nodrošinātu ogļūdeņražu ieguves vietu, naftas, naftas produktu, bīstamu ķīmisko vielu un produktu cauruļvadu, tilpņu, krātuvju, pārstrādes un pārkraušanas uzņēmumu ekspluatāciju un drošību, kā arī samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi uz vidi un cilvēkiem šo objektu ekspluatācijas laikā un iespējamo avāriju gadījumā.

a) Aizsargjoslām ap ogļūdeņražu ieguves vietām, naftas, naftas produktu, bīstamo ķīmisko vielu un produktu cauruļvadiem, tilpnēm, krātuvēm, pārstrādes un pārkraušanas uzņēmumiem ir šāds minimālais platums:

- gar cauruļvadiem – 25 metri no cauruļvada ass;

- ap tilpnēm:

1. kuru ietilpība ir lielāka par 200 m³ un kuras paredzētas naftas un naftas produktu iepludināšanai avārijas gadījumā, - 50 metru no šīm tilpnēm vai tas norobežojošām konstrukcijām;

2. kuru ietilpība ir lielāka par 10 m³ un kuras paredzētas bīstamu ķīmisko vielu un produktu iepludināšanai avārijas gadījumā, - 50 metru no šīm tilpnēm vai tas norobežojošām konstrukcijām;

3. Ap naftas un naftas produktu, bīstamu ķīmisko vielu un produktu pārsūkņēšanas un iepildīšanas stacijām, rezervuāru parkiem, iepildīšanas un izliešanas estakādēm, piestātnēm un moliņiem, uzsildīšanas punktiem, noliktavām, krātuvēm, pārstrādes un pārkraušanas uzņēmumiem – 100 metru no šo objektu ēkām un būvēm, kurās atrodas nafta,

3) Drošības aizsargjoslu maksimālais platums ap ogļūdeņražu ieguves vietām, naftas, naftas produktu, bīstamu ķīmisko vielu un produktu cauruļvadiem, tilpnēm, krātuvēm, pārstrādes un pārkraušanas uzņēmumiem ir 500 m.

-Ap SIA "LatRosTrans" ir noteikta 100 m aizsargjosla

2. Aizsargjoslas gar dzelzceļiem, pa kuriem pārvadā naftu, naftas produktus, bīstamas ķīmiskās vielas un produktus:

Aizsargjoslas gar dzelzceļiem, pa kuriem pārvadā naftu, naftas produktus, bīstamās ķīmiskās vielas vai produktus apjomos, kas pārsniedz 10 cisternas vai vagonus viena dzelzceļa sastāvā, nosaka, lai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi uz cilvēkiem avārijas gadījumā.

Aizsargjoslas Ilūkstes novada teritorijā

1. Ilūkstes novada teritorijā gar dzelzceļa līniju Daugavpils - Paņeveža ir 100 m plata drošības aizsargjosla.

1.1. Dzelzceļa līnijai Daugavpils - Paņeveža 100 m katrā dzelzceļa pusē

8.2. Plānotās teritorijas izmantošanas ieteikumi, lai novērstu vai samazinātu plānošanas dokumenta īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi

Plānojums paredz, ka Ilūkstes novadā nākotnē galvenie attīstības virzieni būs uzņēmējdarbības attīstības veicināšana, lauksaimniecība, inženierinfrastruktūras uzlabošana, tūrisms, vides saglabāšana u.c. Plānotajā teritorijas izmantošanā nav paredzētas būtiskas izmaiņas salīdzinot ar teritorijas pašreizējo izmantošanu.

Ražošanas objektu apbūve plānota esošajās ražošanas teritorijās, kā arī atsevišķās bijušo ražošanas objektu un fermu vietās, kur ir saglabājušās būves un infrastruktūra.

Lauksaimniecības teritorijām ir noteikti izmantošanas un apbūves noteikumi.

Jaunas apbūves teritorijas plānotas tikai Ilūkstes pilsētas un Bebrenes, Pilskalnes, Doļņajas, Šēderes, Pašulienes ciemu teritorijās, kur iespējams nodrošināt nepieciešamo komunālo, sociālo un transporta infrastruktūru. Plānojumā tiek noteiktas ciemu teritorijas, kurās plānots paplašināt savrupmāju apbūvi. Jaunu daudzdzīvokļu māju būvniecība paredzēta tikai Ilūkstes pilsētā. Vietās, kurām ir atbilstošs potenciāls, paredzēta tūrisma un rekreācijas objektu un infrastruktūras izvietošana, šo teritoriju sekundārā izmantošana - lauksaimniecība, mežsaimniecība, ūdenssaimniecība, viensētu saimniecība. Kā rekultivējamās teritorijas noteiktas potenciāli piesārņotās vietas.

Novērtējot plānotās (atļautās) teritorijas izmantošanas ietekmi uz vidi, redzams, ka vairumam Ilūkstes novada teritorijas plānojumā paredzēto darbību ietekme uz vidi un Natura 2000 teritorijām nebūs būtiska. Ievērojot visus plānošanas dokumentā ietvertos plānojuma un apbūves noteikumus, vides stāvoklis Ilūkstes novadā nepasliktināsies. Kā nozīmīgākās tiešās ietekmes novērtējamas jaunas apbūves, kā arī tūrisma un rekreācijas attīstība, taču Ilūkstes novada teritorijas plānojumā nav paredzēta jaunu apbūves vai ražošanas teritoriju izveidošana ĪADT ietvaros vai to tiešā tuvumā.

Uz bioloģisko daudzveidību ĪAD teritorijās negatīvu ietekmi var atstāt tūrisma attīstība un pieaugošais apmeklētāju skaits.

Nemot vērā vides aizsardzības mērķus un izvirzītās vides problēmas, Ilūkstes novada teritorijas plānojuma noteikti pasākumi vides kvalitātes saglabāšanai:

- ❑ Izstrādāt Ilūkstes novada teritorijas reljefa enerģijas karti, kas ļautu noteikt ainaviski augstvērtīgās teritorijas tūrisma vajadzībām un perspektīvās rekreācijas vietas, kā arī lai mazinātu ūdens erozijas draudus.
- ❑ Izpētīt (detalizēti) katastrofālo lietusgāžu (1% un 0,5% nodrošinājums, intensitāte > 20 mm/diennaktī) iespējamo lokālo plūdu ietekmi, kā arī precizēt šādu plūdu potenciāli apdraudētās teritorijas Ilūkstes novadā, t.sk. vidi piesārņojošo objektu (degvielas krātuves, lopu kapsētas, pārstrādes uzņēmumi un tml.) atrašanas vietas.
- ❑ Apkopojot novada pašvaldībā teritoriju plānošanas gaitā iegūto informāciju, kopā ar vietējām pašvaldībām izpētīt un precizēt nacionālās nozīmes lauksaimniecības teritoriju zemes nogabalu atrašanas vietas un precīzas robežas.
- ❑ Kopā ar Daugavpils Ceļu satiksmes departamentu un Daugavpils reģionālo vides pārvaldi izpētīt Ilūkstes novada teritorijā esošos autotransporta maršrutus (autotransporta plūsmas, intensitāte, kravu veidi, utt.), pa kuriem tiek pārvadātas bīstamās kravas un noteikt pasākumus, lai samazinātu bīstamo kravu pārvadājumu potenciāla riska iespējas.
- ❑ Izveidot novada dabas vērtību karti, uz kuras ir izdalītas zonas, kur dabas vērtību saglabāšana ir prioritāra attiecībā pret citiem plānošanas pasākumiem (t.sk. ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām).
- ❑ Izpētīt piesārņojuma transporta tranzīta negatīvu ietekmi uz īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām.
- ❑ Sadarbībā ar attiecīgajām institūcijām veikt vides riska objektu un teritoriju precizēšanu, izpēti un aizsardzības pasākumu, kā arī apsaimniekošanas noteikumu priekšlikumu izstrādāšanu katram objektam vai objektu grupai. Tajā skaitā, veikt plūdu potenciāli

apdraudēto teritoriju 20% (applūst vienu reizi 5 gados), 5% (applūst vienu reizi 20 gados) un 1% (applūst vienu reizi 100 gados) precizēšanu un kartēšanu.

- ❑ Veikt novada teritorijā esošo kultūras pieminekļu un citu kultūrmantojuma objektu izvērtējumu, izdalot lielākus to koncentrācijas apgabalus, kā arī identificējot novada griezumā tūrisma attīstībai nozīmīgas teritorijas vai objektus.
- ❑ Veikt novada teritorijas nozīmīgāko ainavu un to vērtīgāko elementu izlases inventarizāciju lai iegūtu pamatotu informāciju tālākai ainavu aizsardzības un apsaimniekošanas veida noteikšanai.

Nozīmīgs instruments iespējamās negatīvās ietekmes uz vidi minimizēšanai ir normatīvajos aktos noteikto aizsargjoslu prasību ievērošana. Plānojumā visu veidu aizsargjoslas ir noteiktas un, kur to pieļauj mērogs, attēlotas grafiski.

Diemžēl plānošanas dokumentā nav paredzēti risinājumi kā samazināt vides piesārņojumu no mājāsaimniecībām kurām nav pieejami centralizētie kanalizācijas tīkli.

9. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IESPĒJAMO ALTERNATĪVU IZVĒLES PAMATOJUMS

Veicot Ilūkstes novada teritorijas esošās izmantošanas analīzi un salīdzinot to ar plānoto teritorijas izmantošanu, tiek piedāvāts alternatīvais variants – “nulles” variants, t.i. – izstrādātajā plānošanas dokumentā paredzētās darbības netiek realizētas.

Vērtējot kopumā, izstrādātais Ilūkstes novada teritorijas plānojums rada priekšnoteikumus saprātīgai un ilgtspējīgai teritorijas izmantošanai, vienlaicīgi nodrošinot esošo resursu un dabas vērtību saglabāšanu. „Nulles” varianta piepildīšanās gadījumā netiktu radīti apstākļi vides un dabas aizsardzības pasākumu realizēšanai. Tādejādi sociālās un ekonomiskās sfēras attīstība Ilūkstes novadā var ieviest nepārdomātu lēmumu pieņemšanu, neadekvātus problēmu risinājumus, haotisku teritorijas attīstību un vides problēmu saasināšanos. Šāda „nulles” varianta realizācijas gaitā nav iespējams sasniegt tos mērķus, kas tika izvirzīti, izstrādājot Ilūkstes novada teritorijas plānojumu.

Balstoties uz esošo ekonomiskās attīstības rādītāju un iedzīvotāju skaita izmaiņu analīzi, var pieņemt, ka plānošanas dokumentā ietvertajā laika posmā nav paredzama strauja apbūves intensifikācija vai liela apjoma saimnieciskās darbības pieaugums. Diezgan pamatoti var prognozēt, ka komercsabiedrības un ražotnes, ja tādas tiks dibinātas no jauna, veidosies galvenokārt esošo apdzīvoto vietu robežās, un to attīstība balstīsies uz jau esošo infrastruktūru. Līdz ar to var paredzēt, ka nākotnē paredzamā celtniecība neradīs apdraudējumu bioloģiskajai daudzveidībai un ĪAD teritorijai, ja tā tiks realizēta saskaņā teritorijas plānojumu.

10. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI

Ilūkstes novada teritorijas plānojums neparedz tādas rīcības, kas tieši negatīvi ietekmēs vides kvalitāti teritorijā un ĪADT teritorijā, aizsargājamā ainavu apvidū “Augšzeme”, dabas parkos “Dvietes paliene”, „Svente”, dabas liegumos „Bardinska ezers”, “Skujines ezers”, “Pilskalnes Siguldiņa”, “Pašulienes mežs”, “Raudas meži” esošās dabas vērtības, līdz ar to nav paredzēti arī kompensēšanas pasākumi.

Atbilstoši likumam “Par īpaši aizsargājamām teritorijām”, nevar uzsākt plānošanas dokumentu īstenošanu, ja tas rada negatīvu ietekmi uz Eiropas nozīmes aizsargājamām dabas teritorijām Natura 2000. Izņēmumi ir pieļaujami tikai gadījumos, kad paredzētā darbība vai plānošanas dokuments ir vienīgais risinājums sabiedrībai nozīmīgu interešu apmierināšanai. Citos gadījumos paredzētā darbība nav pieļaujama.

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma īstenošanas gaitā nerodas draudi Natura 2000 teritorijām, līdz ar to Ilūkstes novada domei nav jānosaka kompensējošie pasākumi saskaņā ar normatīvajiem aktiem.

Kompensācijas saimnieciskās darbība ierobežojumiem

Likumprojekts „[Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās](#)” 24.11.2003. atkārtoti iesniegts Valsts sekretāru sanāksmē. Saskaņā ar likumprojektu pēc likuma stāšanās spēkā zemes īpašniekiem par jebkādas mežsaimnieciskās darbības, galvenās cirtes vai kopšanas cirtes aizliegumu īpaši aizsargājamās dabas teritorijās būs pieejamas kompensācijas, zemes īpašnieka neiegūtā saimnieciskā labuma apmērā vienreizēja maksājuma veidā no valsts budžeta līdzekļiem. Zemes īpašniekiem, kuru zeme ir iekļauta stingrā režīma vai regulējamā režīma zonā, būs tiesības prasīt zemes maiņu pret līdzvērtīgu valsts vai pašvaldību zemi tā paša vai blakus esoša novada robežās.

LR Zemkopības ministrija ir izstrādājusi “Latvijas lauku attīstības plāns lauku attīstības programmas īstenošanai 2004. – 2006. gadam” (turpmāk – LA plāns). Šobrīd tajā tiek iestrādāti pēdējie precizējumi.

Tas būs pamata dokuments nacionālā un ES līdz finansētā finansiālā atbalsta Latvijas lauku attīstības veicināšanai saņemšanai. LA plānā ir definēti lauku attīstības stratēģiskie mērķi, prioritātes un atbalsta pasākumi. Plānā ietverti visu īstenojamo pasākumu apraksti, pasākumu administrēšanas un īstenošanas uzraudzības veidi, īstenošanā iesaistīto institūciju sadarbība un pasākumu saskaņotība ar ES un nacionālo politiku un citiem atbalsta pasākumiem.

LA plānā noteiktas divas prioritātes - efektīvas, elastīgas un resursus ilgtspējīgi izmantojošas lauku ekonomikas attīstība un bioloģiski daudzveidīgas lauku vides saglabāšana.

Pirmās prioritātes darbības mērķis ir atbalstīt projektus, kuri, ilgtspējīgi izmantojot visus lauku teritorijā pieejamos resursus, sekmēs efektīvas un elastīgas saimnieciskās darbības attīstību visā lauku teritorijā un nodrošinās lauku iedzīvotāju ekonomiskās labklājības pieaugumu. Tā ietver sekojošus pasākumus: atbalsts lauku uzņēmumiem ES standartu sasniegšanā vides aizsardzības, dzīvnieku labturības, higiēnas un darba drošības jomās; priekšlaicīgā pensionēšanās; atbalsts ražotāju grupām; atbalsts daļēji naturālām saimniecībām; atbalsts jauniekiem zemniekiem; lauksaimniecības produktu pārstrādes un mārketinga uzlabošana; lauku ekonomikas dažādošana; zemes uzlabošana; mežsaimniecības attīstība.

Otrās prioritātes mērķis ir atbalstīt pasākumus ilgtspējīgas lauksaimnieciskās darbības nodrošināšanai, tādējādi uzturot bioloģiski daudzveidīgas vides un sakoptas ainavas kvalitāti un stimulējot lauku apdzīvotības saglabāšanos. Ar šo prioritāti saistīti sekojoši pasākumi: Agrovide (ar apakšpasākumiem: bioloģiskās lauksaimniecības attīstība; bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālājos; videi draudzīga saimniekošana; lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana; augu ģenētisko resursu saglabāšana), mazāk labvēlīgie apvidi un apvidi ar ierobežojumiem vides aizsardzības nolūkā; lauku ainavas saglabāšana.

Informāciju par iespējām saņemt atbalsta maksājumus meklēt Lauku atbalsta dienestā (tel. 7027542), Latvijas Lauksaimniecības konsultāciju un izglītības atbalsta centrā (tel. 3050220), vai LR Zemkopības ministrijas preses un sabiedrisko attiecību nodaļā (tel. 7027070). Minētajās iestādēs arī konsultēs par atbalsta saņemšanai nepieciešamo dokumentu sagatavošanu un iesniegšanu Lauku atbalsta dienestam, kā arī informēs par pēdējiem labojumiem LA plānā.

11. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

No Latvijas upju kopējās gada noteces (apmēram 34.7 km³) tikai 44% veidojas Latvijas teritorijā, bet 56% nāk no Lietuvas, Baltkrievijas un Krievijas kopā ar šo valstu radīto un upēs novadīto piesārņojumu. Arī caur Ilūkstes novadu tekošā Daugava nāk no Baltkrievijas. Tas rada tiešus draudus iedzīvotāju veselībai lielu rūpniecisko avāriju gadījumos. Tā kā Baltkrievijā Daugavas krastos izveidojušās pilsētas ar lieliem rūpniecības uzņēmumiem (tai skaita militārajiem), šajā posmā ir vislielākais bīstamo vielu un vienreizējā piesārņojuma risks avāriju gadījumos. Viens no bīstamākajiem ir Novopolockas naftas pārstrādes kombināts, kurā jau notikušas avārijas ar smagam sekām. Tāpēc no 1996. gada Latvijas – Baltkrievijas pierobežā, Piedrujā, izveidota agrās brīdināšanas stacija.

Latvijas-Lietuvas pierobežā dominējošā ir atlantisko gaisa masu DR-R pārnese. Tas nozīmē, ka liela daļa piesārņojošo vielu aerosolu, gāzu un putekļu veida nonāk novada teritorijā no lielākajiem šī reģiona gaisu piesārņojošiem objektiem Daugavpilī. Jāpatur prātā arī iespējamais novada teritorijas radioaktīvā piesārņojuma risks, ko nosaka potenciālu avāriju iespējamība Ignalinas AES (30 km rādiusa zona) un šī piesārņojuma pārrobežu pārnese no Lietuvas Republikas. Tāpēc Latvijā pārrobežu piesārņojums atzīts par prioritāru problēmu vairākos valsts nozīmes stratēģiskos dokumentos – “Vides aizsardzības politikas plānā” (pieņemts 1995.gadā) un “Nacionālajā vides aizsardzības politikas plānā” (pieņemts 2003.gadā).

Uzņēmumi ar iespējamo negatīvo pārrobežu ietekmi uz Ilūkstes novada:

Lietuvā: Ignalinas atomelektrostacija

topošā radioaktīvo atkritumu glabātuve Galilaukē;

Baltkrievijā: Novopolockas naftas pārstrādes kombināts.

Ilūkstes novadā esošie uzņēmumi ar iespējamo pārrobežu ietekmi:

Ilūkstes novada teritorijā atrodas SIA “LatRosTrans” LRDS “Ilūkste”, kas transportē pa cauruļvadiem naftu un naftas produktus. SIA “LatRosTrans” LRDS “Ilūkste” avārijas gadījuma varētu radīt negatīvu ietekmi uz kaimiņu pašvaldībām un ĪADT dabas parku “Dvietes paliene” un dabas liegumu “Pašulienes mežs”.

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma īstenošanas iespējamā pārrobežu ietekme:

Novada teritorijas plānojumā plānotās (atļautās) teritorijas zonējuma ir paredzētas vairākas nelielas jaunas ražošanas teritorijas, bet šo ražošanas objektu darbības raksturs (lauksaimnieciskā ražošana – graudkopība; mehāniskās darbnīcas, kokapstrādes darbnīcas) neradīs pārrobežu ietekmi.

Radioaktīvais piesārņojums.

Novada teritorijas radioaktīvo saindēšanu var izsaukt avārija Ignalinas AES Lietuvas Republikā, kura atrodas 44 km uz dienvidiem no Ilūkstes pilsētas centra, Ilūkstes novada ietilpst 50 km zonā. Šajās zonā ietilpst arī īpaši aizsargājamās teritorijas “Dvietes paliene”, “Svente”, “Pašulienes mežs”, “Raudas meži”, “Pilskalnes Siguldiņa”, “Skujines ezers”, “Bardinska ezers” uz kuru avārijas gadījumā radioaktīvais piesārņojums atstās negatīvu ietekmi.

Nelabvēlīgos laika apstākļos (D, DR, DA vējš ar ātrumu 2-5m/sek augstumā līdz 1500 m) novada teritorijas radioaktīvā saindēšanās sāksies pēc 2-6 stundām no avārijas brīža un turpināsies līdz avārijas likvidēšanas beigām un brīdim, kad tiks novērsta radioaktīvo vielu izsviešana atmosfērā.

Ķīmiskais piesārņojums:

Ķīmiskā saindējuma zonā Ilūkstes novada teritorijā var nokļūt joslas gar autoceļiem un dzelzceļu, ja uz minētajiem infrastruktūras objektiem notiek avārija bīstamo kravu (nafta un naftas produkti, amonjaks, sašķīdinātā gāze, toksiskās vielas u.c.) pārvadāšanas laikā.

Ķīmiskā saindējuma zona var veidoties, notiekot avārijai Daugavpils uzņēmumos un toksiskajām vielām (piem. hloram), atkarībā no vēja virziena, nonākot Ilūkstes novada teritorijā, kas piekļaujas Daugavpils pilsētai.

Avārijas gadījumā Novopolockas ķīmiskajos uzņēmumos un naftas pārstrādes kombinātā var tikt saindēts ūdens Daugavā.

Ķīmisko un sprādzienbīstamo objektu novada teritorijā nav.

12. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAI LIETOTO GALVENO PAMATPRINCIPU UN METOŽU APRAKSTS

Izstrādājot Ilūkstes novada teritorijas plānojuma (2007. – 2019.) Vides pārskatu, tas tika gatavots vienlaicīgi ar pagasta plānošanas dokumentu, lai novērtētu plānojumā paredzēto pasākumu ieviešanas ietekmi uz vidi un tādejādi veicinātu analīzes rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu nepieciešamo korekciju veikšanai.

Izstrādājot Ilūkstes novada teritorijas plānojuma (2007. – 2019.) Vides pārskatu, tika izmantotas sekojošas metodes:

- publiski pieejamo uz novada teritoriju attiecināmo vides datu un informācijas analīze - tika analizēti Vides ministrijas un Valsts ģeoloģijas dienesta sagatavotie, publicētie un vispasaules tīmeklī izvietotie informācijas avoti, Vides, Ģeoloģijas un Meteoroloģijas aģentūras (VĢMA) un LR Centrālās statistikas pārvaldes dati;
- datu verifikācija - novada teritorijas plānojumā sniegtās vides informācijas atbilstība likumdošanai, aktualitāte, saistība ar plānošanas dokumentu, datu ticamība, pilnīgums un nozīmīgums;
- ģeotelpiskā analīze – kartogrāfiskā materiāla (LR satelītkarte M 1 : 50 000, topogrāfiskās kartes mērogos 1 : 50 000 – 1 : 10 000, novada aizsargjoslu karte, Latvijas ģeoloģiskā karte M 1 : 200 000 u.c.) analīze un ĢIS bāzētu IT tehnoloģiju izmantošana ģeogrāfiski saistīto vides datu vizualizācijai (hidrogrāfiskais tīkls, reljefs, ģeoloģiskā uzbūve, ĪADT, infrastruktūra, aizsargjoslas u.c.), aprēķiniem (platības, ūdensteču garumi, hidrogrāfiskā tīkla biežība u.c.) un savstarpējo saistību un ietekmju novērtēšanai;
- lauka pētījumi - apskatāmās teritorijas un potenciālo vides problēmu apsekošana *in situ* (uz vietas)
- intervijas - tikšanās ar amatpersonām Daugavpils reģionālajā vides pārvaldē, kā arī ar amatpersonām, kas bija iesaistītas novada teritorijas plānojuma izstrādē, lai iegūto informāciju izmantotu vides pārskata sagatavošanai;
- salīdzinošā analīze – līdzīgu vides problēmu un teritorijas plānojumos ietvertu risinājumu salīdzināšana un konkrētajai situācijai piemērotākā varianta izvēle, balstoties uz autoru uzkrāto pieredzi citu administratīvo vienību teritoriālo plānojumu vides pārskatu izstrādē.

13. PAREDZĒTIE PASĀKUMI PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI

Saskaņā ar LR Ministru kabineta noteikumiem Nr.157 no 23.03.2004. "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums", lai konstatētu teritorijas plānojuma īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, kā arī, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā, Ilūkstes novada padomei, ņemot vērā Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja atzinumu par vides pārskatu, būtu jāveic plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringu. Monitoringa pasākumi (skat.13.1.tab), ieteicams, būtu jārealizē reizi četros gados, realizējot aktivitātes un veicot mērījumus, lai varētu novērtēt, prognozēt un minimizēt teritorijas plānojumā paredzēto darbību realizācijas gaitā radušās ietekmes.

Teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringam var izmantot valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta, VĢMA veicot vides monitoringu, datus, kas iegūti valsts vides monitoringa sistēmā un tās ietvaros veikto novērojumu rezultātus, kā arī citu informāciju, kas ir pieejama pagasta pašvaldībai, piem. Daugavpils Universitātes zinātnisko pētījumu laikā iegūtos datus. Saskaņā ar normatīvajiem aktiem, Ilūkstes novada pašvaldībai jāveic vides monitoringu, lai novērtētu vides kvalitāti savā teritorijā un īstenotu pasākumus vides stāvokļa uzlabošanai. Monitorings tiek finansēts no pašvaldību budžeta.

Ilūkstes novada padomei būtu jāstāda monitoringa ziņojums un atzinumā par vides pārskatu noteiktajā termiņā jāiesniedz to Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojā. Monitoringa ziņojumā tiktu apkopota pieejamā informācija un tiktu ietverts vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojums.

Teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringa praktiskajā veikšanā būtu jāiesaista arī Daugavpils reģionālā vides pārvalde, Daugavpils rajona būvvalde un Valsts Zemes dienesta Daugavpils nodaļa, jo šo institūciju amatpersonas ir iesaistītas projektējamo objektu ietekmes uz vidi novērtēšanas procesā, būvobjektu un zemes gabalu izmaiņu saskaņošanā ar esošo teritorijas plānojumu un detālpļāniem.

Iespējamais monitoringa pasākumu plāns sniegts 13.1. tabulā.

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringa pasākumi

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

N.p.k /mērķis	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Potenciālais izpildītājs	Izpildes indikatori/rādītāji
1. Nodrošināt teritorijas plānojuma ieviešanu	1.1. izveidot teritorijas plānojuma ieviešanas uzraudzības un monitoringa grupu	2007.	Ilūkstes novada padome (IND)	IND lēmums par teritorijas plānojuma ieviešanas uzraudzības un monitoringa grupas izveidi
	1.2. realizēt teritorijas plānojumā noteikto pasākumu izpildes kontroli	2007. – 2019.	IND teritorijas plānojuma ieviešanas uzraudzības un monitoringa grupa, IND attīstības plānošanas nodaļa	IND teritorijas plānojuma ieviešanas uzraudzības un monitoringa grupas, IND attīstības plānošanas nodaļas sēžu protokoli un atskaites, IND lēmumi (vismaz 1 reizi gadā)
	1.3. izvērtēt teritorijas plānojuma ieviešanas sekmes un trūkumus, ieviest korekcijas, grozījumus un izvirzīt uzdevumus plānošanas dokumenta jaunas redakcijas izstrādei			
	1.4. kontrolēt teritorijas plānojuma sasaisti un atbilstību dabas parku “Dvietes paliene”, “Svente” un dabas liegumu “Pašulienes mežs”, “Raudas meži”, “Pilskalnes Siguldiņa”, “Skujines ezers”, “Bardinska ezers” dabas aizsardzības plānam tā izstrādes gaitā	2007. – 2019.	Dabas aizsardzības pārvalde (DAP); IND attīstības plānošanas nodaļa	Dabas aizsardzības plāni dabas parkiem “Dvietes paliene”, “Svente” un dabas liegumiem “Pašulienes mežs”, “Raudas meži”, “Pilskalnes Siguldiņa”, “Skujines ezers”, “Bardinska ezers”
	1.5. kontrolēt teritorijas plānojuma sasaisti un atbilstību Daugavas baseina apsaimniekošanas plānam	2007. – 2019.	Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra (VĢMA); Upju baseinu apgabala konsultatīvā padome (Daugavas baseina pārvalde); IND attīstības plānošanas nodaļa	Novadā ietilpstošās Daugavas daļas un Dvietes upes daļas apsaimniekošanas plāni
	1.6. kontrolēt teritorijas plānojumā paredzētās būvniecības atbilstību plānošanas dokumentam	2007. – 2019.	Daugavpils rajona būvvalde	Daugavpils rajona būvvaldes dokumentācija
	1.7. veikt teritorijas plānojuma ieviešanas uzraudzību lauksaimnieciskās darbības un pārtikas ražošanas, mežsaimniecības u.c. jomās	2007. – 2019.	Atbildīgās valsts institūcijas	Veiktās uzraudzības pārskati un gada ziņojumi (vismaz 1 reizi gadā)
	1.8. veikt teritorijas plānojuma pārskatīšanu pēc katrām vietējo pašvaldību vēlēšanām	2007. – 2019.	IND	Triju mēnešu laikā pēc vietējo pašvaldību vēlēšanām jaunievēlētās IND pieņemtais lēmums par plānošanas dokumenta atstāšanu spēkā, par

Ilūkstes novada teritorijas plānojuma vides pārskats

N.p.k /mērķis	Pasākuma nosaukums	Izpildes termiņš	Potenciālais izpildītājs	Izpildes indikatori/rādītāji
2. Saglabāt vides stāvokli un dabas vērtības Daugavpils rajonā teritorijas plānojuma ieviešanas gaitā	2.1. veikt virszemes ūdeņu monitoringu	2007. – 2019.	IND sadarbībā ar VĢMA	Vides pārskati (1 reizi gadā)
	2.2. veikt gaisa piesārņojuma monitoringu	2007. – 2019.	IND sadarbībā ar VĢMA	Vides pārskati (1 reizi gadā)
	2.3. veikt notekūdeņu emisijas monitoringu	2007. – 2019.	IND sadarbībā ar Daugavpils reģionālo vides pārvaldi (DRVP)	Vides pārskati (1 reizi gadā)
	2.4. veikt monitoringu dabas aizsardzības jomā (aizsargjoslu ievērošana, dabas pieminekļu statusa ievērošana, ĪADT apsaimniekošanas pasākumu ievērošana u.c.)	2007. – 2019..	IND sadarbībā ar DAP un DRVP	Atbildīgo institūciju atskaites
	2.5. veikt īpaši aizsargājamo biotopu inventarizāciju dabas parkos “Dvietes paliene”, “Svente” un dabas liegumos “Pašulienes mežs”, “Raudas meži”, “Pilskalnes Siguldiņa”, “Skujines ezers”, “Bardinska ezers”	līdz 2011.g – pirmo reizi līdz 2015.g – otro reizi līdz 2019.g – trešo reizi	Latvijas Universitāte, Daugavpils Universitāte u.c.	Biotopu inventarizācijas pārskati un kartes (1 reizi 4 gados)
	2.6. veikt īpaši aizsargājamo ligzdojošo putnu inventarizāciju dabas parkos “Dvietes paliene”, “Svente” un dabas liegumos “Pašulienes mežs”, “Raudas meži”, “Pilskalnes Siguldiņa”, “Skujines ezers”, “Bardinska ezers”	līdz 2011.g – pirmo reizi līdz 2015.g – otro reizi līdz 2019.g – trešo reizi	Latvijas Ornitoloģijas biedrība	ligzdojošo putnu populācijas blīvuma, putnu pāru skaita, ligzdošanas sekmju, sugu daudzveidības pārskati un ziņojumi (1 reizi 4 gados)
	2.7. veikt īpaši aizsargājamo augu sugu inventarizāciju to atradnēs Ilūkstes novada teritorijā	līdz 2011.g – pirmo reizi līdz 2015.g – otro reizi līdz 2019.g – trešo reizi	Latvijas Universitāte, Daugavpils Universitāte u.c.	sugu daudzveidības un populācijas blīvuma pārskati un ziņojumi (1 reizi 4 gados)

14. VIDES PĀRSKATĀ IEKĻAUTĀS INFORMĀCIJAS KOPSAVILKUMS

Plānošanas dokumenta realizācija uzlabos esošo vides stāvokli novada teritorijā, kā arī veicinās teritorijas sakārtotību, potenciālo resursu izmantošanu, vides un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu, pastāvošās likumdošanas un sabiedrības interešu ievērošanu nekustamo īpašumu izmantošanā.

Dokumenta realizācija neradīs negatīvu ietekmi uz ĪAD teritorijām jo netiek paredzētas ražošanas vai dzīvojamās apbūves teritorijas ĪADT tuvumā vai būtisks šo teritoriju palielinājums novadā, plānojums neparedz būtisku zemes izmantošanas mērķa maiņu novada teritorijā un ir izstrādāts tādā veidā, lai pēc iespējas efektīvāk izmantotu esošos objektus un teritorijas gan ekonomiskā ziņā, gan no vides aizsardzības viedokļa, un daudzos gadījumos šie abi aspekti sakrīt.

Novadā nav lielu atmosfēru un ūdeņus piesārņojošu vielu emisijas avotu, lielāko daļu piesārņojuma rada emisija no katlu mājām, transporta un attīrīšanas iekārtām.

Ilūkstes novadā esošo vides stāvokli dabas liegumos, dabas parkos un aizsargājamās ainavu apvidos, kurus var ietekmēt teritorijas plānojums, var uzskatīt par labu. Ietekmes uz vidi samazināšanai Ilūkstes novada plānošanas dokumentā ir noteiktas dažādas aizsargjoslas atbilstoši LR „Aizsargjoslu likumam”.

Esošajam Ilūkstes novada teritorijas plānojumam nav piedāvāti alternatīvie varianti, izstrādājot plānošanas dokumentu, tajā nav paredzēta negatīva ietekme uz NATURA 2000 teritorijām, tādējādi nav nepieciešami arī kompensēšanas pasākumi saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” X daļas 43. pantu.

Izstrādātā plānošanas dokumenta īstenošana neradīs paredzamas pārrobežu ietekmes.

Problēmas, ko neatrisina plānojums:

- Nav atrisināta cieta sadzīves atkritumu savākšana no viensētām;
- Nav iespējams nodrošināt esošo viensētu dzīvojamo un saimniecisko notekūdeņu attīrīšanu;
- Saglabājas virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojuma risks no viensētu notekūdeņiem;
- Daļa esošās dzīvojamās apbūves atrodas teritorijās ar neatbilstoša izmantojuma statusu - kapu aizsargjoslā, autoceļu aizsargjoslā u.c.;
- Būtu nepieciešams izveidot vides monitoringa sistēmu, kas nodrošinātu plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmes uz vidi novērtējumu, reizi četros gados veicot mērījumus, lai varētu novērtēt, prognozēt un minimizēt radušās ietekmes.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN INFORMĀCIJAS AVOTU SARAKSTS

Publikācijas un pārskati

1. *Āva R.*, 1994 (b). Augšņu rajonēšana. Enciklopēdija "Latvija un Latvieši". Latvijas daba. 1.sēj. / Atb. red. G.Kavacs. – Rīga: Latvijas enciklopēdija, 1994. – 88.- 90.lpp.
2. *Āva R.*, 1995. Glejaugsnes. Enciklopēdija "Latvija un Latvieši". Latvijas daba. 2.sēj. / Atb. red. G.Kavacs. – Rīga: Latvijas enciklopēdija, 1995. – 110.lpp.
3. *Āva R.*, 1997. Podzolaugsnes. Enciklopēdija "Latvija un Latvieši". Latvijas daba. 4.sēj. / Atb. red. G.Kavacs. – Rīga: Preses Nams, 1997. – 167.- 168.lpp.
4. *Brīvkalns K.*, 1959. Latvijas PSR augsnes. – Rīga, LVI, - 171 lpp.
5. *Burrough P.A., McDonnell R.A.*, 1999. Principles of Geographic Information Systems. –London: Oxford Univ. Press, -333 pp.
6. Daugavas baseina apsaimniekošanas plāns, 2003. CD-formāta izdevums.
7. *Eberhards G.*, 1972. Daugavas baseina ieleju uzbūve un attīstība. –Rīga, Zinātne, - 130 lp. (krievu valodā).
8. *Eberhards G.*, 1985. Ieleju attīstība pēdējā kontinentālā apledošanas apgabalā un mūsdienu upju procesi. Disertācijas ģeogrāfijas zinātņu doktora grāda iegūšanai autoreferāts. M.Lomonosova Maskavas valsts Universitāte, 54 lp. (krievu val.)
9. Enciklopēdija Latvijas pagasti, Bebrenes pagasts, 2001. -Preses nams, -107. – 109. lpp.
10. Enciklopēdija Latvijas pagasti, Šēderes pagasts, 2002. -Preses nams, -461. – 464. lpp.
11. Enciklopēdija Latvijas pagasti, Pilskalnes pagasts, 2002. -Preses nams, -175. – 178. lpp.
12. Explanation of the Map of Precambrian basement of the Gulf Finland and surrounding area, scale 1 : 1 million, 1996. –Espoo, Geological Survey of Finland, 141 p.
13. *Gruberts D., Soms J.*, 2004. Dvietes senlejas ģenēzes jautājumi. *Latvijas universitātes 62.zinātniskās konferences tēzes. Sējums "Ģeogrāfija. Ģeoloģija. Vides zinātne"*. –Rīga, LU izd., 2004. -133.-137.lpp.
14. *Gruberts D., Paidere J., Priedītis J., Škute A.*, 2005. Daugavas palieņu ezeru ūdens sastāva īpatnības vasarā. Latvijas Universitātes 63.zinātniskās konferences tēzes. Sējums "Ģeogrāfija, ģeoloģija, vides zinātne". - Rīga, LU izd., 2005. -176.-177.lpp.
15. *Gruberts D., Paidere J., Priedītis J., Škute A., Druvietis I., Popels A., Parele E., Enģele L.* 2005. Biodiversity of the Daugava's floodplain lakes in Latvia. Book of abstracts of 3rd Int.Conf. "Research and Conservation of Biological Diversity in Baltic Region". - Daugavpils, 2005. -60.-61.lpp.
16. *Jansons B., Soms J.*, 2001. Pilskalnes subglaciālās iegultnes morfoloģija. DPU 9.ikgadējās zinātniskās konferences rakstu krājums. Sējums A14 "Dabaszinātne". – Daugavpils: Saule, 2001. – 29.-31.lpp
17. Latvijas ģeoloģiskā karte merogā 1 : 200 000. 34.lapa – Jēkabpils un 24.lapa – Daugavpils. -Rīga, Valsts ģeoloģijas dienests, 2003.
18. *Maldavs Z., Melluma A., Seile A.*, 1981. Ģeomorfoloģijas pamati. Rīga, Zvaigzne. -212 lpp.
19. *Nikuļins V.*, 1996. Latvijas vēsturisko zemestrīču seismotehniskā pozīcija. Latvijas ģeoloģijas vēstis, Nr.1. -Rīga, Valsts ģeoloģijas dienests, -22.-29.lpp.

20. Pazemes ūdeņu aizsardzība Latvijā. I. Semjonova red. -Rīga, Gandrs, 1997., -462 lpp.
21. Ramans K., 1994. Ainavrajonēšana. Enciklopēdija "Latvija un Latvieši". Latvijas daba. 1.sēj. / Atb. red. G.Kavacs. – Rīga: Latvijas enciklopēdija, 1994. – 22.- 24.lpp.
22. Ramans K., Zelčs V., 1995. Fizioģeogrāfiskā rajonēšana. Enciklopēdija "Latvija un Latvieši". Latvijas daba. 2.sēj. / Atb. red. G.Kavacs. – Rīga: Latvijas enciklopēdija, 1995. – 74. -76.lpp.
23. Rutkis J., 1960. Latvijas ģeogrāfija. – Stokholma, apgāds „Zemgale”, 794 lpp.
24. Soms J., 1996. Gravu morfoloģija, to attīstības un izvietojuma likumsakarības Daugavas ielejas posmā no Krāslavas līdz Naujenei. Latvijas Universitātes 55.zinātniskās konferences tēzes. Sējums "Ģeogrāfijas un Zemes zinātnes". - Rīga, LU izd., 1996. -40.-41.lpp.
25. Soms J., 1997 (a). Cilvēka saimnieciskās darbības ietekme uz gravu veidošanās procesiem Augšdaugavā. Dabīgo ūdens resursu aizsardzības problēmas Daugavpilī. -Daugavpils: Saule, 1997. -57.-61.lpp.
26. Soms J., 1997 (b). Gravu izvietojuma īpatnības subglaciālo iegultņu nogāzēs Dienvidaustrumlatvijas augstieņu rajonos. Latvijas Universitātes 56.zinātniskās konferences tēzes. Sējums "Cilvēks.Vide.Resursi". - Rīga, LU izd., 1997. -89.-91.lpp.
27. Soms J., 1999 (a). Lineārās erozijas procesu raksturojums platoveida pauguru izplatības apgabalā Latgales augstienes Z daļā. Latvijas Universitātes 57.zinātniskās konferences tēzes. Sējums "Zeme. Daba. Cilvēks". - Rīga, LU izd., 1999. -123.-125.lpp.
28. Soms J., 1999 (b). Teritorijas ģeoloģiskā uzbūve kā gravu erozijas reljefa attīstību noteicošs faktors. Latvijas ģeoloģijas vēstis. –Rīga: 7/99, -23. - 27.lpp.
29. Soms J., 2000. Gravu attīstības un izvietojuma likumsakarības Dienvidaustrumlatvijā. Latvijas universitātes 58.zinātniskās konferences tēzes. Zemes un vides zinātņu sekcija. - Rīga, LU izd., 2000. -149.-151.lpp.
30. Soms J., 2001. Augšzemes augstienes subglaciālo iegultņu raksturojums. Latvijas Ģeogrāfijas biedrības konferences tēzes. –Daugavpils: Saule, 2001. –32.-35.lpp.
31. Soms J., 2003. Topogrāfisko un ģeoloģisko faktoru nozīme gravu erozijas tīkla attīstībā un telpiskajā organizācijā salveida augstienēs Latvijā. Latvijas Universitātes 61.zinātniskās konferences tēzes. Sējums "Ģeogrāfija. Ģeoloģija. Vides zinātne". –Rīga, LU izd., 2003. -180.-183.lpp.
32. Turlajs J., Milliņš G., 1998. Latvijas apdzīvotās vietas (klasifikācija, vērtēšanas kritēriji, ciemu saraksts, kartes). – Rīga, Jāņa Sēta. – 92 lpp.
33. Upju baseinu apgabalu raksturojums. Antropoģēno slodžu uz pazemes un virszemes ūdeņiem vērtējums. Ekonomiskā analīze"(Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, 2005.g.)
34. Vanags K., 1937. Ceļvedis pa dzimto zemi. Turistu ceļojumu maršruti Latvijā. 1.daļa. Vidzeme un Latgale. –Rīga, Sabiedrisko lietu ministrijas Turisma nodaļas izdevums, -282.lpp.
35. Veretņņkivos V., 1996. Latvijas un tās blakus teritoriju kristāliskā pamatklintāja stratigrāfija, tektonika un metaloģēnija. –Rīga, Valsts ģeoloģijas fonds.
36. Vides kvalitāte Latvijā, 2003. CD-formāta izdevums. –Rīga, Vides ministrija.
37. Zelčs V., 1995. Jersikas līdzenums. Enciklopēdija "Latvija un Latvieši". Latvijas daba. 2.sēj. / Atb. red. G.Kavacs. – Rīga: Preses Nams, 1995. – 189.- 191.lpp.
38. Zelčs V., Markots A., 1999. Ģeoloģiskās informācijas izmantošana teritorijas attīstības plānošanā. Valsts ģeoloģijas dienests, Latvijas Universitāte, Rīga, -123. lpp.

Likumi, noteikumi, normatīvie akti, koncepcijas, plāni

- 1.Par 1971. gada 2. februāra Konvenciju par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi. LR likums. (05.04.1995)
- 2.Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību. LR likums, *Latvijas Vēstnesis*, 1995., 137. nr.
- 3.Par 1979. gada Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu. LR likums (17.12.1996) *Latvijas Vēstnesis*, 1997., 1. nr.

4. Aizsargjoslu likums. LR likums, 1997. *Latvijas Vēstnesis*, 1997., 56. nr.
5. Par Konvenciju par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību. LR likums, *Latvijas Vēstnesis*, 1997., 58. nr.
6. Par ietekmes uz vidi novērtējumu. LR likums, 1998. *Latvijas Vēstnesis*, 1998., 322.-325. nr.
7. Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja nolikums. LR MK 1998. gada 24. novembra noteikumi Nr. 445. *Latvijas Vēstnesis*, 1998., 352.-354. nr.
8. Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums. MK 2004. gada 1. maija noteikumi Nr.157. *Latvijas Vēstnesis*, 2004., 53. nr.
9. Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi. LR MK 2004. gada 19. oktobra noteikumi Nr. 883.
10. Noteikumi par pazemes ūdens resursu apzināšanas kartību un kvalitātes kritērijiem. LR MK 2004. gada 19. oktobra noteikumi Nr. 857. *Latvijas Vēstnesis*, 2004., 168. nr.
11. Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti. LR MK 2002. gada 4. aprīļa noteikumi Nr.118. *Latvijas Vēstnesis*, 2002., 50. nr.
12. LR Ministru kabineta Noteikumi nr. 175 (prot. Nr.18 7.§) no 2001.04.17. „Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem”, izdoti saskaņā ar likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 13.panta otro daļu (publicēts: „Vēstnesis” 63 2001.04.24.)
13. Noteikumi par gaisa kvalitāti. LR MK 2003. gada 21. oktobra noteikumi Nr.588. *Latvijas Vēstnesis*, 2003., 153. nr.
14. LR Ministru kabineta noteikumi Nr.157 (23.03. 2004) “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. *Latvijas Vēstnesis*, 2004., 53. nr.
15. LR Ministru kabineta noteikumi Nr.956 (23.11.2004) Valsts aģentūras “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras” nolikums. *Latvijas Vēstnesis*, 2004., 189. nr.

INTERNET resursi

1. Nacionālais vides politikas plāns 2004.-2008.gadam” (<http://www.mk.gov.lv/site/files/3/16951.doc> (skatīts 10.08.2005)
2. Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma.
3. http://www.vidm.gov.lv/vad/Latviski/Plani/BD_nac_programma/Saturs.html (skatīts 10.08.2005)
4. Dabas aizsardzības plāni. Vides ministrijas Dabas aizsardzības departaments. <http://www.dap.gov.lv/?objid=1154>, 2007 (skatīts 20.07.2007)
5. Valsts statistikas pārskats Nr.2- ŪDENS. Latvijas vides aģentūra; <http://oas.vdc.lv:7779/2ud.html> (skatīts 14.08.2005)
6. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Latvijas vides aģentūra; <http://vdc2.vdc.lv:8998/iadt.html> (skatīts 10.08.2005)
7. Ezeru pases. Latvijas vides aģentūra; http://oas.vdc.lv:7779/ez_pas.html (skatīts 10.08.2005)
8. Valsts statistikas pārskats par sadzīves atkritumiem 3-SA. Latvijas vides aģentūra; <http://oas.vdc.lv:7779/3sa.html> (skatīts 10.08.2005)
9. Valsts statistikas pārskats par bīstamiem atkritumiem 3-BA. Latvijas vides aģentūra; <http://oas.vdc.lv:7779/3ba.html> (skatīts 11.08.2005)

Nepublicētie materiāli

Daugavpils Universitātes Ķīmijas un Ģeogrāfijas katedras zinātnisko pētījumu fondu materiāli